

INSTITUTII DE DREPT PENAL II

INFRAȚIUNI CONTRA VIEȚII

Secțiunea 1. Omorul

§1. Conținut legal și caracterizare

Potrivit art. 2 alin. (1) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene, orice persoană are dreptul la viață. În art. 2 parag. 1 din Convenția europeană a drepturilor omului se prevede că dreptul la viață al oricărei persoane este protejat prin lege, iar în Constituția României, în art. 22 alin. (1), se stabilește că dreptul la viață este garantat.

Omorul este incriminat în art. 188 și constă în uciderea unei persoane. Incriminarea și pedepsirea omorului chiar în textul de debut al Titlului I din Partea specială a Codului penal subliniază că această faptă ocupă primul loc sub aspectul gravității sale.

Fiind una dintre cele mai cunoscute infracțiuni, legiuitorul, în descrierea conținutului legal al omorului, apelează numai la denumirea actului infracțional, fără niciun alt element. Procedând la o coroborare a dispozițiilor art. 188 cu cele ale art. 16 alin. (6) C. pen., am putea defini omorul, într-o exprimare mai cuprinzătoare, ca fiind „fapta persoanei care cu intenție ucide o altă persoană”. Într-o astfel de formulare a definiției omorului, ca infracțiune contra vieții, sunt puse în evidență elementele conținutului juridic al acestei infracțiuni (actul de violență asupra altei persoane; rezultatul constând în moartea acelei persoane; legătura de cauzalitate între act și rezultat; intenția de a ucide), care aparțin oricărei forme sau variante de omor¹.

În Codul penal, fapta de omor este incriminată într-o variantă tipică în art. 188 și o variantă agravată în art. 189, cu o denumire proprie, și anume omorul calificat, de aceea, apare ca justificată denumirea de omor simplu pentru varianta tipică descrisă în art. 188 C. pen.

Potrivit art. 153 alin. (2) lit. b) și art. 161 alin. (2) lit. b) C. pen., fapta incriminată de art. 188 din același cod este imprescriptibilă atât în ceea ce privește răspunderea penală, cât și executarea pedepsei.

§2. Structura infracțiunii

2.1. Elementele preexistente

A. Obiectul juridic special și obiectul material. a) Obiectul juridic special al infracțiunii de omor simplu îl constituie viața unei persoane determinate și relațiile sociale specifice, ale căror existență și normală desfășurare nu pot fi asigurate decât prin apărarea vieții persoanei respective împotriva faptelor intenționate de ucidere^[2].

În doctrina de specialitate s-a discutat dacă dreptul la viață este ocrotit pentru că răspunde unui interes al individului ori pentru că reprezintă o valoare socială în care este interesată întreaga colectivitate. Teza dominantă a fost aceea că statul ocrotește viața umană în interesul individului, pentru care aceasta constituie bunul suprem, însă ocrotirea privește mai cu seamă interesul colectivității față de familie și față de societate². Așa se explică de ce omorul la cerere sau cu consimțământul victimei nu este în afara sancțiunii penale, chiar dacă se prevede o sancțiune mai redusă.

¹ I. Dobrinescu, *Infrațiuni contra vieții persoanei*, Ed. Academiei, București, 1987, p. 24. ^[2] V. Dongoroz și colab., *op. cit.*, vol. III, p. 181.

² G. anTonIu, *Ocrotirea penală a vieții persoanei*, în R.D.P. nr. 1/2002, p. 9-10.

Totodată, ocrotirea vieții înseamnă apărarea tuturor relațiilor sociale ale căror formare, desfășurare și dezvoltare nu ar fi posibile fără asigurarea dreptului la viață.

A ocroti viața oamenilor înseamnă deci a ocroti toate relațiile sociale normale și utile, pentru că fără persoana în viață nu ar fi posibile aceste relații³.

În legătură cu **momentul când începe viața**, ca obiect de ocrotire penală prin incriminarea faptei de omor, potrivit reglementărilor Codului penal anterior, autorii de drept penal au exprimat mai multe opinii^[3]. **Într-o primă opinie**, majoritară, se consideră că momentul începerii vieții persoanei este cel al desprinderii totale a fătului de cordonul ombilical al mamei, adică momentul când produsul concepției nu mai este un făt, ci un copil, care începe să ducă o viață independentă de cea a mamei⁴. **Într-o a doua opinie**, s-a apreciat că momentul începerii dreptului la viață este cel al declanșării procesului biologic al nașterii, întrucât fătul aflat în pântecul mamei în cursul sarcinii, adică în perioada premergătoare nașterii, nu este considerat om în viață și, de aceea, suprimarea sa prin întreruperea cursului sarcinii săvârșită prin mijloace ilicite nu constituie omucidere, ci avort⁵.

În sfârșit, **într-o a treia opinie**, se susține că momentul începerii dreptului la viață nu trebuie stabilit în mod abstract și teoretic, ci pe baza unei expertize medico-legale, care va decide dacă este sau nu vorba despre o persoană în viață⁶.

Diversitatea de opinii în ceea ce privește momentul nașterii dreptului la viață al unei persoane își are izvorul în unele lacune referitoare la incriminarea faptelor de ocrotire a fătului de la conceperea acestuia până la nașterea copilului.

În Codul penal anterior erau incriminate avortul, adică întreruperea ilegală a cursului sarcinii, și pruncuciderea, care presupunea uciderea copilului nou-născut imediat după naștere, rămânând în afara acoperirii, din punct de vedere penal, împrejurarea când fătul a fost vătămat în timpul nașterii, împiedicând astfel instalarea vieții extrauterine.

Codul penal în vigoare, pe lângă incriminarea faptei de întrerupere a cursului sarcinii în afara condițiilor admise de lege și a faptei de ucidere sau vătămare a nou-născutului imediat după naștere, incriminează și fapta de vătămare a fătului în timpul nașterii, care a împiedicat instalarea vieții extrauterine. Astfel, **în concepția Codului penal în vigoare**, momentul când începe viața, ca obiect de ocrotire penală, este cel al epuizării procesului nașterii copilului, care coincide cu momentul expulzării acestuia din corpul mamei și începerea vieții extrauterine, care impune a fi stabilit printr-o expertiză medico-legală.

Discutabil este și **momentul producerii rezultatului faptei de omor, adică moartea persoanei**.

În legătură cu acest moment, legiuitorul nu oferă niciun termen legal de referință și nici nu este silit să clarifice acest moment, pentru a distinge infracțiunea de omor de alte infracțiuni. De regulă, legiuitorul penal folosește termeni ca „omor”, „ucidere”, „ucigaș”, care, deși evocă rezultatul faptei de omor, și anume moartea victimei, nu definesc și nu precizează în vreun mod

³ V. Dongoroz și I. Colabă, *op. cit.*, vol. III, p. 179. ^[3] G. Antoniu, *Ocrotirea penală a vieții...*, p. 13.

⁴ Gh. Mateuț, în M. Bașaba, V. Pașca (coord.), Gh. Mateuț, T. Meșanu, C. Butuc, M. Bădilă, R. Boșea, P. Dungan, V. Mîrșan, R. Mancaș, C. Miheș, *Codul penal comentat. Vol. II. Partea specială*, Ed. Hamangiu, București, 2008, p. 64-65.

⁵ O. A. Stoica, *Drept penal. Partea specială*, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1976, p. 64.

⁶ T. Vasiliu, D. Pavel, G. Antoniu, D. Lucinscu, V. Pașadoiu, V. Răureanu, *Codul penal român comentat și adnotat. Partea specială*, vol. I, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1975, p. 70; V. Ciolec, *Drept penal. Partea specială. Infracțiuni contra persoanei*, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 13.

momentul când intervine acest rezultat, ceea ce înseamnă că, în această privință, trebuie să ne adresăm cercetătorilor medicali⁷.

Potrivit constatărilor medicale⁸, moartea constituie un proces compus din mai multe etape, și anume: preagonia (aparitia stării de luciditate, a stării euforice, de anxietate), agonia (momentul când se trece de la viață la moartea clinică), moartea clinică (dispariția funcției respiratorii și a celei cardiace, dispariția activității reflexe, a activității electrice a creierului), moartea reală (oprirea metabolismului și apariția morții reale, a modificărilor cadaverice ca urmare a acțiunii factorilor de mediu asupra cadavrului).

Se admite în unanimitate în doctrina medico-legală că **odată cu instalarea morții cerebrale se poate afirma că s-a produs rezultatul cerut de norma care incriminează omorul**.

După confirmarea morții cerebrale, este posibilă efectuarea de transplanturi de organe, țesuturi sau celule în scop terapeutic, cu consimțământul defunctului (voință exprimată în scris înainte de moarte) sau al soțului ori rudelor⁹.

b) Obiectul material al infracțiunii de omor este corpul unei persoane în viață, fiindcă asupra acesteia poartă acțiunea de ucidere și se produce urmarea imediată, adică moartea persoanei respective. În cazul faptei de omor consumat, obiectul material este corpul lipsit de viață al persoanei ucise. Dacă fapta de omor a rămas în forma tentativei, obiectul material se confundă cu subiectul pasiv.

B. Subiecții infracțiunii. a) Subiectul activ nemijlocit (autor) al infracțiunii de omor poate fi orice persoană care îndeplinește condițiile generale de a răspunde penal, fiindcă existența acestuia nu este condiționată de vreo calitate specială.

Infracțiunea de omor este susceptibilă de a fi săvârșită în **participație penală**, sub forma coautoratului, instigării sau complicității. Participația poate fi proprie sau improprie.

Există coautorat la omor în toate cazurile în care făptuitorii săvârșesc acte ce țin de acțiunea tipică, în general aceste acte fiind identice sau similare; de exemplu, făptuitorii au aplicat lovituri puternice, în regiuni vitale ale corpului victimei, lovituri care au condus la decesul acesteia¹⁰. De multe ori, contribuția coautorilor nu acoperă întreaga latură obiectivă a infracțiunii de omor, ci realizează numai o parte din actele de executare, dar acestea se integrează în activitatea materială a faptelor, care trebuie privită în unitatea și individualitatea ei.

În acest sens, în practica judiciară s-a decis că există coautorat la omor, chiar dacă numai lovitura unuia dintre participanți a fost mortală, întrucât ceilalți, care au aplicat victimei lovituri de mai mică intensitate, au contribuit, implicit, la reducerea posibilităților acesteia de a se apăra, la slăbirea forței sale fizice și psihice, consecințe care s-au înscris în procesul causal care a condus la moartea victimei¹¹.

⁷ G. anTonIu, *Ocotirea penală a vieții...*, p. 16.

⁸ V. Bellș, *Medicina legală*, Ed. Teora, București, 1992, p. 18-20.

⁹ În art. 147 pct. 2 din Legea nr. 95/2006 privind reforma în domeniul sănătății (republicată în M. Of. nr. 652 din 28 august 2015), se definește ca donator decedat cu activitate cardiacă persoana la care s-a constatat încetarea ireversibilă a tuturor funcțiilor creierului, potrivit protocolului de declarare a morții cerebrale conform modelului de formular aprobat prin ordin al ministrului sănătății, iar în conformitate cu pct. 3, declararea morții cerebrale se face de către medici care nu fac parte din echipele de coordonare, prelevare, transplant de organe, țesuturi și celule de origine umană.

¹⁰ I.C.C.J., S.U., dec. nr. 35/2008 (M. Of. nr. 158 din 13 martie 2009).

¹¹ G. anTonIu, c. bulaI (coord.), *Practica judiciară penală*, vol. I, *Partea generală*, Ed. Academiei, București, 1988, comentariul 7, p. 90.

De asemenea, sunt incluse în sfera actelor de coautorat și acelea care, fără a face parte din acțiunea tipică a faptei de omor, contribuie într-o măsură determinantă la realizarea ei, prin înlăturarea obstacolelor din calea acțiunii autorului principal¹². Astfel, fapta unei persoane de a imobiliza victima, pentru ca un alt făptuitor să îi poată aplica lovitura de cuțit mortală, constituie un act de coautorat, deoarece, prin fapta sa, a înlăturat un obstacol important (rezistența victimei) în calea acțiunii desfășurate de coautorul principal; tot coautor este și cel care dezarmează victima pentru a putea fi lovită cu un corp dur de o altă persoană sau împiedică pe altul să intervină în apărarea victimei ori conduce cu viteză vehiculul pentru a împiedica victima, pe care celălalt coînculpat o lovea cu cuțitul, să se salveze sau dacă lovește cu pumnii în față victima, împiedicând-o să pareze lovitura de topor pe care se pregătea să i-o aplice celălalt inculpat¹³. Instigare la infracțiunea de omor există atunci când o persoană care îndeplinește condițiile generale ale răspunderii penale determină cu intenție o altă persoană să săvârșească o astfel de faptă.

Activitatea instigatorului la omor, de regulă, ia forma unui îndemn insistent menit să substituie voința celui instigat, voința instigatorului făcându-l pe instigat să accepte și să realizeze voința instigatorului.

Instigarea la omor implică, totdeauna, caracterul determinant al îndemnului, în sensul că îndemnul trebuie să aibă un rol esențial în luarea deciziei celui instigat de a ucide victima¹⁴.

Voința de a instiga la omor nu presupune neapărat existența unui acord al părților și nici nu cuprinde în mod necesar comunicarea intenției de instigare către cel instigat; făptuitorul poate fi instigat și din umbră, insidios, fără ca acesta să își dea seama de influența exercitată asupra lui, devenind, fără să știe, un executant docil al voinței altuia.

Complicitatea la omor se reține în ipoteza în care o persoană, cu intenție, înlesnește sau ajută în orice mod pe altul să săvârșească omorul ori când promite, înainte sau în timpul săvârșirii faptei, că va favoriza pe făptuitor, chiar dacă, după săvârșirea faptei, promisiunea nu este îndeplinită, sau când a efectuat acte de pregătire care constau în crearea condițiilor necesare pentru ca autorul omorului să poată săvârși această faptă.

b) Subiectul pasiv al infracțiunii de omor este persoana ucisă ca urmare a activității incriminate și care, în cazul omorului consumat, devine victimă.

Nu interesează dacă persoana în viață în momentul uciderii era viabilă, adică avea și capacitatea de a trăi mai multă vreme. De asemenea, nu interesează sexul, naționalitatea, condițiile de sănătate fizică sau psihică a victimei ori dacă aceasta era hotărâtă să se sinucidă sau că, având o boală incurabilă, nu mai avea de trăit decât puțin timp.

Ar putea influența răspunderea penală a subiectului activ existența unei calități speciale a victimei. Astfel, dacă victima este o femeie gravidă, omorul va deveni calificat; în cazul în care victima este un membru de familie, pedeapsa se majorează cu o pătrime; dacă victima este un copil nou-născut ucis în condițiile art. 200 C. pen., făptuitorul va fi pedepsit potrivit acestui text; când victima este un funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, pedeapsa se majorează cu o treime; tot astfel, când victima este un judecător sau un procuror aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu ori un avocat, pedeapsa se majorează cu jumătate.

¹² I. Pascu, M. Gorunescu, *op. cit.*, p. 86.

¹³ G. AnTonIu, c. bulaI (coord.), *op. cit.*, vol. I, p. 85.

¹⁴ V. PaPaDoPol, șt. Daneș, *Repertoriu de practică judiciară în materie penală pe anii 1981–1985*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1988.

2.2. Conținutul constitutiv

A. Latura obiectivă. a) Elementul material. Norma de incriminare a omorului simplu, fiind o normă cu un conținut deschis, nu descrie conduita susceptibilă să provoace rezultatul. Suprimarea vieții poate avea loc, așadar, printr-o acțiune sau inacțiune, prin mijloace directe ori indirecte (de exemplu, îndemnând un animal să ucidă sau expunerea victimei la frig), prin mijloace fizice (armă, otravă, forță musculară, curent electric, gaze asfixiante, incendii etc.) ori psihice (provocarea spaimii, a unei dureri atroce cardiace), prin mijloace periculoase nu prin ele însele, ci numai asociate cu alți factori preexistenți, concomitenți sau surveniți (de exemplu, obligarea unui diabetic să bea o soluție zaharoasă concentrată).

Actele comisive (acțiunile) sunt modalitățile faptice cel mai frecvent folosite în comiterea infracțiunii de omor. Pentru a se reține infracțiunea de omor săvârșită prin omisiunea făptuitorului de a efectua o activitate prin care să împiedice sau să înlăture cauza care ar provoca moartea victimei, este necesar să existe o obligație legală de a efectua acea activitate (de exemplu, va săvârși omorul, prin inacțiune, medicul care, cu intenție, nu acordă asistență unui bolnav, faptă ce a determinat moartea acestuia, sau mama care, cu intenție, nu îl hrănește pe nou-născut, cauzând moartea acestuia).

În doctrina penală este unanim acceptat că, pentru existența infracțiunii de omor, atât acțiunile, cât și inacțiunile prin care s-a cauzat moartea victimei trebuie să fie ilegite, precizarea caracterului nejustificat al activității de ucidere fiind de natură a sublinia că asemenea activități desfășurate legal, de exemplu, uciderea unei persoane în legitimă apărare, nu constituie infracțiune.

În practica judiciară¹⁵ s-a decis că există infracțiune de omor simplu, sub aspectul elementului material, dacă inculpatul a aplicat victimei lovituri cu intensitate, folosind un instrument apt de a ucide (cuțit, ciomag, piatră, lemne etc.), în zone vitale ale corpului (cap, gât, abdomen, coapsă etc.), provocând grave traumatisme cranio-cerebrale ori rupturi ale organelor interne sau secționări ale arterei femurale din cauza cărora victima a decedat; ori dacă lovește victima cu un corp dur, cu picioarele în abdomen, provocându-i ruptura ficatului și, ca urmare, decesul; sau dacă a improvisat o instalație electrică pentru a împiedica pătrunderea unei persoane străine pe terenul său, provocând moartea prin electrocutare a victimei; ori dacă, după ce a lovit grav victima, o abandonează, noaptea, în frig, în afara localității, neputându-se lua măsuri imediate pentru salvarea acesteia; sau dacă, refuzând să oprească autovehiculul la cererea victimei, o determină pe aceasta să sară din mașină și să se accidenteze mortal; ori dacă, după ce a lovit victima cu pumnii și picioarele, inculpatul a trântit-o de la un metru înălțime pe pavajul străzii, cauzându-i leziuni ce au dus la deces; sau dacă a transportat victima în stare gravă de ebrietate la mică distanță de malul unei ape și, lovind-o, i-a provocat rostogolirea în apă și înecarea; ori dacă, după ce a lovit victima cu pumnul și palmele, a aruncat-o în bazinul cu ape reziduale, de unde victima, în stare de ebrietate, nu s-a putut salva.

b) Urmarea imediată constă în moartea victimei. Numai producerea acestui rezultat întregeste latura obiectivă a infracțiunii de omor. Nu are importanță, pentru realizarea conținutului infracțiunii de omor, dacă moartea victimei a survenit imediat după realizarea elementului material al infracțiunii sau dacă între acțiune și producerea rezultatului trece un interval mai mic sau mai mare de timp.

c) Legătura de cauzalitate este o componentă obligatorie a laturii obiective a infracțiunii de omor. Acțiunea sau inacțiunea făptuitorului trebuie să fi cauzat moartea victimei pentru a

¹⁵ G. AnTonIu, c. bulaI (coord.), *Practica judiciară penală*, vol. III, *Partea specială*, Ed. Academiei, București, 1992, p. 19-20.

exista infracțiunea consumată de omor sau să fie susceptibilă de a produce acest rezultat, în cazul tentativei de omor. În stabilirea legăturii de cauzalitate la infracțiunea de omor sunt aplicabile regulile cunoscute în materie de cauzalitate.

În viziunea doctrinei penale¹⁶ și a practicii judiciare¹⁷, făptuitorul ar putea fi tras la răspundere pentru omor numai dacă a produs în fapt rezultatul și dacă, din punct de vedere legal, poate fi considerat autor al morții victimei. Moartea victimei a fost provocată, în fapt, de făptuitor numai dacă, fără conduita acestuia înainte de deces, nu s-ar fi produs rezultatul mortal. De asemenea, pentru existența în fapt a legăturii cauzale, este necesar ca acțiunea (omisiunea) făptuitorului să constituie mai mult decât o contribuție minimă la moartea victimei. Aceasta înseamnă că nu este suficient ca prin conduita sa făptuitorul să fi accelerat producerea morții, ci trebuie să o fi determinat¹⁸.

Legătura de cauzalitate la infracțiunea de omor, de regulă, se constată fără dificultate. De exemplu, în cazul în care o persoană acționează cu un mijloc periculos și provoacă moartea unei alte persoane, nu există nicio îndoială asupra legăturii de cauzalitate între acțiunea făptuitorului și urmarea imediată produsă.

Nu creează dificultăți nici situațiile când la producerea morții victimei au contribuit mai multe persoane în coautorat, fie că actele lor sunt identice (lovesc împreună victima căreia îi suprimă viața), fie diferite (unul execută actele de lovire a victimei, iar celălalt o imobilizează)¹⁸.

Unele probleme în stabilirea legăturii de cauzalitate la infracțiunea de omor, se pot ridica în ipoteza în care la acțiunea sau inacțiunea făptuitorului se adaugă alte fapte sau împrejurări, alți factori preexistenți, concomitenți ori supraveniți, care, în interacțiunea lor, să conlucreze la producerea rezultatului, adică la producerea morții victimei.

Doctrina¹⁹ și practica judiciară²⁰ sunt unanime în a aprecia că, și în această situație, raportul de cauzalitate nu se întrerupe dacă se stabilește că însăși acțiunea sau inacțiunea făptuitorului era aptă să conducă la moartea victimei. În acest sens, instanța de judecată a decis că „neaplicarea de către organele medicale a unei terapii complete ori examinarea superficială, din culpa medicilor, a răni, ceea ce a făcut ca tratamentul aplicat să fie inadecvat, nu întrerupe legătura de cauzalitate dintre faptă și rezultat, deoarece moartea victimei nu ar fi intervenit fără lovitura mortală aplicată de inculpat”²¹. În instrumentarea unui alt caz s-a stabilit că, „chiar dacă victima nu s-a internat imediat în spital ori nu a efectuat la timp tratamentul care se impunea, există legături de cauzalitate, moartea acesteia fiind consecința loviturilor aplicate de inculpat”²².

¹⁶ I. Pascu, M. Gorunescu, *op. cit.*, p. 87; c. duVac, *Drept penal. Partea specială*, vol. I, Ed. C.H. Beck, București, 2010, p. 65-66; V. Dobrinu, n. neagu, *op. cit.*, p. 21; V. Ciolel, *op. cit.*, p. 22; T. Toader, *op. cit.*, 2008, p. 37; Gh. Ivan, *Drept penal. Partea specială – cu referiri la noul Cod penal*, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, București, 2010, p. 13; gh. Mateuț, în M. BaSaraB, V. Pașca (coord.), *op. cit.*, p. 70-71.

¹⁷ G. anTonIu, c. bulaI (coord.), *op. cit.*, vol. III, p. 22. ¹⁸ G. anTonIu, *Ocrotirea penală a vieții...*, p. 17.

¹⁸ I. Pascu, M. Gorunescu, *op. cit.*, p. 88.

¹⁹ V. Dongoroz și I. colaB., *op. cit.*, vol. III, p. 183; gh. Mateuț, în M. BaSaraB, V. Pașca (coord.), *op. cit.*, p. 71.

²⁰ I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 2943 din 11 mai 2005, în I. SaVonea, D. grăDInaru, *Infracțiuni contra vieții, integrității corporale și sănătății. Practică judiciară*, Ed. Hamangiu, București, 2011, p. 67;

G. anTonIu, c. bulaI (coord.), *op. cit.*, vol. III, p. 22.

²¹ Trib. Suprem, s. pen., dec. nr. 721/1981, în R.R.D. nr. 4/1982, p. 61, cu note de G. anTonIu (I), V. Pătulea (II).

²² Trib. Suprem, s. pen., dec. nr. 352/1981, în R.R.D. nr. 10/1981, p. 74; a se vedea și C.S.J., s. pen., dec. nr. 376/1997, în R.D.P. nr. 1/1997, p. 122.

Există legătură de cauzalitate și în varianta în care acțiunea (inacțiunea) făptuitorului, prin ea însăși, nu era aptă să producă moartea victimei, dacă aceasta s-a folosit de unele cauze preexistente a căror desfășurare a cunoscut-o, spre a produce moartea victimei (de exemplu, infractorul a cunoscut boala de cord a victimei, care, asociată cu șocul psihic pe care i l-a provocat, a condus la moartea acesteia)²³.

Se admite totuși că o cauză supraviețuită poate întrerupe legătura cauzală dacă, prin ea însăși și independent de acțiunea făptuitorului, a provocat moartea victimei (de exemplu, infirmiera care din greșeală administrează unei persoane internate pentru o vătămare corporală un medicament neindicat ori îi face o injecție cu o substanță toxică). În acest sens, în practica judiciară s-a decis că, în cazul în care inculpatul a aplicat victimei o lovitură mortală, dacă victima a încetat din viață din cauza unei boli ivite fără nicio legătură cu leziunea pricinuită de autor, fapta nu se încadrează în omor, ci în tentativă la infracțiunea de omor²⁴.

B. Latura subiectivă. a) Forma de vinovăție cerută de norma de incriminare a omorului prevăzută în art. 188 C. pen. este **intenția** în ambele sale modalități, adică fie intenție **directă**, atunci când făptuitorul a prevăzut rezultatul acțiunii (inacțiunii) sale (moartea victimei) și a urmărit producerea acestuia (de exemplu, făptuitorul, în mod voluntar, îndreaptă arma spre victimă, dorește să o ucidă și o împușcă), fie intenție **indirectă**, când făptuitorul a prevăzut rezultatul acțiunii sale și, fără a-l urmări, a acceptat totuși posibilitatea survenirii acestuia (de exemplu, făptuitorul lovește victima și o lasă într-o situație aptă să îi producă moartea – dezbrăcată, în condițiile unui ger puternic)²⁵.

Prin urmare, infracțiunea de omor cere întotdeauna intenția făptuitorului de a omorî, rezultat pe care acesta îl prevede, fie ca pe o consecință sigură a faptei, fie ca pe o eventualitate.

Intenția autorului de a ucide victima poate rezulta din activitatea materială obiectivă desfășurată de acesta. Instanțele de judecată²⁶ rețin cu regularitate (ca o prezumție relativă) intenția de a ucide la persoana care lovește victima cu instrumente apte de a produce moartea (cuțit, topor, ciomag, sapă, ciocan), în regiuni vitale ale corpului (cap, inimă, piept, stomac) și cu intensitate (prin perforarea țesuturilor și secționarea organelor) ori la cel care trage cu o armă de foc în direcția capului, pieptului victimei sau dacă strânge cu putere victima cu mâinile de gât, până la sufocare. În toate aceste cazuri, cunoștințele elementare și experiența de fiecare zi oferă suficiente date făptuitorului pentru a-și da seama de consecințele unor asemenea acțiuni.

În situațiile în care din activitatea materială nu se poate desprinde intenția făptuitorului de a ucide, aceasta poate fi stabilită pe baza altor fapte și împrejurări rezultate din mijloacele de probă administrate cu prilejul soluționării cauzei. Astfel de împrejurări pot fi, de exemplu, raporturile dintre victimă și făptuitor, existente anterior săvârșirii omorului (dacă au fost de dușmănie, de prietenie), comportarea făptuitorului după săvârșirea omorului (dacă a încercat să dea victimei primul ajutor sau nu i-a acordat niciun sprijin, părăsind-o în starea gravă în care se afla), recunoașterea autorului faptei coroborată cu alte probe etc.

Elementul subiectiv propriu infracțiunii de omor face ca **această faptă să se poată delimita de alte infracțiuni îndreptate împotriva vieții persoanei**, cum ar fi infracțiunea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte ori infracțiunea de ucidere din culpă. La aceste din urmă două

²³ G. anTonlu, c. bulaI (coord.), *op. cit.*, vol. III, p. 22.

²⁴ A se vedea gh. Mateuț, în M. BaSaraB, V. Pașca (coord.), *op. cit.*, p. 71-72; în același sens, a se vedea C.A. București, s. I pen., dec. nr. 658 din 13 septembrie 2006, în l. SaVonea, D. grăDInaru, *op. cit.*, p. 16-17.

²⁵ Trib. Suprem, s. pen., dec. nr. 1851/1979, în R.R.D. nr. 5/1980, p. 62.

²⁶ G. anTonlu, c. bulaI (coord.), *op. cit.*, vol. III, p. 22.

infracțiuni, făptuitorul acționează ca și la omor, în mod violent, asupra corpului persoanei, iar rezultatul îl constituie tot moartea acesteia. Totuși, dacă se va stabili că forma de vinovăție este praeterintenția (intenția depășită), fapta va fi încadrată în art. 195 C. pen. (lovirile sau vătămrile cauzatoare de moarte), iar în ipoteza în care se va stabili că forma de vinovăție este culpa, se va reține uciderea din culpă (prevăzută în art. 192 C. pen.).

Dacă delimitarea între infracțiunea de omor și cea de omor din culpă se poate face mult mai ușor, nu același lucru se poate spune în legătură cu deosebirea în concret a infracțiunii de omor de cea de loviri sau vătămări cauzatoare de moarte. În practica instanței supreme s-a decis că „lovirea victimei cu pumnii și picioarele, cu intensitate, în torace și cap, cu urmarea unei fracturi costale, rupturi pulmonare și a unui hematom subdural, leziuni care au dus la deces, constituie infracțiunea de omor, poziția subiectivă a inculpatului caracterizându-se prin intenția de a ucide”. Încadrarea juridică a unei asemenea fapte drept loviri cauzatoare de moarte este greșită, deoarece rezultatul agresiunii, moartea victimei, nu s-a produs ca urmare a culpei, prin depășirea intenției cu care s-a comis agresiunea²⁷. Tot astfel, constituie omor „lovirea victimei cu palmele, cu picioarele și cu o curea din cauciuc și izbirea ei repetată cu capul de podea, cu consecința unei compresii cerebrale prin traumatism subdural, iar nu cea de loviri cauzatoare de moarte, chiar dacă leziunile nu au fost corespunzător tratate în spital”²⁸.

Tot utilizând criteriul elementului subiectiv, se va deosebi tentativa de omor de infracțiunea de lovire sau alte violențe și de infracțiunea de vătămare corporală. În cazul tentativei de omor, trebuie să se constate intenția de a ucide, pe când la celelalte fapte de violență este necesar să se probeze că făptuitorul a exercitat actele de violență cu intenția de a vătăma integritatea corporală a victimei.

În practica judiciară, instanțele au decis că „relevante pentru caracterizarea juridică a unei fapte ca tentativă de omor sau ca vătămare corporală sunt împrejurările în care aceasta a fost comisă, natura obiectului vulnerabil cu care a fost lovită victima, intensitatea loviturii, regiunea corpului în care a fost aplicată și consecințele cauzei. Durata îngrijirilor medicale sau împrejurarea că, prin caracterul lor, leziunile au pus sau nu în primejdie viața victimei sunt mai puțin semnificative. Aplicarea unor lovituri cu o pompă metalică auto în direcția capului unei persoane, care însă reușește să evite loviturile, ridicând brațul în apărare, acesta fiindu-i fracturat, reflectă intenția inculpatului de a ucide, iar nu pe aceea de a cauza victimei numai vătămări corporale”²⁹.

De asemenea, s-a apreciat că „există tentativă la infracțiunea de omor, și nu infracțiune de vătămare corporală, în cazul în care inculpatul a acționat cu intenția de a ucide (chiar dacă aceasta este indirectă), iar leziunile produse au pus în pericol viața persoanei vătămate. Aplicarea de către inculpat a unei lovituri cu cuțitul, a cărei lamă a pătruns în cutia toracică, provocând mai multe leziuni cu plagă splenică, ce a pus în primejdie viața victimei – așa cum se arată în raportul medico-legal –, trebuie considerată, datorită intensității sale, regiunii vitale în care a fost aplicată și instrumentului folosit de inculpat (cuțitul), ca fiind săvârșită cu intenția de a ucide”³⁰.

Eroarea asupra persoanei victimei, în cazul omorului, nu are nicio influență asupra vinovăției făptuitorului și nu înlătură răspunderea penală. În practica judiciară s-a apreciat că nu se află în eroare de fapt acela care, intenționând să lovească cu cuțitul o persoană, lovește o altă persoană,

²⁷ C.S.J., s. pen., dec. nr. 259 din 12 februarie 1993, în G. Ionescu, I. Ionescu, *Probleme de drept din jurisprudența Curții Supreme de Justiție în materie penală 1999–2000*, Ed. Juris Argessis, Curtea de Argeș, 2002, p. 209.

²⁸ C.S.J., s. pen., dec. nr. 2097 din 5 septembrie 1992, în G. Ionescu, I. Ionescu, *op. cit.*, p. 208.

²⁹ C.A. Cluj, s. pen., dec. nr. 226/A din 3 octombrie 2006, în B.J. 2006, p. 14.

³⁰ C.A. București, s. pen., dec. nr. 451/A din 17 iunie 2005, în C.P.J. 2005, p. 384.

pe care o confundă cu cea pe care luase decizia să o ucidă, deoarece legea protejează orice persoană fizică, oricare ar fi ea³¹.

S-au purtat unele discuții privind existența infracțiunii de omor în situația în care făptuitorul își îndreaptă acțiunea asupra unei persoane pe care vrea să o ucidă, dar, din cauza unei manipulări greșite a instrumentului folosit sau din cauza altor situații accidentale, rezultatul se produce asupra altei persoane (*aberratio ictus* sau devierea acțiunii)³². Practica judiciară este consecventă în a stabili că, și în această situație, fapta constituie infracțiunea de omor, ca și în cazul erorii asupra victimei, deoarece, chiar dacă făptuitorul a avut în vedere o altă persoană, el a prevăzut și a dorit să ucidă un om, ceea ce este suficient pentru existența infracțiunii.

În acest sens, s-a hotărât că fapta inculpatului care, în timpul unui conflict petrecut pe o stradă în București, la care au participat mai multe persoane, a urmărit să îi aplice altei persoane o lovitură cu cuțitul, dar a înjunghiat în zona toraco-abdominală o altă persoană, cauzând decesul acesteia, constituie infracțiunea de omor, chiar dacă persoana vizată a fost alta, însă rezultatul s-a produs asupra victimei, întrucât, din cauze independente de voința inculpatului (cauze accidentale), a fost suprimată viața unei alte persoane decât cea împotriva căreia inculpatul și-a desfășurat activitatea infracțională (*aberratio ictus*)³³.

b) Mobilul nu constituie o cerință pentru existența laturii subiective a infracțiunii de omor simplu. Norma de incriminare a faptei de omor în varianta tip nu cere existența vreunui mobil justificativ.

Totuși, instanța de judecată trebuie să fie preocupată în stabilirea, în fiecare caz, a mobilului faptei de omor, deoarece acesta influențează gravitatea concretă a faptei, contribuind la realizarea unei juste individualizări judiciare a pedepsei, întrucât, potrivit art. 74 alin. (1) lit. d) C. pen., motivul sau mobilul infracțiunii constituie unul dintre criteriile de individualizare judiciară a pedepsei închisorii ca durată în cazul infracțiunii de omor simplu.

În cazul în care se stabilește că mobilul (motivul) a fost unul special, se poate schimba încadrarea juridică a faptei. De exemplu, când mobilul faptei de omor l-a constituit „interesul material”, fapta va fi încadrată în textul art. 189 alin. (1) lit. b) C. pen., pentru că o astfel de împrejurare atribuie faptei un caracter mai grav, devenind omor calificat.

c) Scopul infracțiunii de omor nu are valoare de element obligatoriu al laturii obiective a acestei infracțiuni, dar cunoașterea lui va ajuta instanța la stabilirea duratei pedepsei cu închisoarea pentru săvârșirea acestei infracțiuni.

Dacă se constată că omorul a fost săvârșit în scopul de a se sustrage ori de a sustrage pe altul de la tragerea la răspunderea penală ori de la executarea unei pedepse sau pentru a înlesni sau ascunde săvârșirea unei infracțiuni, fapta va fi încadrată la omor calificat [art. 189 alin. (1) lit. c) și d) C. pen.], pentru că legiuitorul a apreciat că astfel de scopuri duc la o pericolozitate mai ridicată a infractorului.

§3. Formele infracțiunii

Infracțiunea de omor, fiind o infracțiune comisivă și o infracțiune materială condiționată de producerea unui rezultat, este susceptibilă de o desfășurare în timp și deci de forme imperfecte, ca acte pregătitoare sau tentativă.

³¹ Trib. Suprem, s. pen., dec. nr. 100/1980, în R.R.D. nr. 8/1980, p. 64; Trib. Suprem, s. pen., dec. nr. 1304/1979, în V. PaPadoPol, M. PoPoVici, *Repertoriu alfabetic de practică judiciară în materie penală pe anii 1976–1980*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1982, p. 275.

³² V. Dongoroz și I. colaB., *op. cit.*, vol. III, p. 184.

³³ Trib. București, s. I pen., sent. nr. 1675 din 7 decembrie 2007, în I. SaVonea, D. grăDInaru, *op. cit.*, p. 72.

a) **Actele pregătitoare**, deși posibile, nu sunt incriminate de lege, ele pot deveni acte de complicitate când au fost executate cu intenție de o altă persoană și au folosit autorului la săvârșirea omorului. În anumite condiții, actele de pregătire comise chiar de către autor pot constitui o componentă a premeditării și pot determina încadrarea faptei în textul art. 189 alin. (1) lit. a) C. pen., devenind omor calificat³⁴.

b) **Tentativa** la infracțiunea de omor există atunci când făptuitorul a început executarea acțiunii de ucidere, dar aceasta a fost întreruptă sau nu și-a produs efectul, și este pedepsită [art. 188 alin. (2) C. pen.].

În practica judiciară s-a reținut tentativă întreruptă la infracțiunea de omor în sarcina inculpatului care a aplicat două lovituri de cuțit în zona toracelui, după care a fost imobilizat de către cei prezenți³⁵. De asemenea, s-a apreciat că lovirea persoanei vătămate, în mod repetat, cu un ciomag, cu pumnii și picioarele, în diferite zone ale corpului, cu consecința producerii a peste 50 de leziuni, dintre care unele grave (traumatism cranio-facial, hemoragie meningeală), dovedește că făptuitorul a prevăzut eventualitatea decesului victimei și, chiar dacă nu a urmărit producerea acestui rezultat, a acceptat o asemenea posibilitate, astfel că fapta întrunește elementele constitutive ale tentativei la infracțiunea de omor³⁶.

Constituie tentativă terminată sau fără efect fapta inculpatului de a fi aruncat victima de la etajul 3, întrucât trebuie considerată ca fiind săvârșită cu intenția de a ucide. Împrejurarea că victima – căzând pe un sol afânat și cu vegetație – nu a încetat din viață nu exclude existența intenției de a comite un omor³⁷.

În literatura de specialitate și în practica judiciară s-a pus în mod frecvent problema diferenței dintre tentativa la infracțiunea de omor și infracțiunea de vătămare corporală săvârșită în modalitatea normativă „punerea în primejdie a vieții persoanei” [art. 194 alin. (1) lit. e) C. pen.], întrucât la ambele infracțiuni urmarea imediată este comună³⁸.

Autorii de drept penal consideră în mod unanim că tentativa la infracțiunea de omor se deosebește de infracțiunea de vătămare corporală – modalitatea „punere în primejdie a vieții persoanei” – numai sub aspectul laturii subiective³⁹. Astfel, latura subiectivă a tentativei la omor se realizează prin intenția de a ucide, adică de a produce moartea victimei, pe când la vătămarea corporală – modalitatea „punerea în primejdie a vieții persoanei” –, latura subiectivă se realizează prin intenția de a vătăma integritatea corporală a victimei.

Pentru delimitarea celor două infracțiuni, se impune să fie avute în vedere toate împrejurările în care a fost săvârșită fapta, cum ar fi: obiectul vulnerant folosit, intensitatea și efectele loviturilor, zona corpului vizată, ca și urmările produse, împrejurările semnificative cu privire la poziția subiectivă a făptuitorului. De exemplu, în practica judiciară s-a considerat că există tentativă la infracțiunea de omor atunci când fapta inculpatului se realizează prin aplicarea unei lovituri cu cuțitul în abdomen, cu lezarea unor organe vitale, ceea ce caracterizează intenția făptuitorului de a ucide, punerea în primejdie a vieții victimei nefiind rezultatul intenției sau intenției depășite,

³⁴ A se vedea C.S.J., s. pen., dec. nr. 1047 din 21 septembrie 1990, în G. Ionescu, I. Ionescu, *op. cit.*, p. 197.

³⁵ C.S.J., s. pen., dec. nr. 340/1992, în Dreptul nr. 4/1993, p. 63.

³⁶ C.A. Craiova, s. pen., dec. nr. 419/2003, în C.P.J. 2002-2003, p. 253.

³⁷ Trib. Suprem, s. pen., dec. nr. 105/1980, în R.R.D. nr. 3/1981, p. 65; Trib. Suceava, sent.

pen. nr. 200/2005, nepublicată.

³⁸ A se vedea gh. Mateuț, în M. BaSaraB, V. Pașca (coord.), *op. cit.*, p. 77-84.

³⁹ V. Dongoroz și I. colaB., *op. cit.*, vol. III, p. 237; T. Toader, *op. cit.*, p. 38; V. Dobrin, n. neagu, *op. cit.*, p. 23; c. duVac, *op. cit.*, 2010, p. 116; o. PreDeScu, a. hărăStășanu, *Drept penal. Partea specială. Examinare comparativă: Codul penal în vigoare – noul Cod penal*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 66.

care caracterizează infracțiunea de vătămare corporală⁴⁰; tot astfel, fapta constituie tentativă la infracțiunea de omor, fiind relevantă intenția de a ucide, dacă a fost săvârșită pe fondul unui conflict anterior între infractor și victimă, urmat de înarmarea acestuia cu un obiect apt de a produce moartea (cuțit), prin aplicarea unei lovituri ce a vizat o zonă anatomică vitală, care a avut consecințe grave, la care se adaugă atitudinea infractorului imediat după săvârșirea faptei, constând în dispariția sa de la domiciliu și sustragerea de la urmărirea penală⁴¹; tot tentativă la infracțiunea de omor se reține și în cazul în care fapta se realizează prin lovirea victimei cu cuțitul în abdomen, cu consecința unei eviscerații, în condițiile în care aceasta, apărându-se, a reușit să atenueze forța loviturii și consecințele ei⁴²; tragerea unor focuri de armă cu alicie în zona picioarelor persoanei vătămate, fără a viza deci o regiune vitală, leziunile nepunându-i în pericol viața, conduce la concluzia că inculpatul a urmărit vătămarea, și nu uciderea ei⁴³.

c) Consumarea infracțiunii de omor are loc în momentul în care acțiunea sau, uneori, inacțiunea făptuitorului a produs urmarea imediată, adică moartea victimei. Până la producerea acestui rezultat, care poate surveni la un oarecare interval de timp după executarea activității de ucidere, fapta constituie tentativă de omor și va fi urmărită ca atare, sub rezerva schimbării încadrării juridice în cazul în care ulterior se va produce consumarea^[5].

Infracțiunea de omor nu este susceptibilă de a fi săvârșită în formă continuată.

Prin natura sa, infracțiunea de omor este o infracțiune complexă, în sensul că absoarbe în mod natural în conținutul ei fapte care sunt prevăzute distinct în legea penală. Astfel, omorul absoarbe infracțiunea de lovire sau alte violențe (art. 193 C. pen.) sau infracțiunea de vătămare corporală (art. 194 C. pen.).

La rândul său, infracțiunea de omor este absorbită în conținutul complex al altor infracțiuni; spre exemplu, infracțiunea de omor este absorbită în conținutul infracțiunii de ultraj (art. 257 C. pen.), în conținutul infracțiunii de ultraj judiciar (art. 279 C. pen.), în conținutul infracțiunii de atentat care pune în pericol securitatea națională (art. 401 C. pen.), în conținutul infracțiunii de atentat contra unei colectivități (art. 402 C. pen.), precum și în conținutul unor infracțiuni de genocid, contra umanității și de război.

§4. Sancțiuni

Pedeapsa principală prevăzută în norma de incriminare a faptei de omor simplu (art. 188 C. pen.) este închisoarea de la 10 la 20 de ani. Totodată, legea prevede și aplicarea obligatorie a pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi.

De asemenea, pe timpul executării pedepsei privative de libertate, este interzis exercițiul drepturilor prevăzute la art. 66 alin. (1) lit. a), b) și d)-o) a căror exercitare a fost interzisă de instanță ca pedeapsă complementară.

Instanța de judecată va dispune confiscarea specială în condițiile art. 112 C. pen.

Secțiunea a 2-a. Omorul calificat

§1. Conținut legal și caracterizare

Omorul calificat este incriminat în art. 189 C. pen. și constă în omorul săvârșit în vreuna dintre următoarele împrejurări:

a) cu premeditare;

⁴⁰ C.S.J., s. pen., dec. nr. 1327/2000, în Dreptul nr. 3/2002, p. 173.

⁴¹ I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 1227 din 2 aprilie 2009, în l. SaVonea, D. grăDInaru, *op. cit.*, p. 20.

⁴² C.S.J., s. pen., dec. nr. 329/1995, în Dreptul nr. 2/1996, p. 122.

⁴³ I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 2728 din 2 mai 2006, în l. SaVonea, D. grăDInaru, *op. cit.*, p. 158. ^[5] V. Dongoroz și colaB., *op. cit.*, vol. III, p. 184.

- b) din interes material;
- c) pentru a se sustrage ori a sustrage pe altul de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse;
- d) pentru a înlesni sau a ascunde săvârșirea altei infracțiuni;
- e) de către o persoană care a mai comis anterior o infracțiune de omor sau o tentativă la infracțiunea de omor;
- f) asupra a două sau mai multor persoane;
- g) asupra unei femei gravide;
- h) prin cruzimi.

Omorul calificat este o variantă agravată a omorului simplu, dar prevăzută distinct în Codul penal ca o infracțiune autonomă, și poate fi definit ca uciderea unei persoane cu intenție în vreuna dintre împrejurările descrise în art. 189 alin. (1) lit. a)-h) C. pen. În acest text, legiuitorul, după modelul majorității legislațiilor europene, a incriminat omorul agravat într-o singură variantă sub denumirea „omorul calificat”, spre deosebire de Codul penal anterior, care incrimina omorul agravat în două variante: omorul calificat în art. 175 și omorul deosebit de grav în art. 176.

Împrejurările care dau caracter agravat omorului prevăzute în art. 175 și art. 176 C. pen. anterior și care nu mai sunt precizate în art. 189 C. pen. în vigoare au primit o altă semnificație, fie că se găsesc în conținutul agravantelor generale, fie că sunt reglementate în alte texte, fie că nu se mai justifică, cum este omorul comis în public. În acest din urmă caz, s-a apreciat că nu este în mod necesar mai periculos cel care ucide victima în public (spre exemplu, în cadrul unui conflict spontan într-un bar) față de cel care ucide victima în locuința acesteia, motiv pentru care este preferabil ca evaluarea pericolozității să fie făcută de judecător cu prilejul individualizării judiciare a pedepsei⁴⁴.

Împrejurările de agravare a omorului care conduc la încadrarea faptei în dispozițiile art. 189 C. pen. sunt **limitativ prevăzute** în acest text de lege, nefiind posibilă extinderea lor și la alte împrejurări; de aceea, nu se poate reține omor calificat în situația în care fapta de ucidere a unei persoane se săvârșește în alte împrejurări decât cele prevăzute în art. 189 C. pen.

Dacă uciderea unui persoane, cu intenție, se realizează în prezența mai multor împrejurări dintre cele prevăzute în art. 189 C. pen., nu va duce la pierderea caracterului unitar al faptei, însă de pluralitatea împrejurărilor se va ține seama la aprecierea gravității în concret a omorului și a pericolozității infractorului, care se vor reflecta în individualizarea pedepsei aplicate.

Având în vedere că omorul calificat este o variantă agravată a omorului simplu, la care se adaugă elementele circumstanțiale prevăzute la art. 189 C. pen., se înțelege că **rămân valabile și pentru omorul calificat explicațiile date la examinarea omorului privitoare la obiectul juridic, obiectul material, subiecții infracțiunii, conținutul constitutiv**, urmând ca în continuare să fie analizate numai elementele circumstanțiale agravante și celelalte reglementări specifice omorului calificat.

Potrivit art. 153 alin. (2) lit. b) și art. 161 alin. (2) lit. b) C. pen., fapta incriminată de art. 189 din același cod este imprescriptibilă atât în ceea ce privește răspunderea penală, cât și executarea pedepsei.

⁴⁴ V. Dobrinolu, în V. Dobrinolu, I. Pașcu, M.a. hotca, I. Chiș, M. Goruneșcu, c. Păun, n. neagu, M. Dobrinolu, M.c. Sinescu, *Noul Cod penal comentat. Partea specială*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 17.

§2. Analiza împrejurărilor sau a elementelor circumstanțiale agravante ale omorului calificat

2.1. Omorul cu premeditare [art. 189 alin. (1) lit. a) C. pen.]

Omorul cu premeditare, denumit asasinat, are o gravitate mai ridicată decât omorul simplu din cauza pericolozității infractorului, care își pregătește cu sânge rece acțiunea de a ucide, dovedind o totală fermitate în realizarea hotărârii infracționale.

Legea, deși a prevăzut premeditarea ca element circumstanțial agravant al omorului calificat, nu a explicat înțelesul acestui termen. Majoritatea doctrinei penale⁴⁵, cât și practica judiciară⁴⁶ consideră că omorul este săvârșit cu premeditare atunci când, de la luarea hotărârii de a ucide o persoană și până la punerea în executare a acestei hotărâri, a trecut un anumit interval de timp în care făptuitorul a reflectat asupra executării și a pregătit această executare prin procurarea, confecționarea sau adaptarea mijloacelor ori culegerea informațiilor necesare, precum și prin luarea oricăror altor măsuri care au creat condiții favorabile săvârșirii omorului.

Din definiția dată premeditării, ca element circumstanțial agravant al omorului, rezultă că aceasta trebuie să îndeplinească următoarele **condiții**:

- a) trecerea unui interval de timp din momentul luării hotărârii de a săvârși omorul și până în momentul executării infracțiunii;
- b) în acest interval de timp cuprins între momentul luării hotărârii infracționale și momentul executării acestei hotărâri, făptuitorul trebuie să mediteze, să reflecteze asupra modului cum va săvârși infracțiunea;
- c) în intervalul de timp scurs între momentul luării hotărârii și momentul începerii executării omorului, făptuitorul trebuie să efectueze acte de pregătire, care pot consta în confecționarea, adaptarea sau procurarea de instrumente ori mijloace necesare săvârșirii omorului sau de informații care să creeze condiții favorabile săvârșirii faptei; În lipsa oricăreia dintre aceste condiții, nu există premeditare, ci există omor simplu.

Practica judiciară este unitară în a ține seama de existența acestor condiții pentru a constata premeditarea ca element circumstanțial agravant al omorului calificat. Astfel, instanța a decis că, în cazul când între momentul luării rezoluției infracționale de a ucide victima și săvârșirea infracțiunii de omor a trecut un interval de timp care a fost mai îndelungat decât cel obișnuit, iar infractorul a conceput un plan de realizare a rezoluției infracționale prin care a reușit, folosindu-se de o altă persoană, să atragă victima la o oră târzie din noapte într-un loc retras, necirculat, unde a ucis-o, fapta constituie omor calificat săvârșit cu premeditare⁴⁷; la fel, s-a hotărât că, pentru a se reține săvârșirea omorului cu premeditare, nu este suficient ca autorul să comită acțiunea după un anumit timp de la momentul conflictului, ci, după o perioadă de timp în care se poate reflecta asupra săvârșirii faptei, să ia hotărârea de a o comite și să facă acte concrete de pregătire în acest sens⁴⁸. Dimpotrivă, instanța a apreciat că nu poate fi reținută premeditarea ca element circumstanțial agravant al omorului calificat, atât timp cât fapta a fost determinată de atitudinea provocatoare a victimei, inculpatul comițând acțiunea violentă ce a avut ca urmare

⁴⁵ gh. Mateuț, în M. BaSaraB, V. Pașca (coord.), *op. cit.*, p. 94; V. Dongoroz și I. colaB., *op. cit.*, vol. III, p. 188; V. DoBrInoIu ș.a., *op. cit.*, p. 18; c. duVac, *op. cit.*, 2010, p. 71; V. doBrInoIu, n. neaGu, *op. cit.*, p. 25; o. PreDeScu, a. hărăStășanu, *op. cit.*, 2012, p. 69; M. udroIu, *Drept penal. Partea generală. Partea specială*, ed. a 3-a, Ed. C.H. Beck, București, 2011, p. 243-244; I. VasIu, *Drept penal. Partea specială*, vol. I, Ed. AlBastră, Cluj-Napoca, 1997, p. 104; T. Toader, *op. cit.*, p. 39-40; V. clocleI, *op. cit.*, p. 27.

⁴⁶ G. anTonIu, c. bulaI (coord.), *op. cit.*, vol. III, p. 27-28.

⁴⁷ I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 1910 din 25 mai 2009, în B.J. 2009, p. 685.

⁴⁸ C.S.J., s. pen., dec. nr. 1014 din 9 iunie 1993, în G. Ionescu, I. Ionescu, *op. cit.*, p. 224.

moartea victimei sub stăpânirea puternicei tulburări sau emoții, care nu i-a permis să acționeze liber în luarea hotărârii de a săvârși fapta respectivă și mai ales în realizarea actelor de pregătire apte să întărească hotărârea luată și să asigure realizarea ei⁴⁹. De asemenea, s-a decis că nu se poate reține premeditarea în ipoteza unei altercații produse în apropierea locuinței inculpatului care, pentru a se răzbuna, a intrat în casă, s-a înarmat cu un cuțit, după care, găsind victima, a încercat să o ucidă⁵⁰.

2.2. Omorul săvârșit din interes material [art. 189 alin. (1) lit. b) C. pen.]

Caracterul mai grav al omorului săvârșit din interes material este dat de pericolozitatea infractorului, care recurge la săvârșirea fapte pentru satisfacerea intereselor materiale.

Interesul material prevăzut de lege de natură să agraveze omorul constă în orice avantaj sau beneficiu de natură patrimonială, de exemplu, dobândirea unei succesiuni, stingerea unei obligații ori stingerea unei datorii, încasarea prețului promis pentru săvârșirea omorului, obținerea unor sume de bani, a unor bunuri materiale ori a unor titluri de valoare etc.

Pentru existența acestui element circumstanțial agravant al omorului calificat, este suficient să se constate că făptuitorul a ucis din interes material, fiind convins că, săvârșind omorul, interesele sale vor fi satisfăcute pe cale aparent legală și că banii ori bunurile victimei îi vor reveni de drept (de exemplu, prin dispariția victimei, făptuitorul moștenește bunurile acesteia).

Nu există omor calificat din interes material, ci omor calificat săvârșit pentru a înlesni sau a ascunde săvârșirea altei infracțiuni, în situația în care autorul comite omorul pentru a înlesni sau ascunde săvârșirea unei tâlhării sau piraterii [art. 189 alin. (1) lit. d) C. pen.]⁵¹.

Ori de câte ori mobilul omorului a fost altul, de exemplu, ura, gelozia, elementul circumstanțial agravant în discuție nu se realizează, chiar dacă, în urma comiterii omorului, infractorul ar obține un avantaj material.

Pentru existența împrejurării de agravare a omorului prevăzute în art. 189 alin. (1) lit. b) C. pen., este irelevant dacă interesul material a fost sau nu satisfăcut, suficient fiind ca acest interes să constituie mobilul omorului⁵².

Se va reține omor calificat și fapta va fi încadrată în art. 189 alin. (1) lit. b) C. pen. și în ipoteza în care infractorul a urmărit să ucidă o anumită persoană în vederea realizării unor interese materiale, dar, din cauza erorii ori manevrării greșite a instrumentelor (*aberratio ictus*), a ucis o altă persoană⁵³.

Omorul săvârșit din interes material, vizând latura subiectivă a infracțiunii, va fi considerat ca o circumstanță personală, în consecință, netransmisibilă participanților. Poate deveni o circumstanță reală dacă toți participanții au acționat cu același mobil (interes material).

2.3. Omorul săvârșit pentru a se sustrage ori pentru a sustrage pe altul de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse [art. 189 alin. (1) lit. c) C. pen.]

Gravitatea omorului săvârșit în această împrejurare este dată, pe de o parte, de scopul urmărit de făptuitor, și anume sustragerea sa ori a altei persoane de la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse, afectând în acest mod și activitatea de înfăptuire a justiției, iar, pe de

⁴⁹ I.C.C.J., dec. nr. 1224 din 24 februarie 2006, în I. SaVonea, D. grăDInaru, *op. cit.*, p. 39.

⁵⁰ C.S.J., s. pen., dec. nr. 1047 din 21 septembrie 1990, în G. Ionescu, I. Ionescu, *op. cit.*, p. 197.

⁵¹ V. dobrInoIu, n. neaGu, *op. cit.*, p. 26; I. Vaslu, *op. cit.*, vol. I, p. 107.

⁵² c. duVac, *op. cit.*, 2010, p. 74.

⁵³ În practica judiciară s-a decis că există omor din interes material dacă inculpata a urmărit, prin otrăvire cu o soluție de Paration, să ucidă victima, sperând să intre în posesia averii acesteia, chiar dacă, din eroare, a fost omorâtă o altă persoană decât cea avută în vedere de inculpată (Trib. Suprem, s. pen., dec. nr. 1721/1981, în R.R.D. nr. 4/1982, p. 70).

altă parte, de pericolozitatea făptuitorului, care nu ezită să suprimă viața unei persoane pentru a se sustrage ori pentru a sustrage pe altul de la o măsură judiciară.

Pentru realizarea elementului circumstanțial agravant al omorului calificat prevăzut în art. 189 alin. (1) lit. c) C. pen., este necesară îndeplinirea cumulativă a două **condiții**:

a) să fi început urmărirea penală împotriva făptuitorului sau a altei persoane ori să fie căutați pentru a răspunde penal sau să se fi luat o măsură judiciară ori să se fi pronunțat o condamnare împotriva făptuitorului sau a altei persoane;

b) făptuitorul să săvârșească uciderea victimei în scopul de a se sustrage ori de a sustrage pe altul de la răspunderea penală sau executarea unei pedepse.

Nu este necesar ca scopul să fi fost efectiv realizat, ci apare suficient ca scopul special să fi fost determinant în luarea de către făptuitor a hotărârii de a ucide o persoană și să fi existat în momentul săvârșirii omorului.

Din coroborarea dispozițiilor art. 189 alin. (1) lit. c) C. pen. cu cele cuprinse în art. 257 C. pen. (ultrajul) sau în art. 279 C. pen. (ultrajul judiciar) rezultă că, dacă victima omorului este un funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea acestei atribuții, sau un judecător ori procuror aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu ori un avocat, omorul va fi absorbit în conținutul ultrajului sau al ultrajului judiciar și urmează să se aplice o pedeapsă majorată în raport cu cea prevăzută pentru omorul calificat.

Victimă a omorului calificat prevăzut în art. 189 alin. (1) lit. c) C. pen. poate fi numai acea persoană care nu îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat sau nu este procuror ori judecător sau avocat. Se pot afla în postura de victime ale acestei infracțiuni persoane care ar putea anunța, sesiza organele judiciare ori care ar putea să predea pe făptuitor sau o altă persoană.

Elementul circumstanțial de agravare a omorului calificat pe care îl analizăm are caracter personal, nu se răsfârge asupra participanților decât în situația în care au acționat având același scop special ca și autorul.

2.4. Omorul săvârșit pentru a înlesni sau a ascunde săvârșirea altei infracțiuni

[art. 189 alin. (1) lit. d) C. pen.]

Gravitatea omorului săvârșit în această împrejurare este generată, ca și la împrejurarea precedentă, pe de o parte, de scopul urmărit de făptuitor, care, de această dată, constă fie în ascunderea unei infracțiuni săvârșite anterior, de el sau de altă persoană, fie în înlesnirea săvârșirii, de el sau de către o altă persoană, a unei alte infracțiuni, iar, pe de altă parte, de pericolozitatea făptuitorului, care nu ezită să suprimă viața unei persoane pentru îndeplinirea scopului josnic avut în vedere de el.

Din examinarea conținutului dispozițiilor art. 189 alin. (1) lit. d) C. pen. rezultă că, pentru realizarea elementului circumstanțial agravant al omorului calificat descris în acest text de lege, se impune îndeplinirea a două **condiții**:

a) existența unei alte infracțiuni care s-a săvârșit sau existența unei hotărâri de a săvârși o infracțiune determinată;

b) omorul să fie săvârșit în scopul special cerut de lege, și anume fie înlesnirea săvârșirii de către făptuitor sau de către altul a unei infracțiuni, fie ascunderea uneia săvârșite anterior.

Prin expresia „a înlesni săvârșirea altei infracțiuni” se înțelege facilitarea ori ușurarea comiterii acesteia. De exemplu, pentru a sustrage o sumă mare de bani dintr-o bancă, făptuitorul ucide paznicul; ori pentru a putea evada dintr-un penitenciar, deținutul îl ucide pe gardian. „A ascunde săvârșirea altei infracțiuni” înseamnă a face ca aceasta să nu fie cunoscută, știută, descoperită de o altă persoană sau de autorități. De exemplu, făptuitorul ucide un martor sau un participant la

comercializarea de stupefiante ori care cunoaște sau a contribuit la săvârșirea unui trafic de arme ori ucide victima unui viol pe fondul panicii create de strigătele acesteia⁵⁴.

În ipoteza în care scopul constă în înlesnirea săvârșirii altei infracțiuni, nu interesează dacă făptuitorul urmează sau nu să participe la acea infracțiune ori dacă infracțiunea respectivă se comite ulterior sau concomitent cu omorul ori dacă scopul s-a realizat efectiv sau nu. În situația ascunderii altei infracțiuni, nu are relevanță dacă omorul s-a comis după sau concomitent cu acea infracțiune.

Din coroborarea dispozițiilor art. 189 alin. (1) lit. d) C. pen. cu cele prevăzute la lit. e) din același text rezultă că infracțiunea a cărei săvârșire a fost înlesnită sau ascunsă prin comiterea de către făptuitor a omorului trebuie să fie alta decât omorul. În această din urmă variantă (când infracțiunea înlesnită sau ascunsă este tot un omor), vor deveni incidente dispozițiile art. 189 alin. (1) lit. e) C. pen.

Elementul circumstanțial agravant al omorului săvârșit pentru a înlesni sau ascunde săvârșirea altei infracțiuni, având caracter personal, nu se răsfrânge asupra participanților decât în cazul și asupra aceluia care acționează în același scop special ca autorul.

2.5. Omorul săvârșit de către o persoană care a mai comis anterior o infracțiune de omor sau o tentativă la infracțiunea de omor [art. 189 alin. (1) lit. e) C. pen.]

Acest element circumstanțial de agravare a omorului calificat vizează necesitatea sancționării mai aspre a persistenței infracționale a făptuitorului în săvârșirea de fapte de suprimare a vieții și care dovedește pericolozitatea deosebită ce îl caracterizează.

Pentru a se reține omorul calificat prevăzut la art. 189 alin. (1) lit. e) C. pen., se cere să fie constatată **o singură condiție**, și anume ca făptuitorul să fi săvârșit mai înainte o infracțiune de omor sau o tentativă la infracțiunea de omor^[1], neavând relevanță dacă pentru aceste fapte subiectul activ a fost condamnat definitiv sau dacă executase ori nu pedeapsa pronunțată; nu are relevanță durata scursă de la omorul anterior, nici dacă a intervenit vreo cauză de înlăturare a răspunderii penale sau a consecințelor condamnării (amnistia, reabilitarea).

Dispozițiile art. 189 alin. (1) lit. e) C. pen. devin incidente și în cazul în care omorul anterior a fost comis în stare de provocare sau în prezența altor circumstanțe atenuante.

viol care a avut ca urmare moartea victimei, aceasta, întrucât sugrumarea victimei nu s-a produs în cadrul acțiunii de constrângere a victimei la raport sexual, ci ulterior, pe baza unei noi rezoluții, survenită pe fondul panicii create de strigătele victimei. În asemenea situație, există concurs real între infracțiunea de viol, varianta tip, și cea de omor calificat prevăzută în art. 174 C. pen. combinat cu art. 175 alin. (1) lit. h) C. pen. [în prezent, art. 188 și art. 189 alin. (1) lit. d) C. pen. – n.n.]” – C.S.J., s. pen., dec. nr. 4569 din 29 octombrie 2002, în l. SaVonea, D. grăDInaru, *op. cit.*, p. 71.

^[1] Împrejurarea omorului calificat prevăzut la art. 189 alin. (1) lit. e) C. pen. are corespondent în Codul penal anterior dispozițiile art. 176 alin. (1) lit. c). Între aceste două texte există o deosebire de conținut; dacă în Codul penal anterior această împrejurare avea următorul conținut: „de către o persoană care a mai comis un omor”, în Codul penal în vigoare, la art. 189 alin. (1) lit. e) se prevede „de către o persoană care a mai comis anterior o infracțiune de omor sau o tentativă la infracțiunea de omor”. Prin formularea promovată de legiuitor în Codul penal în vigoare s-a pus capăt controverselor dacă omorul săvârșit anterior poate apărea și sub forma tentativei la

⁵⁴ „Când moartea victimei nu a fost urmarea violului, ci a fost provocată pentru ascunderea acestei infracțiuni, nu se poate reține că sunt întrunite elementele constitutive ale infracțiunii de

infracțiunea de omor, legiuitorul, de această dată, pronunțându-se explicit că se au în vedere atât omorul, ca faptă consumată, cât și tentativa la infracțiunea de omor. De asemenea, prin formularea textului art. 189 alin. (1) lit. e) C. pen. se face și o delimitare clară între această împrejurare și cea prevăzută în același text la lit. f) (asupra a două sau mai multor persoane).

În art. 242 din Legea nr. 187/2012 pentru punerea în aplicare a Legii nr. 286/2009 privind Codul penal se prevede că, „În aplicarea dispozițiilor art. 189 alin. (1) lit. e) C. pen., prin *infracțiune de omor comisă anterior* se înțelege orice faptă de ucidere a unei persoane, săvârșită cu intenția prevăzută în art. 16 alin. (3) din Codul penal, cu excepția infracțiunilor prevăzute la art. 190 și art. 200 din Codul penal”.

Potrivit acestor dispoziții, rezultă neîndoielnic faptul că prevederile art. 189 alin. (1) lit. e) C. pen. devin incidente numai dacă făptuitorul care a comis un omor simplu sau calificat mai săvârșise anterior un omor intenționat (simplu sau calificat), și nu alte fapte care au ca urmare imediată suprimarea vieții persoanei, cum sunt uciderea la cererea victimei, uciderea noului născutului săvârșită de către mamă sau alte fapte de ucidere săvârșite din culpă ori care au ca urmare praeterintenționată moartea victimei.

De asemenea, săvârșirea unor variante speciale ale infracțiunii de omor (art. 257 – ultraj, art. 279 – ultrajul judiciar, art. 401 – atentatul care pune în pericol securitatea națională, art. 408 – infracțiuni contra persoanelor care se bucură de protecție internațională, când sunt săvârșite contra vieții) realizează situația-premisă pentru a opera acest element circumstanțial agravant al omorului calificat.

După modul de exprimare a legiuitorului în dispozițiile art. 189 alin. (1) lit. e) C. pen. și rațiunea instituirii acestui element circumstanțial agravant al omorului calificat, rezultă că întotdeauna aceste prevederi devin incidente dacă infractorul a săvârșit un omor consumat sau o tentativă la infracțiunea de omor și se constată că acesta, anterior, mai săvârșise un omor sau o tentativă la infracțiunea de omor. În această situație, distingem o unitate de subiect activ (aceeași persoană comite sau participă la săvârșirea infracțiunii de omor sau a tentativei la această infracțiune, după ce anterior mai săvârșise aceste fapte, astfel că, în baza unor hotărâri infracționale distincte, ucide sau pune în pericol viața unor persoane diferite).

În literatura de specialitate⁵⁵ s-a apreciat că sunt aplicabile dispozițiile art. 189 alin. (1) lit. e) C. pen. și în cazul în care tentativa la infracțiunea de omor și omorul consumat asupra aceleiași victime au fost săvârșite pe baza unor rezoluții distincte și în împrejurări diferite, fiecare dintre aceste fapte păstrându-și propria sa individualitate (de exemplu, inculpatul a comis o primă tentativă de omor asupra soției și, după ce și-a executat pedeapsa, revenind acasă, a comis un omor asupra aceleiași victime). În aceste condiții, dacă tentativa și omorul consumat asupra aceleiași victime au fost săvârșite în baza aceleiași hotărâri infracționale, fapta consumată absoarbe în chip natural tentativa, neputându-se reține infracțiunea de omor calificat, forma consumată, prevăzută în art. 189 alin. (1) lit. e) C. pen. Această soluție se impune, chiar dacă între tentativa la infracțiunea de omor și omorul consumat s-ar fi interpus o oarecare durată de timp⁵⁶.

Elementul circumstanțial prevăzut în art. 189 alin. (1) lit. e) C. pen., având caracter personal, nu se transmite participanților decât dacă au și antecedentul cerut de lege autorului.

⁵⁵ G. AnTONIU, c. bulaI (coord.), *op. cit.*, vol. III, p. 34.

⁵⁶ Trib. Suprem, s. pen., dec. nr. 878/1988, în R.R.D. nr. 2/1989, p. 75.

2.6. Omorul săvârșit asupra a două sau mai multor persoane [art. 189 alin. (1) lit. f) C. pen.]
Gravitatea deosebită a omorului săvârșit asupra a două sau mai multor persoane este generată de pluralitatea victimelor, cât și de pericolozitatea infractorului, care ucide intenționat două sau mai multe persoane.

În legătură cu interpretarea dispoziției din art. 189 alin. (1) lit. f) C. pen. au fost exprimate două opinii. **Într-o primă opinie**, s-a apreciat că elementul circumstanțial al omorului calificat pe care îl analizăm există atunci când uciderea a două sau mai multor persoane a avut loc printr-o singură acțiune⁵⁷. Astfel, inițierea unei explozii care provoacă moartea mai multor persoane, descărcarea unei arme automate asupra unui grup de persoane, care a avut ca rezultat uciderea a cel puțin două persoane, punerea de otravă în mâncarea destinată mai multor persoane și uciderea lor sunt exemple de asemenea activități ce pot provoca uciderea mai multor persoane. Potrivit acestei opinii, dacă s-au comis mai multe omoruri prin mai multe acțiuni de către același infractor, va exista element circumstanțial agravant al omorului calificat prevăzut în art. 189 alin. (1) lit. e) C. pen. (de exemplu, infractorul, în urma unui conflict cu două persoane, a hotărât să le ucidă: pe una a înjunghiat-o, pe alta a sugrumat-o).

Într-o a doua opinie, dominantă în literatura de specialitate⁵⁸, se consideră că ceea ce este esențial pentru încadrarea faptei în dispozițiile art. 189 alin. (1) lit. f) C. pen. este producerea morții a două sau mai multor persoane în aceeași împrejurare, cu aceeași ocazie, indiferent dacă este vorba despre o singură acțiune sau despre acțiuni diferite. Acest mod de a raționa se întemeiază, în principal, pe argumente de text, și anume pe faptul că art. 189 alin. (1) lit. f) C. pen. care incriminează omorul calificat se referă la săvârșirea omorului în anumite „împrejurări”, de unde se deduce că ceea ce interesează este ca moartea a două sau multor persoane să se producă în aceeași împrejurare. În virtutea acestei opinii, elementul circumstanțial agravant prevăzut în art. 189 alin. (1) lit. f) C. pen. se reține atât în situația în care omorul multiplu s-a produs când s-a folosit o bombă, dar și în ipoteza în care făptuitorul a tras succesiv focuri de armă asupra mai multor victime ori a lovit cu cuțitul două sau mai multe persoane. De aceea, dacă cel de-al doilea omor a fost comis după o perioadă de timp care indică o nouă activitate infracțională sau a fost comis la scurt interval, însă în împrejurări diferite, nu va exista unitatea infracțională prevăzută în art. 189 alin. (1) lit. f) C. pen., ci o pluralitate de infracțiuni care atrage aplicarea dispozițiilor din art. 189 alin. (1) lit. e) C. pen.

Practica judiciară a adoptat această ultimă opinie, pe care o apreciem ca fiind concordantă cu voința legiuitorului. Astfel, instanțele de judecată⁵⁹ au decis că există omor săvârșit asupra a două sau mai multor persoane dacă inculpatul, urmărind să o ucidă pe concubina sa, a aruncat conținutul unei damigene cu benzină într-o cameră unde dormeau mai multe persoane, provocând, prin incendiu, moartea acestora, ori a aruncat o cantitate de benzină, căreia i-a dat foc, peste doi copii ai concubinei, omorându-i; sau, găsindu-și soția în locuința vecinului într-o situație de vădită intimitate, l-a ucis pe vecin, aplicându-i asupra capului lovituri cu un băț, iar pe

⁵⁷ V. Dongoroz și I. ColaB., *op. cit.*, vol. III, p. 198.

⁵⁸ Gh. Mateuț, în M. BaSaraB, V. Pașca (coord.), *op. cit.*, p. 110; V. ClocleI, *op. cit.*, p. 49; V. DobrInoIu, n. neaGu, *op. cit.*, p. 29; O. PreDeScu, A. HărăStășanu, *op. cit.*, 2012, p. 77; C. DuVac, *op. cit.*, 2010, p. 82.

⁵⁹ G. AnTonIu, C. BulaI (coord.), *op. cit.*, vol. III, p. 33.

soție a ucis-o în curtea domiciliului⁶⁰; ori în cazul în care inculpatul a ucis cu aceeași ocazie două persoane – prin lovire cu un corp tăietor-despicător, respectiv prin sugrumare⁶¹.

Apreciem că, pentru reținerea elementului circumstanțial agravant al omorului calificat la care ne referim, este necesară îndeplinirea cumulativă a următoarelor **condiții**:

a) pluralitatea de victime, adică uciderea efectivă a două sau mai multor persoane. Când niciuna dintre persoanele asupra cărora a fost îndreptată acțiunea de ucidere nu a fost ucisă, fapta constituie tentativă la infracțiunea de omor calificat prevăzută în art. 189 alin. (1) lit. f) C. pen.⁶²

Situația în care făptuitorul a reușit să ucidă doar o persoană dintre cele vizate a generat unele controverse în practica judiciară⁶⁴. Din acest motiv, procurorul general al Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție a declarat recurs în interesul legii cu privire la aplicarea dispozițiilor art. 176 alin. (1) lit. b) C. pen. anterior [art. 189 alin. (1) lit. f) C. pen. actual], în cazul actelor de violență săvârșite în aceeași împrejurare, cu intenția de a ucide, asupra a două persoane, dintre care una a decedat. Secțiunile Unite au admis recursul în interesul legii și au stabilit că actele de violență cu intenția de a ucide, săvârșite în aceeași împrejurare asupra a două persoane, dintre care una a decedat, constituie atât infracțiunea de omor – simplu sau calificat – comisă asupra unei singure persoane, cât și tentativă la infracțiunea de omor, după caz, simplu sau calificat, aflate în concurs⁶⁵;

b) unitatea de împrejurare, care presupune ca faptele de ucidere a victimelor să fie săvârșite într-o anumită unitate de timp și de loc⁶⁶;

c) intenția de a ucide două sau mai multe persoane. Din punct de vedere al laturii subiective, se cere ca autorul să acționeze cu intenție față de fiecare victimă în parte. Dacă cerința intenției este îndeplinită numai în raport cu una dintre victime, iar uciderea celeilalte (celorlalte) persoane s-a produs din culpa făptuitorului, se aplică regulile concursului de infracțiuni între infracțiunea de omor (simplu, calificat) și infracțiunea de ucidere din culpă.

Elementul circumstanțial agravant al omorului calificat prevăzut în art. 189 alin. (1) lit. f) C. pen. are caracter real și se aplică participanților în măsura în care aceștia l-au cunoscut.

2.7. Omorul săvârșit asupra unei femei gravide [art. 189 alin. (1) lit. g) C. pen.]

Gravitatea omorului astfel săvârșit decurge atât din împrejurarea că victimă este nu numai mama, ci și fătul, pentru că, odată cu uciderea femeii gravide, se suprimă și produsul de concepție, cât și

⁶⁰ C.S.J., s. pen., dec. nr. 2939/1995, în Dreptul nr. 9/1996, p. 36; I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 338/2007, în J.S.P. 2007, p. 27.

⁶¹ I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 338 din 22 ianuarie 2007, în I. SaVonea, D. grăDInaru, *op. cit.*, p. 91.

⁶² Fapta inculpatului care a lovit cu cuțitul de mai multe ori în zone vitale cele două victime, loviturile aplicate uneia dintre acestea punându-i viața în primejdie, întrunește elementele constitutive ale tentativei la infracțiunea de omor calificat, prevăzută de art. 32 combinat cu art. 33 raportat la art. 188 combinat cu art. 189 alin. (1) lit. f) C. pen. (Trib. București, s. I pen., sent. nr. 137 din

⁶³ februarie 2007, în I. SaVonea, D. grăDInaru, *op. cit.*, p. 94).

⁶⁴ Unele instanțe s-au pronunțat în sensul că actele de violență comise în aceeași împrejurare, cu intenția directă sau indirectă de a ucide, asupra a două persoane, dintre care una a decedat, constituie o singură infracțiune de omor calificat prevăzută în art. 189 alin. (1) lit. f) C. pen. Alte instanțe, dimpotrivă, au decis că actele de violență au fost săvârșite în aceeași împrejurare, cu intenția de a ucide, asupra a două persoane, dintre care una a decedat, constituie atât infracțiunea de omor – simplu, calificat – comisă asupra unei singure persoane, cât și tentativa de omor, după caz, simplu sau calificat, aflate în concurs (a se vedea J.S.P. 2006, p. 257).

⁶⁵ I.C.C.J., S.U., dec. nr. V din 20 februarie 2006 (M. Of. nr. 492 din 7 iunie 2007).

⁶⁶ C.S.J., s. pen., dec. nr. 2938 din 30 noiembrie 1995, în B.J. 1995, p. 175-176.

din pericolozitatea făptuitorului, care evidențiază caracterul inuman al faptei și disprețul pe care îl manifestă față de viața omului în general.

Pentru existența acestui element circumstanțial al omorului calificat, este necesar a se constata îndeplinirea cumulativă a două **condiții**:

a) graviditatea victimei. Aceasta presupune ca starea de graviditate a victimei să fie una reală. Dacă făptuitorul săvârșește omorul fiind convins că victima este gravidă, dar în realitate se constată inexistența sarcinii, fapta nu se încadrează la infracțiunea de omor calificat prevăzută la art. 189 alin. (1) lit. g) C. pen., ci la omor simplu sau la omor calificat, dacă se reține un alt element circumstanțial agravant, după caz.

De asemenea, elementul circumstanțial agravant al omorului calificat pe care îl analizăm nu va opera în caz de eroare asupra identității persoanei ori de *aberratio ictus*, decât dacă femeia vizată, cât și cea ucisă sunt gravide;

b) cunoașterea de către făptuitor a stării de graviditate a victimei. Făptuitorul trebuie să cunoască starea de graviditate a victimei în momentul în care se comite actul de ucidere, indiferent de stadiul sarcinii. Necunoașterea acestei împrejurări exclude, potrivit art. 30 alin. (3) C. pen., calificarea faptei ca omor calificat în această modalitate⁶⁷.

Elementul circumstanțial al omorului calificat prevăzut în art. 189 alin. (1) lit. g) C. pen. are caracter real și va fi aplicabil participanților dacă se va stabili că aceștia au cunoscut sau cel puțin au prevăzut că victima omorului este o femeie gravidă.

2.8. Omorul săvârșit prin cruzimi [art. 189 alin. (1) lit. h) C. pen.]

Acest element circumstanțial agravant al omorului calificat face ca infracțiunea să aibă o gravitate foarte ridicată datorită, în principal, pericolozității făptuitorului, care denotă, prin felul de a acționa, ferocitate, sadism, un mod barbar de săvârșire cu violență a omorului, faptă care produce în conștiința colectivă și individuală un sentiment de oroare și de insecuritate socială.

Legea penală nu explică ce se înțelege prin cruzimi, așa că accepțiunea sa este cea din vorbirea curentă, și anume aceea de atitudine, faptă crudă, ferocitate, bestialitate, barbarie, cruzime⁶⁸.

Așadar, prin „cruzimi”, ca element circumstanțial agravant al omorului calificat, trebuie să se înțeleagă modurile, procedeele, mijloacele și actele de violență aplicate victimei, de natură sau pentru a-i provoca suferințe deosebit de mari și prelungite în timp, fie pentru a o ucide, fie pentru a o chinui înainte de a o ucide sau înainte de survenirea morții acesteia.

Este de subliniat faptul că nu trebuie confundate cruzimile la care se referă art. 189 alin. (1) lit.

h) C. pen. cu suferințele inerente oricărei acțiuni de ucidere (de exemplu, durerile provocate de glonțul tras sau de otrava absorbită), astfel de suferințe destul de grele se produc în majoritatea cazurilor de omor, fără ca prin aceasta omorul să capete caracterul de omor calificat.

În același sens este interpretată noțiunea de „cruzimi” și de către instanțele de judecată în practica judiciară. Astfel, s-a decis că îndeplinesc condițiile faptei prevăzute de art. 189 alin. (1) lit. h) C. pen.: uciderea victimei prin lovituri de o intensitate deosebită, aplicate pe o durată mai lungă de timp⁶⁹; fapta inculpatului de a lovi victima, în mod repetat, timp de circa 20 de minute, cu ajutorul unui cablu electric, provocându-i acesteia leziuni multiple pe 20% din suprafața corpului, determinând-o să se arunce de la etajul 4, decedând⁷⁰; fapta inculpaților care au aplicat

⁶⁷ A se vedea, în acest sens, I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 4245/2007, în J.S.P. 2007, p. 15; C.S.J.,

s. pen., dec. nr. 617 din 7 februarie 2003, în l. SaVonea, D. grăDInaru, *op. cit.*, p. 120.

⁶⁸ DEX, p. 255.

⁶⁹ Trib. București, s. I pen., dec. nr. 1165 din 22 septembrie 2004, în C.P.J.P. 2000-2004, p. 293.

⁷⁰ C.A. București, s. a II-a pen., dec. nr. 229/2000, în C.P.J.P. 2000, p. 112.

victimei 8 lovituri de cuțit și au lăsat cuțitul în toracele acesteia, producându-i intense suferințe fizice⁷¹; fapta inculpatului de a aplica victimei, pe o durată mai mare de timp, cu intensitate deosebită, repetate lovituri pe aproape întreaga suprafață a corpului, folosindu-se de o bâtă și de o coadă de târnăcop, și de a părăsi apoi victima, noaptea, pe timp rece, determinându-i astfel moartea după 5 ore în chinuri mari⁷²; fapta inculpatului care a aplicat victimei un număr de șapte lovituri de ciocan în zona capului și una la degetul 4 al mâinii stângi, apoi a dezbrăcat victima, care era încă în viață, și a târât-o pe marginea unui lac, producându-i multiple excoriații pe partea dorsală a corpului, după care a abandonat-o⁷³.

Dimpotrivă, s-a decis că nu constituie omor prin cruzimi dacă activitatea violentă a inculpatului s-a desfășurat în două rânduri (a lovit victima pe zăpadă și a turnat peste ea o găleată cu apă, refuzând să îi permită să intre în casă). Moartea victimei s-a produs după 7 zile din cauza unei insuficiențe respiratorii, pe fondul unui hemopneumotorax sufocat la o persoană cu multiple tare organice și uzură biologică accentuată. În acest caz, suferințele victimei au fost inevitabile și subsecvente acțiunii de ucidere săvârșite de inculpat; acesta nu a urmărit cauzarea unor dureri deosebite, prelungite în timp, cerință de esență pentru realizarea omorului prin cruzimi⁷⁴.

De asemenea, în practica judiciară, justificat, s-a decis că, dacă se reține infracțiunea prevăzută în art. 189 alin. (1) lit. h) C. pen., nu mai este posibilă aplicarea dispozițiilor art. 77 lit. b) teza I C. pen. privitoare la săvârșirea infracțiunii prin acte de cruzime, pentru a se evita o dublă valorificare a aceleiași circumstanțe⁷⁵.

Elementul circumstanțial agravant al omorului calificat prevăzut în art. 189 alin. (1) lit. h) C. pen. are caracter real și se aplică participanților în măsura în care aceștia l-au cunoscut.

§3. Formele omorului calificat

Infracțiunea de omor calificat este susceptibilă de a fi săvârșită în oricare dintre formele sale: acte pregătitoare, tentativă, ca forme atipice, și infracțiune consumată, ca formă tipică a acestei infracțiuni.

a) **Actele pregătitoare** nu sunt incriminate, dar ele pot avea valoare de acte de complicitate, dacă sunt efectuate de o altă persoană decât autorul și dacă au servit la săvârșirea infracțiunii, iar când sunt efectuate de către autor, ele evidențiază, de regulă, intenția premeditată.

b) **Tentativa** la omorul calificat este incriminată în art. 189 alin. (2) C. pen. Această formă imperfectă a omorului poate să apară în oricare dintre modalitățile normative (întreruptă, perfectă sau fără efect).

c) **Consumarea** infracțiunii de omor calificat are loc în momentul în care se produce, în urma activității infracționale a făptuitorului, rezultatul cerut de lege, și anume încetarea din viață a victimei (sau victimelor) infracțiunii.

În ipotezele în care legiuitorul condiționează existența omorului deosebit de grav de urmărirea unui scop, nu interesează, pentru stabilirea momentului consumării infracțiunii, dacă a fost sau nu realizat scopul vizat.

§4. Sancțiuni

⁷¹ C.A. Timișoara, dec. pen. nr. 42/1995, în R.D.P. nr. 1/1996, p. 138.

⁷² C.S.J., s. pen., dec. nr. 740/1998, în R.D.P. nr. 4/1999, p. 151.

⁷³ Trib. București, s. I pen., sent. nr. 1274 din 21 septembrie 2007, în I. SaVonea, D. grăDInaru, *op. cit.*, p. 88.

⁷⁴ C.A. Iași, dec. pen. nr. 273/1998, în R.D.P. nr. 3/1998, p. 131-132.

⁷⁵ Trib. Suprem, s. pen., dec. nr. 15/1977, în C.D. 1977, p. 261; I.C.C.J., s. pen., dec. nr. 88/2007, în J.S.P. 2007, p. 18.

Infracțiunea de omor calificat fiind cea mai gravă dintre infracțiunile contra vieții, legiuitorul a înțeles să prevadă pentru sancționarea acesteia pedeapsa detențiunii pe viață în alternanță cu pedeapsa închisorii de la 15 la 25 de ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

La stabilirea pedepsei principale care urmează să se aplice într-un caz concret, instanța va ține seama de criteriile generale de individualizare a pedepsei prevăzute în art. 74 C. pen. Aceste criterii vor fi avute în vedere la alegerea naturii pedepsei (detențiunea pe viață sau închisoarea), la stabilirea duratei pedepsei (dacă instanța s-a decis să aplice închisoarea), cât și la stabilirea duratei pedepsei complementare a interzicerii exercitării unor drepturi.

Secțiunea a 5–a. Uciderea din culpă

§1. Conținut legal și caracterizare

Uciderea din culpă este incriminată în art. 192 C. pen. într-o variantă tip și două variante agravate.

Variantă tip [art. 192 alin. (1) C. pen.] constă în uciderea din culpă a unei persoane.

Prima variantă agravată [art. 192 alin. (2) C. pen.] presupune uciderea din culpă ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activități.

A doua variantă agravată [art. 192 alin. (3) C. pen.] există în ipoteza în care prin fapta săvârșită s-a cauzat moartea a două sau mai multor persoane.

Uciderea din culpă constituie o modalitate atenuată a omuciderii, dreptul la viață al persoanelor este ocrotit și împotriva faptelor săvârșite din culpă. Legea penală pedepsește mai blând uciderea din culpă decât omorul, ținând seama că făptuitorul nu urmărește anume moartea victimei, aceasta producându-se din cauza nedibăciei, ușurinței, neatenției, nerespectării unor reguli etc. de către făptuitor.

Faptele de ucidere din culpă provoacă un număr mult mai mare de victime decât faptele intenționate de omor⁷⁶. Asemenea fapte se comit în legătură cu exercitarea celor mai diferite profesii și ocupații, cum ar fi circulația rutieră, activitatea sanitară, în construcții, industrie etc. Tocmai frecvența unor asemenea fapte a determinat legiuitorul să incrimineze și să sancționeze uciderea din culpă ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activități, pentru a crea în conștiința oamenilor o anumită forță inhibitivă, de natură să oblige la o reflecție mai profundă atunci când efectuează acte care ar putea provoca moartea unei persoane.

Legiuitorul Codului penal în vigoare a instituit în materia uciderii din culpă regula concursului de infracțiuni atunci când uciderea din culpă s-a săvârșit prin încălcarea dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere care constituie prin ea însăși o infracțiune.

§2. Structura infracțiunii în varianta tip [art. 192 alin. (1) C. pen.]

2.1. Elementele preexistente

A. Obiectul juridic special și obiectul material. a) Obiectul juridic special îl constituie, ca și la omor, relațiile sociale ale căror dezvoltare și desfășurare nu sunt posibile fără ocrotirea vieții omului în raport cu faptele săvârșite din culpă, care ar putea aduce atingere acestei valori sociale fundamentale.

Deși uciderea din culpă are același obiect juridic special cu infracțiunea de omor, între cele două fapte penale există deosebiri evidente în ceea ce privește gravitatea în abstract și din punct de vedere al tratamentului penal ce le-a fost rezervat de legiuitor.

⁷⁶ A se vedea *Raport privind activitatea desfășurată de Ministerul Public în anul 2015*: „Omorul simplu sau calificat reprezintă 4,7% din totalul infracțiunilor contra persoanei, iar cele de ucidere din culpă reprezintă 26,5% din totalul infracțiunilor contra persoanei”.

b) Obiectul material al uciderii din culpă îl constituie corpul fizic al omului în viață, asupra căruia s-a exercitat acțiunea sau inacțiunea făptuitorului.

B. Subiecții infracțiunii. a) Subiectul activ nemijlocit poate fi orice persoană care îndeplinește condițiile generale pentru a răspunde penal.

Fapta de ucidere din culpă poate fi săvârșită **în participație improprie**, urmând ca cei care au determinat, înlesnit sau ajutat în orice mod, cu intenție, la săvârșirea de către autor a uciderii din culpă să fie pedepsiți pentru instigare sau complicitate la infracțiunea de omor. Este posibilă și participația improprie simplă (omogenă), dacă uciderea a fost cauzată prin culpa comună a mai multor persoane⁷⁷. Această soluție este confirmată de practica judiciară⁷⁸.

Subiectul activ nemijlocit al uciderii din culpă în varianta tip poate fi și o persoană care exercită o profesie, o meserie sau o altă activitate, dacă fapta s-a săvârșit în legătură cu activitatea sa profesională, dar fără să se fi datorat nerespectării dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activități (de exemplu, un conducător auto de autocar, în timpul staționării, fără să observe că o persoană infirmă este rezemată de ușă, deschide ușa, iar în cădere pasagerul se lovește cu capul de asfalt și decedează).

b) Subiectul pasiv al infracțiunii de ucidere din culpă în varianta tip poate fi orice persoană fizică în viață.

2.2. Conținutul constitutiv

A. Latura obiectivă. a) Elementul material se realizează printr-o acțiune sau inacțiune a subiectului activ nemijlocit susceptibilă (aptă) să ucidă, adică să producă rezultatul cerut de norma de incriminare.

Acțiunea de ucidere din culpă poate lua forma unei acțiuni directe (spre exemplu, mama, din neatenție, dă copilului bolnav substanțe otrăvitoare în loc de medicament, acțiune care duce la moartea copilului) sau forma acțiunii indirecte (de exemplu, o persoană este ucisă de un animal periculos lăsat fără supraveghere de autor).

Inacțiunea prin care se comite infracțiunea de ucidere din culpă constă în neîndeplinirea de către făptuitor, din culpă, a unui act (în sensul de activitate) la care era obligat (de exemplu, făptuitorul, din neglijență ori dând dovadă de ușurință, nu asigură ușa de la balcon, iar un copil în vârstă de 5 ani se urcă pe balustrada balconului și cade de la etajul 3, decedând).

b) Urmarea imediată. Acțiunea sau inacțiunea făptuitorului trebuie să aibă ca rezultat moartea victimei, care se poate produce imediat după executarea actului ori după neîndeplinirea obligației făptuitorului sau ulterior, după o perioadă mai mică ori mai mare de timp.

În literatura de specialitate s-a exprimat opinia că, în ipoteza în care un accident are ca urmare o vătămare corporală din culpă, iar inculpatul este condamnat definitiv pentru această infracțiune, dacă ulterior victima moare ca urmare a accidentului, nu se mai poate antrena răspunderea

⁷⁷ În același sens, a se vedea V. donGoroz, S. Kahane, I. oancea, I. fodor, C. bulaI, N. Iliescu, R.M. StănoIu, *Explicații teoretice ale Codului penal român. Partea generală*, vol. I, Ed. Academiei, București, 1969, p. 194; în sens contrar, a se vedea T. VaSIlIu, G. antonIu, Șt. Daneș, Gh. Dăringă, D. IuIneScu, V. PaPaDoPol, D. PaVel, D. PoPeScu, V. răMureanu, *Codul penal comentat și adnotat. Partea generală*, Ed. Științifică, București, 1972, p. 164.

⁷⁸ Se reține coautorat la infracțiunea de ucidere din culpă dacă accidentul de circulație soldat cu moartea unei persoane s-a datorat culpei ambilor conducători auto [a se vedea G. anTonIu, C. bulaI (coord.), *op. cit.*, vol. III, p. 41].

penală pentru ucidere din culpă, existând autoritate de lucru judecat⁷⁹. O asemenea soluție este greșită după părerea noastră, deoarece nu sunt întrunite elementele autorității de lucru judecat, fiind vorba despre fapte diferite. În acest caz, soluția de condamnare definitivă se poate desființa pe calea revizuirii, încadrarea juridică corectă fiind uciderea din culpă.

c) Legătura de cauzalitate. Există legătură de cauzalitate ori de câte ori se stabilește că, fără acțiunea sau inacțiunea făptuitorului, moartea victimei nu s-ar fi produs. De exemplu, făptuitorul aruncă de la etaj un corp greu, care în cădere ucide o persoană; ori dacă inculpatul, fugărind victima în scopul de a o lovi și aruncând cu o piatră în ușa casei unde aceasta s-a refugiat, a știut că victima, fiind bolnavă de inimă, ar putea face, din cauza spaimei, un infarct miocardic și să moară⁸⁰.

Nu are relevanță dacă alături de activitatea făptuitorului au concurat la producerea rezultatului și alte fapte fizice sau acțiunea culpabilă a altor persoane, fiind suficient a se stabili că una dintre cauzele ce au determinat rezultatul este acțiunea sau inacțiunea făptuitorului⁸¹; spre exemplu, dacă făptuitorul, din neglijență, nu acoperă o groapă adâncă pe care era obligat să o acopere și, ulterior, din cauza ploii, groapa se umple cu apă, iar victima cade în acea groapă și se înecă, se va reține în sarcina făptuitorului comiterea infracțiunii de ucidere din culpă, întrucât inacțiunea făptuitorului se înscrie între antecedentele cauzale ale morții victimei și fără ea rezultatul nu s-ar fi produs, chiar dacă la acest rezultat au contribuit și alți factori, în exemplul dat, ploaia care a umplut groapa cu apă sau neatenția victimei; tot astfel, dacă inculpatul vede în grădina casei sale un copil intrat fără să îi ceară voie, strigă la el și încearcă să îl prindă, iar copilul speriat aleargă spre marginea grădinii care se termină cu o pantă abruptă cu înclinație de 45 de grade și, coborând în fugă panta, se împiedică și se lovește în abdomen de un ciot, decedând la scurtă vreme; s-a motivat că, în speță, inculpatul, cunoscând pericolozitatea pantei, a acționat cu ușurință și nebăgare de seamă, deci este vinovat pentru uciderea din culpă.

La producerea rezultatului (moartea victimei) poate contribui și **propria culpă a victimei**, situație în care trebuie făcută distincția după cum culpa victimei a avut sau nu un rol exclusiv în producerea rezultatului periculos. În situația în care culpa victimei nu a avut un rol exclusiv în producerea morții acesteia, legătura de cauzalitate dintre acțiunea sau inacțiunea făptuitorului și rezultat există și făptuitorul va răspunde penal pentru ucidere din culpă⁸².

Când culpa victimei a avut un rol exclusiv în producerea rezultatului, legătura de cauzalitate între activitatea făptuitorului și moartea victimei nu există și, ca atare, nu există nici infracțiunea. În practica judiciară s-a decis că este exclusă răspunderea penală a făptuitorului, pentru că nu există legătură de cauzalitate între activitatea sa și moartea victimei, în cazul în care victima s-a urcat fără știrea șoferului în remorca vehiculului condus de acesta, de unde a căzut din propria imprudență, lovindu-se mortal⁸³; ori dacă victima, în timpul rulajului, sare pe neașteptate din mașină și se accidentează etc.^[4]

B. Latura subiectivă. Forma de vinovăție cerută de norma de incriminare cuprinsă în art. 192 C. pen. este **culpa**, care se poate înfățișa sub ambele ei modalități, și anume fie sub modalitatea

⁷⁹ I. DobrInescu, *op. cit.*, p. 130.

⁸⁰ G. AnTonIu, c. bulaI (coord.), *op. cit.*, vol. III, p. 37.

⁸¹ I. DobrInescu, *op. cit.*, p. 132.

⁸² C.A. Pitești, dec. pen. nr. 349/R/2000, în C.P.J.P. 2000, p. 50-54.

⁸³ gh. Mateuș, în M. BaSaraB, V. Pașca (coord.), *op. cit.*, p. 136. ^[4] G. AnTonIu, c. bulaI (coord.), *op. cit.*, vol. III, p. 37.

culpei cu previziune, fie sub modalitatea culpei simple sau a neglijenței, așa cum sunt definite în art. 16 alin. (4) C. pen.

În cazul uciderii din culpă în modalitatea ușurință, făptuitorul prevede rezultatul faptei sale (uciderea victimei), dar nu îl acceptă, socotind fără temei că nu se va produce. În practica judiciară s-a reținut uciderea din culpă – în modalitatea ușurință – când făptuitorul, fiind mecanic și primind dispoziția de serviciu de a coborî două panouri grele fixate pe platforma unui turn de răcire, fără a se asigura, a desprins unul dintre panouri și l-a aruncat jos, de la mare înălțime, cauzând în cădere lovirea mortală a unui muncitor⁸⁴.

Ușurința, ca modalitate a culpei, este foarte aproape de intenția indirectă, când făptuitorul nu are niciun temei serios să considere că rezultatul mai grav nu se va produce și se bazează în această convingere exclusiv pe jocul întâmplării. În acest sens, în practica judiciară⁸⁵ s-a decis că „fapta unui militar de a efectua, în prezența altuia, manevre repetate de introducere și expulzare a cartușelor pe țeava pistolului-mitralieră îndreptată spre acesta din urmă și de a apăsa pe trăgaci, cu consecința împușcării mortale a victimei, constituie, în sine, temei suficient pentru încadrarea juridică a faptei în infracțiunea de omor. Dacă se dovedește că manevrarea pistolului s-a făcut în joacă, inculpatul apăsând pe trăgaci crezând că pârghia este asigurată, iar după împușcarea victimei a avut manifestări de disperare, fiind în bune relații cu aceasta, nu se poate reține existența intenției indirecte de ucidere; poziția subiectivă a inculpatului caracterizându-se prin culpă, încadrarea corectă a faptei este în infracțiunea de ucidere din culpă”.

Culpa fără prevedere sau neglijența presupune că făptuitorul nu prevede rezultatul faptei sale (moartea victimei), deși trebuia să îl prevadă (de exemplu, făptuitorul militar aflat în serviciu de pază lasă arma încărcată și nesupravegheată în apropierea unui grup de copii, iar unul dintre copii se joacă cu arma și, din greșeală, ucide un alt copil)⁸⁶.

În cazul culpei ca formă a vinovăției, fie că vorbim despre culpă cu previziune, fie că vorbim despre culpă în forma neglijenței, trebuie să se stabilească modul neglijent, ușuratic în care a acționat făptuitorul, ceea ce se poate realiza numai pe baza unei analize minuțioase a împrejurărilor în care s-a comis fapta. Simplul fapt că s-a produs un rezultat periculos, susceptibil a fi încadrat într-o dispoziție prevăzută de legea penală, nu este suficient pentru a duce la concluzia vinovăției unei persoane⁸⁷.

În cazul faptei prevăzute în art. 192 C. pen., culpa poate fi numai a făptuitorului⁸⁸, comună mai multor făptuitori⁸⁹, numai a victimei (în această ipoteză nu este angajată răspunderea penală⁹⁰) ori comună inculpatului și victimei⁹¹.

§3. Variante agravate [art. 192 alin. (2) și (3) C. pen.]

A. Prima variantă agravată [art. 192 alin. (2) C. pen.] se particularizează de varianta tip prin faptul că uciderea din culpă este **urmarea nerespectării dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere** pentru exercițiul unei profesii sau meserii ori pentru efectuarea unei anumite activități. Celelalte elemente de structură sunt comune cu ale variantei tip a uciderii din culpă.

⁸⁴ *Idem*, p. 43.

⁸⁵ C.S.J., compl. 7 jud., dec. nr. 28 din 19 februarie 1991, în G. Ionescu, I. Ionescu, *op. cit.*, p. 245.

⁸⁶ Trib. Suprem, s. mil., dec. nr. 81/1975, în C.D. 1975 p. 348.

⁸⁷ C.S.J., s. pen., dec. nr. 1634 din 27 martie 2003, în I. SaVonea, D. grăDInaru, *op. cit.*, p. 134.

⁸⁸ C.S.J., compl. 7 jud., dec. nr. 29 din 19 februarie 1991, în G. Ionescu, I. Ionescu, *op. cit.*, p. 250.

⁸⁹ C.S.J., s. pen., dec. nr. 765 din 26 iunie 1990, în G. Ionescu, I. Ionescu, *op. cit.*, p. 250.

⁹⁰ Trib. Suprem, s. mil., dec. nr. 46/1987, în R.R.D. nr. 8/1988, p. 76.

⁹¹ C.S.J., s. pen., dec. nr. 2375 din 26 mai 2000, în G. Ionescu, I. Ionescu, *op. cit.*, p. 254.

Pentru realizarea conținutului legal al uciderii din culpă în varianta prevăzută în art. 192 alin. (2) C. pen., trebuie să se constate următoarele **cerințe speciale** care se adaugă la condițiile esențiale ale variantei tip⁹²:

a) făptuitorul să fie un profesionist (inginer, farmacist, arhitect, chimist, medic etc.) sau un meseriaș (mecanic, instalator, zidar, tâmplar, electrician etc.) ori să îndeplinească o anumită activitate (conducător de vehicul, impiegat de mișcare, macaragiu, barcagiu, vânător, militar etc.);

b) pentru exercitarea profesiei sau activității să existe dispoziții legale ori măsuri de prevedere stabilite prin acte normative;

c) uciderea din culpă să fie săvârșită în timpul exercițiului profesiei sau meseriei ori în timpul efectuării activității;

d) să existe o legătură de cauzalitate între nerespectarea dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere și uciderea din culpă în înțelesul dispozițiilor art. 192 alin. (2) C. pen. După cum se observă, ceea ce face ca uciderea din culpă să fie mai gravă în varianta pe care o examinăm este **culpa profesională**. Ea este prezentă în orice domeniu în care este angajată o persoană, de pildă, în domeniul circulației rutiere, în domeniul medical, în domeniul farmaceutic, în domeniul construcțiilor, în domeniul circulației pe căile ferate, al unor activități productive etc. Cele mai frecvente infracțiuni de ucidere din culpă se săvârșesc din cauza nesocotirii normelor privind circulația pe drumurile publice⁹³. Raportat la anumite norme, instanțele judecătorești au reținut vinovăția (culpa) conducătorului de autovehicule care, prin acțiunile/inacțiunile lor, au comis accidente soldate cu decesul unor persoane ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere în materie constând în:

- neacordarea priorității la trecerea pietonilor prin locurile special amenajate;
- nereducerea vitezei de circulație până la limita evitării oricărui pericol (de exemplu, în caz de vizibilitate redusă sau când circulă din direcția opusă tramvaie, troleibuze și autobuze oprite în stații ori dacă circulă pe lângă grupuri sau coloane de oameni care staționează ori se deplasează pe carosabil);
- nerespectarea semnificației indicatorului „cedează trecerea”;
- încredințarea conducerii autovehiculului unei persoane care nu posedă permis de conducere.

Identificăm o anumită frecvență, în ceea ce privește săvârșirea uciderii din culpă, și ca urmare a nerespectării dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere în domeniul medical.

Numeroase cazuri de ucidere din culpă apar și în sectoarele de activitate productivă, al lucrărilor în construcții sau în manevrarea ori transportarea unor materiale sau substanțe periculoase, ca urmare a nerespectării normelor de securitate sau protecție a muncii ori a unor măsuri de prevedere pentru exercițiul acestor activități sau meserii.

Uciderea din culpă în varianta prevăzută în art. 192 alin. (2) C. pen. nu are caracter complex, întrucât legiuitorul a instituit regula potrivit căreia când încălcarea dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere constituie prin ea însăși o infracțiune **se aplică regulile concursului de infracțiuni**. Apreciem această soluție a legiuitorului, ținând seama că ea este de natură să atragă atenția făptuitorului de a respecta dispozițiile legale ori măsurile de prevedere în exercitarea profesiei sau meseriei ori pentru desfășurarea unei activități, pentru că, în caz contrar, va fi sancționat mai aspru.

⁹² V. Dongoroz și I. colaB., *op. cit.*, vol. III, p. 209.

⁹³ Din graficul accidentelor rutiere pe perioada 2001-2011 (publicat în „Evenimentul zilei” din 7 noiembrie 2012) rezultă o medie în jur de 2.500 de oameni decedați în accidente de circulație într-un an.

B. A doua variantă agravată [art. 192 alin. (3) C. pen.]. Uciderea din culpă prevăzută în această variantă are toate elementele de structură comune cu ale variantei tip ori ale primei variante agravate, cu deosebirea că urmarea imediată este mult mai gravă decât la aceste variante, constând în **moartea a două sau mai multor persoane**.

Există ucidere din culpă în a doua variantă agravată în ipoteza în care făptuitorul, prin acțiunea sau inacțiunea sa, săvârșită în condițiile descrise la art. 192 alin. (1) sau (2) C. pen., cauzează moartea a două sau mai multor persoane. În asemenea situație **nu există concurs de infracțiuni**, ci o singură infracțiune de ucidere din culpă. Practica judiciară este unitară în acest sens⁹⁴.

Uciderea din culpă prevăzută în art. 192 alin. (3) C. pen. este **o unitate infracțională legală**, compusă din fapte care, altfel, ar fi constituit infracțiuni distincte și ar fi intrat în concurs^[2].

§4. Formele infracțiunii

a) Actele pregătitoare și tentativa. Infracțiunea de ucidere din culpă, ca și omorul, este o faptă comisivă și materială (de rezultat). Cum însă la infracțiunea săvârșită din culpă nu există o hotărâre infracțională a cărei realizare să fie pregătită și pusă în executare, ceea ce exclude posibilitatea formelor imperfecte, nici la infracțiunea de ucidere din culpă nu există astfel de forme. Prin urmare, uciderea din culpă nu poate avea altă formă decât aceea de infracțiune consumată.

b) Consumarea. Infracțiunea de ucidere din culpă se consumă în momentul în care se produce urmarea, adică moartea subiectului pasiv.

§5. Sancțiuni

Infracțiunea de ucidere din culpă, în cazul variantei tip [art. 192 alin. (1) C. pen.], se pedepsește cu închisoarea de la 1 la 5 ani.

Dacă infracțiunea de ucidere din culpă se încadrează în prima variantă agravată prevăzută de art. 192 alin. (2) C. pen., sancțiunea este pedeapsa închisorii de la 2 la 7 ani. Când încălcarea dispozițiilor legale ori a măsurilor de prevedere la care se referă norma de incriminare a faptei de ucidere din culpă cuprinsă în art. 192 alin. (2) C. pen. constituie ea însăși o infracțiune, se aplică regula concursului de infracțiuni. În situația în care săvârșirea faptei prevăzute la varianta tip [art. 192 alin. (1) C. pen.] sau la prima variantă agravată [art. 192 alin. (2) C. pen.] a cauzat moartea a două sau mai multor persoane, limitele speciale ale pedepsei prevăzute pentru aceste variante ale uciderii din culpă se majorează cu jumătate.

Instanța de judecată poate aplica pedeapsa complementară a interzicerii exercitării unor drepturi dacă va constata că, față de natura și gravitatea infracțiunii, împrejurările cauzei și persoana infractorului, această pedeapsă este necesară.

Pe lângă pedeapsa închisorii, în cazul variantelor agravate ale uciderii din culpă, instanța poate lua măsura de siguranță a interzicerii ocupării unei funcții sau exercitării unei profesii, prevăzută în art. 111 C. pen.

⁹⁴ C.S.J., s. pen., dec. nr. 896 din 10 martie 1999, în G. Ionescu, I. Ionescu, *op. cit.*, p. 262. ^[2] Gh. IVan, *op. cit.*, p. 80.

INFRACȚIUNI PRIVIND AUTORITATEA ȘI FRONTIERA DE STAT

1. Cadrul incriminării faptelor privind autoritatea și frontiera de stat

În actualul Cod penal legiuitorul a reglementat în titlul III atât infracțiuni privind autoritatea (Capitolul I), care existau în Codul penal anterior în titlul V – Infracțiuni contra autorității de la art. 236 C.pen. – la 244 C.pen. cât și infracțiuni privind frontiera de stat (Capitolul II) care existau anterior reglementate prin O.U.G. nr. 105/2001 privind frontiera de stat a României⁹⁵ și O.U.G. nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România⁹⁶.

Referitor la infracțiunile privind autoritatea din Titlul III – Capitolul I, legiuitorul nu a adus modificări semnificative în conținutul acestora, însă s-a renunțat la infracțiunea de ofensă adusă unor însemne prevăzută în vechiul Cod penal în art. 236, cu motivarea că: *„renunțarea la infracțiunea de ofensă adusa unor însemne reprezintă concluzia la care s-a ajuns în urma analizării necesității acestei incriminări dar și a proporționalității dintre natura și severitatea mijloacelor de constrângere pe de o parte, și importanța valorii sociale ocrotite prin aceste mijloace pe de altă parte. În ceea ce privește necesitatea incriminării unei asemenea fapte nu există argumente care să susțină în mod rezonabil menținerea acesteia în sfera de protecție penală în condițiile în care practica judiciară este aproape inexistentă în această materie. Sub aspectul proporționalității, în contextul reducerii semnificative a limitelor de pedeapsă pentru infracțiunile prevăzute în proiect, menținerea sancțiunilor actuale (închisoare de la 6 luni la 3 ani respectiv închisoare de la 3 luni la 1 an sau cu amendă) apărea ca excesivă însă chiar în cazul reducerii proporționale a acestora, consecințele ce decurg din pronunțarea unei condamnări apar ca fiind disproporționate în raport de gravitatea unei asemenea fapte.”*

Considerăm că renunțarea la infracțiunea arătată mai sus nu are o justificare reală având în vedere faptul că potrivit dispozițiilor art. 12 din Constituția României referitoare la simbolurile naționale privind drapelul României, ziua națională a României, imnul național, stema țării și sigiliul statului având o valoare socială deosebită pentru orice cetățean al României trebuiau să aibă o ocrotire penală potrivit valorii pe care o reprezintă însemnele țării. Mai facem precizarea că potrivit Legii nr. 102/1992 privind stema și sigiliul țării⁹⁷, unde se arată că Stema României simbolizează statul român, național, suveran și independent, unitar și indivizibil (art. 1 din lege), iar Sigiliul statului este însemnul suveranității naționale și garantează autenticitatea actelor statului (art. 6 din lege) nu există reglementată nici o infracțiune în cazul în care o persoană ar aduce o ofensă asupra acestor simboluri și cu atât mai mult dacă avem în vedere și „criza de autoritate” care există în prezent în desfășurarea anumitor relații sociale.

Incriminarea unei asemenea infracțiuni era prevăzută atât în Codul penal din 1864 în capitolul II referitor la Crime și delicta în contra siguranței interioare a Statului - art. 77, iar în

⁹⁵ Publicată în M.Of. Nr. 352/30.06.2001, aprobată prin Legea nr. 242/2002, cu ultima modificare prin OUG nr. 20/2017.

⁹⁶ Ordonanța a intrat în vigoare la 26.01.2003, aprobată prin Legea nr. 357/2003, cu ultimele modificări prin O.G. nr. 25/2016.

⁹⁷ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 236 din 24 septembrie 1992, cu ultimele modificări prin Legea nr. 146/22.07.2016.

Codul penal din 1937 în articolele 215 și 222 referitoare la ofensa națiunii, a statului, a sentimentului național precum și disprețul față de drapelul țării, de emblemele statului.

Introducerea infracțiunilor privind frontiera de stat în titlul III – Capitolul II din Codul penal a fost necesară întrucât aceste tipuri de infracțiuni se referă tot la autoritatea statului privind intrarea pe teritoriul României, fie prin trecerea ilegală a frontierei, fie prin desfășurarea unor activități interzise de lege, cum ar fi traficul de migranți sau facilitarea șederii ilegale în România.

CAPITOLUL I – INFRACTIUNI CONTRA AUTORITAȚII

1. Aspecte comune.

În acest capitol, legiuitorul a preluat cu unele modificări de formulare din vechea reglementare infracțiunea de ultraj prevăzută în art. 257 C.pen., uzurparea de calități oficiale – art. 258 C.pen., sustragerea sau distrugerea de înscrisuri – art. 259 C.pen., ruperea de sigilii – art. 260 C.pen. și sustragerea de sub sechestru – art. 261 C.pen..

Nu au mai fost preluate dispozițiile prevăzute în art., 239 alin. (5) referitoare la ultrajul săvârșit împotriva unui judecător sau procuror pe care o regăsim în titlul IV privind Infracțiuni contra îndeplinirii justiției – art. 279 Ultrajul judiciar săvârșit împotriva persoanelor arătate anterior cât și articolul 239¹ C.pen. anterior – infracțiunile săvârșite pentru faptele de lovire, vătămare, amenințare, lipsire de libertate în mod ilegal, lovirile sau vătămrile cauzatoare de moarte săvârșite împotriva soțului sau unei rude apropiate, care de asemenea au fost reglementate în alineatul 3 al articolului 279 – faptele comise în scop de intimidare sau de răzbunare în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu ale unui judecător sau procuror, dacă privesc un membru de familie ale acestora.

A. Obiectul infracțiunilor

a) Obiectul juridic generic comun îl reprezintă relațiile sociale referitoare la exercitarea autorității pe care o au organele de stat reprezentate de către autoritățile publice de a lua măsuri și a emite dispoziții cu caracter obligatoriu și de a asigura respectarea acestora.⁹⁸

b) Obiectul juridic special îl constituie relațiile sociale referitoare la normala desfășurare a activității organelor ce sunt purtătoare a autorității statului necesare îndeplinirii prerogativelor pe care le au precum și a prestigiului de care se bucură acestora.

Considerăm că infracțiunile prevăzute în Titlul III, Capitolul I au un obiect complex, întrucât alături de exercitarea autorității de organele îndrituite sunt ocrotite și alte valori cum ar fi viața, integritatea fizică, libertatea ori sănătatea unei persoane (exemplu art. 257 alin. (1) C.pen. - ultrajul).

c) Obiectul material există atunci când este îndreptat asupra unui lucru (*bun* – sustragerea sau distrugerea unui înscris – art. 259 C.pen., înlăturarea ori distrugerea de sigilii – art. 260 C.pen., sustragerea unui bun de sub sechestru – art. 261 C.pen. sau *persoană* – corpul persoanei în cazul ultrajului – art. 257 C.pen.).

⁹⁸ A se vedea în acest sens Rodica M. Stănișu, V. Dongoroz și alții, Explicații Teoretice a Codului Penal Român, Vol. IV, Ed. Academiei Române, București, 1972, pag. 7; M.Udroiu, Drept penal. Partea special. Noul Cod penal, Ed. C.H. Beck, București 2014, pag. 277.

B. Subiecții infracțiunilor

a) Subiectul activ poate fi orice persoană, însă trebuie să îndeplinească condițiile răspunderii penale. Pentru unele infracțiuni este însă necesară calitatea de funcționar public – art. 259 C.pen., custode - art. 260 alin. (2) C.pen. și art. 261 alin. (2) C.pen..

Participația penală este posibilă sub toate formele (autor, instigator, complice).

b) Subiecții pasivi. Subiectul pasiv principal este întotdeauna statul prin instituția publică a cărei autoritate a fost vătămată. În unele situații putem avea un subiect pasiv secundar și anume funcționarul public ce îndeplinește o funcție care implică exercițiul autorității de stat sau un membru al familiei al funcționarului public – art. 257 alin. 3 C.pen..

C. Latura obiectivă

a) Elementul material. La aceste infracțiuni elementul material constă într-o acțiune, întrucât avem infracțiuni comise, cum ar fi amenințarea, lovirea, acțiunea de vătămare corporală, acțiunea de folosire fără drept a unei calități oficiale, acțiunea de sustragere sau distrugere.

b) Urmarea imediată. La acest tip de infracțiuni, având în vedere respectul și prestigiul pe care îl au autoritățile, urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol pentru acestea. Putem avea și o urmare imediată secundară, atunci când, de exemplu avem o vătămare corporală a funcționarului public sau membrilor de familie ai acestora.

c) Legătura de cauzalitate. Este obligatoriu ca între acțiunea făptuitorului și urmarea imediată să existe o legătură de cauzalitate care în general nu trebuie dovedită rezultând din însăși materialitatea faptei. Atunci când avem o urmare imediată secundară, cum ar fi în cadrul ultrajului lovirea sau vătămarea corporală a funcționarului public, trebuie ca această legătură de cauzalitate să fie demonstrată.

D. Latura subiectivă. Infracțiunile contra autorității ca formă a vinovăției se săvârșesc cu *intenție directă sau indirectă*. Trebuie precizat faptul că atunci când avem o infracțiune de ultraj săvârșită în condițiile art. 257 alin. (1) ce duce la decesul victimei prin loviri sau vătămări cauzatoare de moarte vinovăția există sub forma *praeterintenției* prev. de art. 16 alin. (5) C.pen. în sensul că fapta constând într-o acțiune sau inacțiune intenționată produce un rezultat mai grav care se datorează culpei făptuitorului.

Pentru aceste tipuri de infracțiuni nu au relevanță *scopul și mobilul* săvârșirii infracțiunilor cu excepția celor prevăzute în art. 257 alin. 2 și 3 când ultrajul se săvârșește „în scop de intimidare sau răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu”

E. Formele de săvârșire a infracțiunilor .

a) Actele pregătitoare (preparatorii) – sunt acele acte care pregătesc condițiile de trecere la executarea acțiunii sau inacțiuni constând în procurarea, confecționarea, modificarea unor instrumente ori culegerea de informații⁹⁹, sunt posibile la infracțiunile contra autorității, însă ele nu se pedepsesc.

⁹⁹ Ilie Pascu, Andreea Simona Uzlău, Gheorghe Muscalu, Drept penal. Partea Generală, Ediția a IV-a, Ed. Hamangiu, 2016, pag. 257.

b) Tentativa este prevăzută în dispozițiile art. 32 C.pen. și constă în punerea în executare a intenției de a săvârși infracțiunea, iar această executare a fost însă întreruptă sau nu și-a produs efectul. Potrivit alin. (2) din art. 32 C.pen., nu există tentativă atunci când imposibilitatea de consumare a infracțiunii este consecința modului cum a fost concepută executarea. La aceste infracțiuni tentativa este incriminată doar la infracțiunea prev. de art. 259 alin. (3) C.pen. referitoare la sustragerea sau distrugerea de înscrisuri.

În situațiile în care se săvârșește o infracțiune de ultraj împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat ori asupra bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau răzbunare și în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu, chiar dacă la infracțiunea respectivă se sancționează și tentativa, aceasta va fi pedepsită conform dispoziției legale ale cărei limite se majorează cu o treime, întrucât infracțiunea de ultraj se va reține în forma consumată.

c) Consumarea infracțiunilor contra autorității are loc atunci când actele de executare au fost duse până la capăt, producând urmarea imediată.

d) Epuizarea. Există posibilitatea ca după consumarea infracțiunii, rezultatul să se amplifice, în sensul că în cazul uzurpării de calități oficiale prev. de art. 258 alin. 2 funcționarul public continuă să exercite o funcție ce implică exercițiul autorității de stat după ce a pierdut aceste drept conform legii (caracter continuu). Dacă infracțiunea îmbracă forma continuată ea se va epuiza după îndeplinirea ultimului act ca urmare a folosirii unei calități oficiale.

F. Sancțiuni. Infracțiunile din acest capitol sunt sancționate cu închisoare, iar în unele situații este prevăzută și amenda – art. 258 alin. (1) C.pen. – uzurparea de calități oficiale.

Secțiunea a 1-a ULTRAJUL

1. Conținut legal și caracterizare

Infracțiunea de ultraj prev. de art. 257 C.pen. este asemănătoare cu infracțiunea de ultraj judiciar prevăzută de art. 279 C.pen. (ultraj îndreptat împotriva unui judecător sau procuror), această ultimă infracțiune făcând parte din cele contra înfăptuirii justiției. Ambele sunt forme agravante, întrucât reglementează valori sociale importante atât în privința exercițiului autorității de stat cât și cele de înfăptuire a justiției.

Infracțiunea de ultraj prevăzută de art. 257 C.pen. este o infracțiune complexă întrucât în cadrul acesteia, deși nu are sancțiuni de sine stătătoare, în sensul de a avea un caracter autonom, absoarbe cum ar fi în alineatul (1) infracțiuni contra persoanei atunci când subiectul pasiv este un funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat și evident se află în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții.

Infracțiunea este compusă dintr-o **variantă tip** în art. 257 alin. (1) C.pen. și anume *amenințarea săvârșită nemijlocit sau prin mijloace de comunicare directă, lovirea sau alte violențe, vătămarea corporală, lovirile sau vătămrile cauzatoare de moarte ori omorul săvârșite împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul*

autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții.

După modificările aduse Codului penal anterior prin Legea nr. 160/2005, când au fost dezincriminate „insulta” și „calomnia”, art. 239 C. pen. anterior nu mai prevedea ultrajul săvârșit prin cuvinte, prin gesturi, prin atribuirea unui defect boală sau infirmitate ¹⁰⁰, astfel că în asemenea situații nu putem vorbi de ultraj, existând numai infracțiunea de purtare abuzivă prin întrebuițarea de expresii jignitoare față de o persoană de către acela aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu. De asemenea, în situația în care se produc amenințări sau atingeri grave demnității persoanelor, infracțiunea de ultraj poate intra în concurs cu infracțiunea privind tulburarea ordinii și liniștei publice prev. de art. 371 C.pen. atunci când acestea sunt aduse unor persoane care sunt funcționari publici și care îndeplinesc o funcție ce implică exercițiul autorității de stat. (exemplu: manifestanți violenți care aduc injurii ce ating grav demnitatea jandarmilor la o manifestație publică)

Prima varianta asimilată prevăzută de art. 257 alin. (2) C.pen. constă în *săvârșirea unei infracțiuni împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat ori asupra bunurilor acestuia, în scop de intimidare sau de răzbunare, în legătură cu exercitarea atribuțiilor de serviciu.*

A doua variantă asimilată prevăzute de alineatul (3) al aceluiași articol prevede că *„cu aceeași pedeapsă se sancționează faptele comise în condițiile alin. (2), dacă privesc un membru de familie al funcționarului public.”*

Varianta agravată există atunci când *faptele prevăzute în alin. (1)-(3) sunt comise asupra unui polițist sau jandarm, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții.*

2. Structura infracțiunii tip

2.1. Elemente preexistente

A. Obiectul infracțiunii. a) Obiectul juridic special este alcătuit din relațiile sociale referitoare la apărarea prestigiului și respectului față de funcționarii ce sunt investiți cu autoritate de stat și îndeplinesc o funcție ce implică exercițiul autorității de stat sau în legătură cu exercitarea atribuțiilor.

Putem discuta aici și despre un **obiect juridic special secundar** prin care sunt ocrotite relațiile sociale referitoare la viața, integritatea corporală, sănătatea sau libertatea psihică.

b) Obiectul material. Infracțiunea de ultraj nu are obiect material atunci când este săvârșită prin modalitatea amenințării (în sensul arătat de art. 206 C.pen.), însă acesta există când are loc lovirea, vătămrile corporale, vătămrile cauzatoare de moarte ori omorul și anume corpul persoanei.

B. Subiecții infracțiunii. a) Subiectul activ (autor) al infracțiunii poate fi orice persoană ce îndeplinește condițiile răspunderii penale. **Participația penală** este posibilă sub toate formele – coautorat, complicitate și instigare.

¹⁰⁰ M.Făgăraș, Ultrajul săvârșit prin insultă sau calomnie în RDP nr. 3/2006 p.123-128. C.Dobre, Ultraj și purtare abuzivă.Considerații Critice în RDP nr. 1/2007, p.118-119, citați în C.Duvac, Drept penal partea specială, Vol.I, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p.480, în care autorii amintiți consedă că abrogarea insultei și calomniei din conținutul ultrajului este „o măsură inoportună, cu consecințe dăunătoare în funcționarea autorităților publice”.

b) Subiectul pasiv principal al infracțiunii de ultraj este autoritatea statului, instituția sau în anumite cazuri, persoana juridică de drept public, în care obligatoriu trebuie să-și desfășoare activitatea funcționarul public ultragiat.

Subiect pasiv *secundar* este persoana funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții.

Pentru calitatea de *funcționar public* trebuiesc îndeplinite condițiile art. 175 alin. 1 C.pen. în sensul că nu are importanță dacă persoana exercită cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără remunerație, atribuții și responsabilități stabilite în temeiul legii sau exercită o funcție de demnitate publică precum și o funcție publică de orice natură.

De asemenea, este considerat funcționar public în sensul legii penale persoana care exercită un serviciu în interes public pentru care a fost investită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public.

Așa cum se arată în practica judiciară prin decizia nr. 20/2014 a Înaltei Curți de Casație și Justiție – Completul pentru dezlegarea unor chestiuni de drept în materie penală s-a statuat că expertul tehnic judiciar este funcționar public în conformitate cu dispozițiile art. 175 alin. (2), teza I din Codul penal.

De asemenea, în practica judiciară s-a consacrat faptul că subiectul pasiv secundar în cazul ultrajului este și funcționarul care are ca atribuții de serviciu executarea dispozițiilor emise de un organ al puterii de stat. Ne referim aici la notarul public care este investit potrivit art. 3 alin. 1 din Legea nr. 36/1995 să îndeplinească un serviciu de interes public, executorul judecătoresc care conform art. 2 alin. 1 din Legea nr. 188/2000 îndeplinește un serviciu de interes public cât și interpretul și traducătorul autorizat (art. 2 din Legea nr. 178/1997) care sunt atestați în profesie și primesc însărcinări din partea Ministerului Justiției, Consiliului Superior al Magistraturii, instanțelor judecătorești, parchetelor.

Tot în practica judiciară s-a statuat că poate fi subiect pasiv al infracțiunii de ultraj persoana care efectuează paza conform Legii nr. 333/2003 privind paza obiectivelor, bunurilor, valorilor și protecția persoanelor,¹⁰¹ precum și pădurarul care își desfășoară activitatea conform Legii nr. 46/2008 privind Codul Silvic și care are ca atribuții specifice constatarea contravențiilor și infracțiunilor silvice.¹⁰²

Prin „funcție ce implică exercițiul autorității de stat” se înțelege acea funcție care îi atribuie funcționarului public autoritatea de stat așa cum este prevăzut în art. 175 alin. (1) lit. a) – c) și art. 175 alin. 2 C.pen.¹⁰³

Este necesar de asemenea să se constate ca în fiecare cauză de ultraj dacă funcționarul public ca subiect pasiv al infracțiunii să fi fost investit sau împuternicit al autorității de stat, iar exercitarea funcției trebuie să se exercite în limitele și în conformitate cu atribuțiile de serviciu sau în legătură cu acea funcție.

Dacă se depășesc aceste limite funcționarul nu mai poate beneficia de protecția penală impusă de lege prin infracțiunea de ultraj.¹⁰⁴

¹⁰¹ A se vedea în acest sens CSJ, secția penală, Decizia penală nr. 2775/1999 privind fosta lege nr. 18/1996, actuala lege nr. 333/2003.

¹⁰² C.S.J., secția penală, Decizia nr. 647/1998 privind art. 114 din Codul Silvic (fosta Lege nr. 26/1996)

¹⁰³ În acest sens a se vedea R. M. Stănoiu în V. Dongoroz și alții. Explicații Teoretice ale Codului penal Român, Vol. IV, Ed. Academiei Române, București, 1972, p.33.

2.2. Conținutul constitutiv

A. Latura obiectivă. a) Elementul material în alineatul (1) al articolului 257 se realizează prin 5 acțiuni comise alternative și anume: amenințarea, lovirea sau alte violențe, vătămarea corporală, lovirile sau vătămările cauzatoare de moarte ori omorul – se realizează de fapt infracțiunile prevăzute la art. 188-189, art. 195, art. 194, art. 193 și art. 206 C. pen..

Pentru existența elementului material, legiuitorul a prevăzut ca *amenințarea* să fie comisă nemijlocit (implică prezența fizică și reală a funcționarului public amenințat) sau prin mijloace de comunicare directă (este suficient ca infracțiunea de amenințare să poată fi percepută de către subiectul pasiv prin comunicare telefonică, telegrafică, scrisoare, e-mail, etc.).

Amenințarea are același conținut ca cel prevăzut la art. 206 C.pen., în sensul de a amenința o persoană cu săvârșirea unei infracțiuni sau a unei fapte păgubitoare îndreptate împotriva sa ori a altei persoane, dacă este de natură să-i producă o stare de temere.¹⁰⁵

Considerăm că atunci când legiuitorul se referă la omor, deși nu precizează în mod expres acest lucru se referă și la omorul calificat prev. la art. 189 C.pen., însă apreciem că atunci când ne-am afla în situația unui ultraj raportat la art. 189 lit. f) C.pen. – omor asupra a două sau mai multe persoane, în cauză se reține concursul de infracțiuni.

Potrivit voinței legiuitorului infracțiunea de ultraj judiciar absoarbe în conținutul său cele 5 acțiuni comise alternative arătate în alineatul (1) al articolului 257 C.pen..

În practică s-a discutat problema privind concursul de infracțiuni săvârșite în cadrul variantei tip al art. 257 alin. 1 C.pen.. Practica veche considera că atunci când avem fapte săvârșite atât sub imperiul vechiului art. 239 alin. (1) și (2) C.pen. anterior, fiind vorba de o infracțiune „progresivă” (după consumarea infracțiunii, fără intervenția infractorului își amplifică progresiv rezultatul sau produce urmări mai grave) s-a apreciat că se săvârșește o singură infracțiune, iar alți autori au considerat că nu este vorba de o infracțiune progresivă și că actele săvârșite alcătuiesc o unitate materială.¹⁰⁶

¹⁰⁴ A se vede în acest sens, Ioan Griga și alții în Explicațiile noului Cod penal, Vol. IV, art. 357-366, Ed. Universul Juridic, București, 2016, p.257, unde citează și Decizia penală a CSJ nr. 1564/1999 în care funcționarul public care și-a exercitat atribuțiile de serviciu peste limitele legale se situează în afara sferei de protecție pe care i-o acordă legea.

¹⁰⁵ Curtea de Apel Iași, decizia penală nr. 996/A/2016 din 9 noiembrie 2016, www.rolii.ro - Amenințările directe adresate funcționarului de penitenciar aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu rezultă din toate celelalte declarații de la dosarul cauzei, atât declarația persoanei vătămate, cât și din declarațiile martorilor audiați în cauză. Mai mult, chiar în fața instanței, inculpatul I. a arătat textual că el își face dreptate singur, după ce iese din penitenciar, respectiv – cu referire la deținutul Z. – audiat ca martor în cauză – că îl va găsi acasă, la D., acolo unde locuiește, acesta din urmă arătând că se teme de inculpat atât pentru el cât și pentru familia lui. În drept, s-a reținut că fapta inculpatului I. M., deținut în Penitenciarul A., care în data de 09.04.2015 a adus amenințări directe persoanei vătămate C. V. D., subinspector de penitenciare, șef secție nr. 3 în Penitenciarul A., în timp ce acesta se afla în exercitarea atribuțiilor de serviciu și în legătură cu aceste atribuții, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de ultraj prevăzută și pedepsită de art. 257 alin 1 Cod penal cu referire la art. 206 alin 1 Cod penal cu aplicarea art. 41 alin 1 Cod penal. Analizând în mod coroborat probele administrate în cursul procesului penal, așa cum au fost prezentate mai sus, instanța a constatat că fapta reținută în sarcina inculpatului întrunește condițiile de tipicitate, antijuridicitate și imputabilitate, așa cum sunt acestea prevăzute în art. 15 C. pen., fiind săvârșită de către acesta sub forma intenției directe prevăzute de art. 16 alin. 3 lit. a) C. pen.

¹⁰⁶ C.Duvac, op.cit. p.489, citând Decizia penală nr. 542/71 a TJ Mureș în R.R.D. nr. 9/1973, p.145 cu nota probativă de G.Antoniu p. 148-149, Curtea de Apel Suceava nr. 21/1999 în R.D.P. nr. 4/2000, p.158 – în sensul că avem o singură infracțiune de ultraj în forma agravantă.

Așa cum am arătat anterior, la începutul analizei infracțiunii, ultrajul este o infracțiune complexă (art. 35 alin. (2) C.pen. - infracțiunea este complexă când în conținutul său intră, ca element constitutiv sau ca element circumstanțial agravant, o acțiune sau o inacțiune care constituie prin ea însăși o faptă prevăzută de legea penală) deoarece prin amenințare sau acte de violență cuprinde în latura obiectivă atât elementele infracțiunii de ultraj cât și ale infracțiunii absorbite, de exemplu, nerespectarea hotărârilor judecătorești prev. în art. 287 alin. (1) lit. a) privind împotrivirea la executarea prin opunerea de rezistență față de organul de executare.¹⁰⁷ (aici ne aflăm în situația alineatului (2) al art. 257 C.pen.)

b) Cerința esențială. Este obligatoriu ca toate ipotezele prevăzute în art. 257 alin. (1) C.pen. să vizeze fapte îndreptate contra unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții.

Dacă subiectul pasiv nu se află în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții, putem avea o infracțiune de drept comun și nu de ultraj.

c) Urmarea imediată. Realizarea elementului material are ca rezultat urmarea imediată ce constă într-o stare de pericol pentru autoritatea care a investit subiectul pasiv.

În funcție de modalitățile prin care se săvârșește infracțiunea de ultraj, se poate aduce atingere vieții, sănătății, integrității subiectului pasiv calificat.

d) Legătura de cauzalitate. Între acțiunea sau inacțiunea prin care se realizează elementul material al faptei și urmarea imediată trebuie să existe o legătură de cauzalitate. La săvârșirea infracțiunii absorbite legătura de cauzalitate trebuie demonstrată (exemplu infracțiunea de omor) pentru fiecare acțiune sau inacțiune ce reprezintă elementul material și urmarea imediată.

B. Latura subiectivă. Forma de vinovăție. a) Infracțiunea de ultraj poate fi săvârșită sub forma de vinovăție a *intenției directe* sau *indirecte* în varianta tip. În situația în care după intervenția făptuitorului la infracțiunea de ultraj se produce un rezultat mai grav, cum ar fi în cazul lovirilor cauzatoare de moarte ori omorul, considerăm alături de alți autori că avem și forma de vinovăție a praeterintenției.¹⁰⁸

Tot timpul trebuie ca subiectul activ al infracțiunii de ultraj să aibă reprezentarea privind calitatea victimei – funcționar public investit cu autoritatea de stat și care se află în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu acestea.

În toate situațiile, subiectul activ are în vedere rezultatul acțiunii sau inacțiunii a infracțiunii absorbite.

3. Prima variantă asimilată

La prima variantă asimilată **obiectul material** poate fi reprezentat atât de corpul persoanei cât și de bunurile asupra cărora se exercită acțiunea.

Elementul material se realizează în art. 257 alin. (2) prin acțiunile în scop de intimidare sau răzbunare săvârșite împotriva unui funcționar public care îndeplinește o funcție ce implică

¹⁰⁷ C.S.J., decizia penală nr. 1497/1992.

¹⁰⁸ A se vedea în acest sens Vasile Dobrinoiu, Norel Neagu Drept penal. Partea specială, Ed. Universul Juridic, București, 2014, p. 328, M. Udrioiu, *op.cit.*, 2014, p. 282, C.Duvac, *op.cit.*, p. 493.

exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții.

Această variantă poate avea ca element material orice infracțiune comisă în *scop de intimidare*¹⁰⁹ sau *răzbunare*. În opinia unor autori¹¹⁰ se arată că potrivit art. 257 alin. (2) C.pen. elementul material al infracțiunii corespunde elementului material al oricărei infracțiuni excluzându-se infracțiunile din art. 257 alin. (1) C.pen. și se dau ca exemplu alte infracțiuni, cum ar fi lăsarea fără ajutor al unei persoane aflate în dificultate – art. 205 C.pen., infracțiunea de împiedicare a ajutorului – art. 204 C.pen., agresiunea sexuală prevăzută de art. 219 C.pen..

Considerăm că potrivit alineatului (2), elementul material al ultrajului se realizează prin acțiunea care are loc în scop de intimidare sau răzbunare, ceea ce include inclusiv pe cele de la alineatul (1) din art. 257 C.pen. pentru că textul legal se referă la „săvârșirea unei infracțiuni”.

În varianta prevăzută de alineatul (2), **forma de vinovăție** este intenția directă calificată prin **scopul urmărit** de făptuitor și anume de intimidare sau răzbunare, inclusiv și în cazul infracțiunilor absorbite care au fost săvârșite cu intenție depășită (*praeterintenție*), întrucât la această infracțiune este exclusă forma de vinovăție a culpei.

De precizat este faptul că la infracțiunea de ultraj *cerința esențială* este ca să existe o legătură între infracțiunile comise și atribuțiile de serviciu sau exercitarea atribuțiilor subiectului pasiv calificat.

4. A doua variantă asimilată

Elementul material se poate realiza și când faptele comise în alineatul (2) se săvârșesc asupra unui membru de familie al funcționarului public care îndeplinește o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții, iar sintagma *membru de familie* este cea prevăzută în art. 177 alin. (1) din Codul penal.

Forma de vinovăție calificată prin *scop*, este similară primei variante asimilate, adică sub forma intenției directe.

5. Varianta agravată

¹⁰⁹ Curtea de Apel Târgu Mureș decizia penală nr. 219/A din 28 martie 2016 – www.rolii.ro. Faptele inculpatului S. D., care, cu intenție, în data de 20.11.2015, în jurul orei 12.00, l-a lovit cu piatra, în picior, pe pădurarul K. P. G. aflat în exercițiul atribuțiilor de serviciu, iar în cadrul acelorași împrejurări, a ridicat o altă piatră de la pământ și i-a spart geamul spate al autoturismului marca Toyota RAV4, ce aparținea persoanei vătămate, *într-un scop vădit de intimidare*, întrunea elementele constitutive ale infracțiunilor de ultraj prev. de art. 257 alin. 1 Cod penal rap. la art. 193 alin. 1 Cod penal și ultraj, prev. de art. 257 alin. 2 Cod penal rap. la art. 253 alin. 1 Cod penal. Întrucât faptele analizate în prezenta cauză au fost comise de către același inculpat, prin acte materiale distincte, înainte de condamnarea definitivă pentru una dintre ele, instanța a constatat incidența prevederilor art. 38 alin. 1 Cod penal, privitoare la pluralitatea de infracțiuni sub forma concursului real.

¹¹⁰ Ioan Griga, op .cit., p.257-258, C.Rotaru, A.-R. Trandafir, V. Cioclei, Drept penal. Partea special II, Curs Tematic, Ed. C.H.Beck, București, 2016, p. 12.

Varianta agravată există atunci când *faptele prevăzute în alin. (1)-(3) sunt comise asupra unui polițist¹¹¹ sau jandarm, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții.*

Reglementarea legală la această formă agravată ne arată că **subiectul pasiv** este polițist sau jandarm, aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu sau în legătură cu exercitarea acestor atribuții și avem ca **element material** una din situațiile prevăzute în alineatul (1) al articolului 257 referitor la cele 5 *acțiuni comise* alternative (amenințarea, lovirea sau alte violențe, vătămarea corporală, lovirile sau vătămrile cauzatoare de moarte ori omorul), fie orice infracțiune săvârșită în scop de intimidare sau răzbunare față de polițist sau jandarm, de familia acestuia sau împotriva unui bun aparținând acestora.

Forma de vinovăție poate fi *intenția directă sau indirectă* ¹¹², dacă avem una din acțiunile prevăzute în alineatul (1), iar dacă este săvârșită pe alineatele (2) – (3) forma de vinovăție este numai *intenția directă* calificată prin *scop*.

¹¹¹ Curtea de Apel Craiova, decizia penală nr. 1839 din data de 12 decembrie 2016, www.rolii.ro - Curtea constată întemeiată critica Parchetului de pe lângă T. M. cu privire la greșita încadrare juridică dată de instanța de fond cu privire la fapta comisă de inculpat asupra victimei B. C. motiv pentru care va schimba încadrarea juridică a faptei de ultraj pentru care inculpatul B. I. M. a fost trimis în judecată din infracțiunea prev. de art. 257 alin. 1 C.p. rap. la art. 188 alin. 1 C.p. în infracțiunea prev. de art. 257 alin. 1, 4 C.p. rap. la art. 188 alin. 1 C.p. Cu privire la reținerea agravantei prev. de art. 257 alin. 4 C.p. solicitată de reprezentantul Ministerului Public cu ocazia dezbaterilor în fața instanței de apel, Curtea constată că aceasta se impune raportat la calitățile victimei B. C. și a numitului L. M.C. de poliști locali, care se aflau în exercitarea atribuțiilor de serviciu, respectiv menținerea ordinii și siguranței publice. Astfel, textul de lege amintit anterior nu face distincție între anumite categorii de poliști, sau a atribuțiilor pe care aceștia trebuie să le îndeplinească pentru a fi incidentă cauza de agravare. **După cum rezultă din dispozițiile art. 6 lit. k din Legea nr. 155/2010, una din atribuțiile poliției locale o reprezintă participarea alături de Poliția Română, Jandarmeria Română și celelalte forțe ce compun sistemul integrat de ordine și siguranță publică, pentru prevenirea și combaterea infracționalității stradale, iar o atribuție similară a Poliției Române, o constituie, potrivit art. 26 pct. 2 din Legea nr. 218/2002 aplicarea de măsuri de menținere a ordinii și liniștii publice, a siguranței cetățeanului, de prevenire și combatere a fenomenului infracțional și de identificare și contracarare a acțiunilor elementelor care atentează la viața, libertatea, sănătatea și integritatea persoanelor, a proprietății private și publice, precum și a altor interese legitime ale comunității.** Având în vedere și expunerea de motive ce a stat la baza introducerii acestei agravante în legislația penală prin OUG nr. 198/2008 din care rezultă imperativul creării cadrului legislativ adecvat, de natură să protejeze întreaga activitate desfășurată de reprezentanții autorităților publice, ținând cont de faptul că au devenit tot mai numeroase faptele prin care se aduce atingere autorității și înfăptuirii justiției, de natură să afecteze imaginea publică a organelor judiciare și a unor reprezentanți ai autorităților publice cu atribuții în domeniul ordinii și siguranței publice, precum și încrederea cetățenilor în actul de justiție, prin acțiuni de natură a sfida organele judiciare sau reprezentanții unor autorități publice, Curtea constată că se impune reținerea în sarcina inculpatului a agravantei prev. de art. 257 alin. 4 C.p. cu privire la infracțiunile de ultraj pentru care inculpatul a fost trimis în judecată, poliștii locali având calitatea cerută de lege pentru realizarea formei agravate a infracțiunii. Pentru motivele expuse anterior, în baza art. 386 C.p.p., Curtea va schimba încadrarea juridică a faptelor de ultraj pentru care inculpatul B. I. M. a fost trimis în judecată din infracțiunea prev. de art. 257 alin. 1 C.p. rap. la art. 188 alin. 1 C.p. în infracțiunea prev. de art. 257 alin. 1, 4 C.p. rap. la art. 188 alin.1 C.p. și respectiv din infracțiunea prev. de art. 257 alin. 1 C.p. rap. la art. 193 alin. 1 C.p. în infracțiunea prev. de art. 257 alin. 1, 4 C.p. rap. la art. 193 alin. 1 C.p.

¹¹² Curtea de Apel Pitești, Secția penală și pentru cauze cu minori și de familie, decizia penală nr. 1301/A din 07 decembrie 2016 – www.rolii.ro. Fapta inculpatului GS, care la data de 03.08.2015, în jurul orei 21.30, în timpul unui conflict între două grupuri, a aruncat în direcția grupului advers cu o sticlă, ce a trecut prin sticla unui foisor, lovind astfel pe agentul de poliție M. G., care se afla în exercitarea atribuțiilor de serviciu și care intervenea la aplanarea conflictului, fiindu-i cauzate leziuni ce au necesitat pentru vindecare un număr de 1 - 2 zile de îngrijiri medicale, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de ultraj prev. de art. 257 alin. 1 și 4 Cod penal rap. la art. 193 alin. 2 Cod penal. Fapta a fost săvârșită de inculpat cu *intenție indirectă*, întrucât a prevăzut rezultatul faptei sale și, deși nu l-a urmărit, a acceptat posibilitatea producerii lui, aruncând cu un obiect contondent în direcția grupului în care se aflau și organele de poliție. -

6. Formele infracțiunii.

Infracțiunea de ultraj fiind o infracțiune complexă absoarbe în conținutul său, indiferent de varianta tip, variantele asimilate sau varianta agravată infracțiuni care pot constitui prin ele însele o faptă prevăzută de legea penală

a) Actele preparatorii cât și **tentativa** nu sunt incriminate, deși sunt posibile.

În situațiile în care pentru infracțiunea absorbită tentativa se pedepsește, în mod firesc nu se poate reține tentativă la infracțiunea de ultraj, aceasta regăsindu-se numai la infracțiunea absorbită.

b) Infracțiunea se **consumă** atunci când s-a produs starea de pericol cerută de legiuitor prin comiterea faptei. Dacă, de exemplu, avem acțiuni de amenințare repetate la diverse intervale de timp, avem o singură infracțiune de ultraj în formă continuată, care se **epuizează** la data ultimei acțiuni.

7. Sancționarea. Infracțiunea de ultraj prevăzută la art. 257 alin. (1) – (3) se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune absorbită, ale cărei limite speciale se majorează cu treime.

Varianta agravată prevăzută la alineatul (4) al art. 257 C.pen. se sancționează cu pedeapsa prevăzută de lege pentru acea infracțiune ale cărei limite se majorează cu jumătate.

Potrivit art. 187 C.pen., prin pedeapsa prevăzută de lege se înțelege pedeapsa prevăzută în textul de lege care incriminează fapta săvârșită în forma consumată, fără luarea în considerare a cauzelor de reducere sau de majorare a pedepsei.

Infracțiunea de ultraj face parte din infracțiunile pentru care sunt prelevate probe biologice, în vederea introducerii profilelor genetice în S.N.D.G.J. conform legii nr. 76/2008¹¹³.

Secțiunea a 2-a Uzurparea de calități oficiale

1. Conținut legal și caracterizare

Infracțiunea prevăzută la art. 258 C.pen. în actualul Cod penal a reprodus în parte două infracțiuni din vechiul Cod penal și anume art. 240 – uzurparea de calități oficiale și art. 241 – portul nelegal de decorații sau semne distinctive.

Legiuitorul în expunerea de motive a Codului penal actual, atunci când face referiri la infracțiunea de uzurpare de calități oficiale arată că a fost menținută în forma anterioară, însă, a redus sfera calităților oficiale a căror uzurpare era sancționată penal, prin excluderea acelor funcții, care, deși au caracter oficial, nu implică exercitarea autorității de stat, întrucât urmările unor asemenea fapte nu justifică menținerea lor în sfera ilicitului penal.

¹¹³ Legea nr. 76/2008 privind organizarea și funcționarea Sistemului Național de Date Genetice Judiciare, publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 289 din 14.04.2008

Astfel, art. 258 alineatul (1) C.pen. în **varianta tip** arată că *folosirea fără drept a unei calități oficiale care implică exercițiul autorității de stat, însoțită sau urmată de îndeplinirea vreunui act legat de acea calitate, se pedepsește.*

Noua reglementare a prevăzut în alineatul (2) al articolului 258 C.pen. o **variantă asimilată**, care nu exista în vechea reglementare, și anume: *cu aceeași pedeapsă se sancționează fapta funcționarului public care continuă să exercite o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, după ce a pierdut acest drept conform legii.*

În alineatul (3) al aceluiași articol legiuitorul a prevăzut o **variantă agravată** în sensul că *dacă faptele prevăzute în alin. (1) sau alin. (2) au fost săvârșite de o persoană care poartă, fără drept, uniforme sau semne distinctive ale unei autorități publice, pedeapsa este închisoarea de la unu la 5 ani.*

2. Structura infracțiunii varianta tip

2.1. Elemente preexistente

A. Obiectul infracțiunii. a) Obiectul juridic special se referă la ocrotirea relațiilor sociale a căror existență ține de desfășurarea normală a relațiilor ce implică exercițiul autorității de stat prin exercitarea unei calități oficiale și de o către persoanele abilitate în acest sens.

b) Obiectul material nu există întrucât este o infracțiune de pericol.

B. Subiecții infracțiunii. a) Subiectul activ nemijlocit al infracțiunii poate fi orice persoană care întrunește condițiile răspunderii penale. Nu este exclus ca subiect activ al acestei infracțiuni să fie și o persoană care are o calitate oficială, însă folosește o altă calitate oficială îndeplinind un act legat de acea calitate și pentru care nu este abilitat cu exercițiul autorității de stat.

Participația penală este posibilă sub toate formele – coautorat, complicitate și instigare.

b) Subiectul pasiv principal al infracțiunii de uzurpare de calități oficiale este statul. Subiect pasiv secundar poate fi o autoritate publică, instituție publică din cele prevăzute în art. 176 C.pen. sau persoanele ce sunt prejudiciate prin actele îndeplinite de către subiectul activ.

2.2. Conținutul constitutiv

A. Latura obiectivă. a) Elementul material în varianta tip - pentru această infracțiune legiuitorul a prevăzut existența a două acțiuni ce trebuie îndeplinite cumulativ și anume: acțiunea de folosire a unei calități oficiale, care implică exercițiul autorității de stat și acțiunea urmată, de îndeplinire a vreunui act legat de această calitate.

În cazul neîndeplinirii cumulative a celor două condiții impuse de legiuitor fapta nu constituie infracțiune, chiar și atunci când făptuitorul își declină o calitate oficială dar efectuează acte ce intră în atribuțiile altei calități oficiale.¹¹⁴

Pentru a discuta de calitate oficială, acest lucru presupune preexistența unei funcții în care un funcționar public exercită permanent ori temporar o calitate oficială.

Considerăm că prin sintagma „calitate oficială” se înțelege dreptul (competența funcțională) pe care o îl o persoană ce îndeplinește o funcție de a reprezenta o autoritate de stat și de a îndeplini acte legate de această calitate.¹¹⁵

¹¹⁴ M. Udriou, op.cit., 2014, p.284, A.Filipaș., O.Loghin, Drept penal. Partea specială, Editura Didactică și Pedagogică, București 1983, ., p.191.

¹¹⁵ În acest sens a se vedea și O.Loghin, T.Toader, Drept penal roman, Partea special, Ediția a IV-a, Casa de editură și presă Șansa SRL, București, 2001, p.359.

În practica judiciară s-a decis că persoanele care desfășoară anumite activități fără a avea o calitate oficială, de exemplu de detectiv particular, preot, nu implică exercițiul autorității de stat și nu pot săvârși infracțiunea de uzurpare a calității oficiale.

Folosirea unei calități oficiale este actul prin care făptuitorul își atribuie o calitate pe care acesta nu o are, printr-o simplă afirmație, iar dacă folosește și diferite manopere frauduloase ce pot constitui anumite infracțiuni, putem avea un concurs¹¹⁶ cu infracțiunea de înșelăciune fals, uz de fals, etc.¹¹⁷

Deși legea nu prevede care este timpul necesar pentru folosirea fără drept a unei calități oficiale ce implică exercițiul autorității de stat este necesar totuși un interval de timp pentru a se îndeplini cumulativ cea de a doua acțiune, adică îndeplinirea unui act legat de acea calitate. Sensul de act este privit în sfera actelor ce intră în competența celui care ar fi îndrituit de către lege de a avea acea calitate. (exemplu proces-verbal de contravenție, act întocmit de ofițerul stării civile, proces verbal de percheziție).¹¹⁸

Cerința esențială alături de cele două condiții prevăzute de lege constă în folosirea „fără drept” a unei calități oficiale în sensul că făptuitorul își atribuie o calitate oficială pe care nu o are și o folosește în acest sens.

b) Urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol prin acțiunea de folosire fără drept a unei calități oficiale ce implică exercițiul autorității de stat, însoțită sau urmată de îndeplinirea vreunui act legat de această calitate.

Este necesar de arătat faptul că infracțiunea există indiferent dacă actele îndeplinite de făptuitor produc anumite consecințe pentru autoritatea în numele căruia acționează fără drept.

¹¹⁶ *Curtea de Apel București, Secția I-a penală, decizia penală nr.82/A din 21 ianuarie 2016 – www.rolii.ro - Prin sentința penală nr.2968 din data de 2.12.2015, pronunțată de Judecătoria G., în baza art. 258 alin. 1 din Codul penal, cu aplic. art. 41 alin. 1 corob. cu art. 43 alin. 5 din Codul penal și art. 396 alin. 10 din Codul de procedură penală, a fost condamnat inculpatul J. M. G., la o pedeapsă de 1 an închisoare, pentru săvârșirea infracțiunii de uzurpare a calității oficiale. În baza art. 67 alin.1 rap. la art. 66 alin. (1) lit. a, b din Codul penal, s-a aplicat inculpatului pedeapsa complementară a interzicerii exercitării dreptului de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice și dreptul de a ocupa o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, pe o perioadă de 3 ani de la executarea pedepsei principale. În baza art.65 alin. 1 din Codul penal, a fost interzisă inculpatului - ca pedeapsă accesorie - exercitarea drepturilor prev. de art. 66 alin. (1) lit. a, b din Codul penal, pe perioada exercitării pedepsei principale. În baza art. 32 alin. 1 rap. la art. 244 alin. 1, 2 din Codul penal, cu aplic. art. 41 alin. 1 corob. cu art. 43 alin. 5 din Codul penal și art. 396 alin. 10 din Codul de procedură penală, a mai fost condamnat inculpatul J. M. G., la o pedeapsă de 1 an și două luni închisoare, pentru săvârșirea infracțiunii de tentativă la înșelăciune. În baza art. 67 alin.1 rap. la art. 66 alin. (1) lit. a, b din Codul penal, s-a aplicat inculpatului pedeapsa complementară a interzicerii exercitării dreptului de a fi ales în autoritățile publice sau în orice alte funcții publice și dreptul de a ocupa o funcție ce implică exercițiul autorității de stat, pe o perioadă de 3 ani de la executarea pedepsei principale. În baza art.65 alin. 1 din Codul penal, a fost interzisă inculpatului - ca pedeapsă accesorie - exercitarea drepturilor prev. de art. 66 alin. (1) lit. a, b din Codul penal, pe perioada exercitării pedepsei principale. În baza art. 193 alin. 1 din Codul penal, cu aplic. art. 41 alin. 1 corob. cu art. 43 alin. 5 din Codul penal și art. 396 alin. 10 din Codul de procedură penală, a mai fost condamnat același inculpat la o pedeapsă de 6 luni închisoare, pentru săvârșirea infracțiunii de lovire sau alte violențe. S-a constatat că cele 3 infracțiuni au fost săvârșite în concurs real.*

¹¹⁷ A se vedea C.Duvac, op.cit., p.499.

¹¹⁸ *ICCJ, secția penală, decizia penală 2902/2003 – www.scj.ro - Hotărând astfel, instanța a reținut în fapt, că, în seara zilei de 23 august 1997, în jurul orei 23,30, inculpații, dându-se drept ofițeri de poliție, au intrat în locuința părții vătămate H.A.H., de unde au sustras mai multe bunuri, pretextând efectuarea unei percheziții., ICCJ, secția penală, decizia penală 2079/2005 – www.scj.ro - S-a reținut că, în data de 1 august 1999, inculpații, având o mașină dotată cu girofar și sirenă, au oprit microbuzul condus de partea vătămată C.A., s-au prezentat acestuia ca fiind ofițeri de poliție, i-au cerut actele la control și au sustras din buzunarul părții vătămate suma de 10.000 dolari S.U.A., reținându-i spre „verificare”.*

c) **Legătura de cauzalitate** între elementul material și urmarea imediată trebuie să existe această legătură și fiind o infracțiune de pericol rezultă *ex re*.

B. Latura subiectivă. a) Forma de vinovăție. Infracțiunea se săvârșește cu *intenție directă* (prevede rezultatul faptei sale urmărind producerea lui prin săvârșirea acelei fapte – art. 16 alin. (3) lit. a) C.pen.) sau *indirectă* (prevede rezultatul faptei sale și, deși nu-l urmărește acceptă posibilitatea producerii lui – art. 16. (3) lit. b) C.pen.) și este suficient ca făptuitorul să știe că își însușește fără drept o calitate oficială și îndeplinește și acte legate de această calitate.¹¹⁹

Pentru realizarea laturii subiective a infracțiunii nu are importanță mobilul sau scopul, acestea putând fi avute în vedere la individualizarea pedepsei, dacă există.

4. Varianta asimilată

Legiuitorul a prevăzut și situația în care funcționarul public continuă să exercite o funcție ce implică exercițiul autorității de stat după ce a pierdut acest drept conform legii.

La varianta asimilată s-a avut în vedere ca **subiectul activ** să fi avut calitatea de funcționar public în sensul prevăzut de art. 175 alin. (1) și (2) C.pen. din Codul penal și a continuat exercitarea acestei autorități fără drept.¹²⁰

Elementul material constă în faptul că funcționarul public continuă să exercite o funcție ce implică exercițiul autorității de stat după ce a pierdut acest drept conform legii (exemplu: prin pensionare, desfacerea legală a contractului de muncă sau altă modalitate).

5. Varianta agravată.

În situațiile prevăzute de art. 258 alin. (1) și (2), făptuitorul poartă, fără drept, uniforme sau semne distinctive ale autorității publice. Este necesar să fie îndeplinite cerințele legale în sensul că uniforme sau semnele distinctive să fie purtate fără drept și să aparțină unei autorități publice, fără a fi condiționată existența infracțiunii pe alineatul (3) de purtarea acestora în public.

Obiectul material la acest alineat poate fi uniforma sau semnul distinctiv al unei autorități publice.¹²¹

Infracțiunea poate fi săvârșită sub forma **participației penale** în forma autoratului (cu excepția coautoratului), instigare și complicitate.

¹¹⁹ ICCJ, decizia penală nr. 4683/2006 – www.scj.ro - S-a apreciat că nu poate fi primită apărarea formulată de inculpatul C.C. în sensul că nu ar fi întrunite elementele constitutive ale infracțiunii prevăzută de art. 240 C. pen., lipsind latura subiectivă, deoarece acest inculpat s-a prezentat drept polițist, a arătat un portofel ce avea o stemă și a efectuat o percheziție în așa-zisa calitate de polițist. Inculpatul C.C. a operat cu intenție atât în ceea ce privește folosirea calității de polițist, dar și referitor la efectuarea percheziției corporale; împrejurarea că inculpatul a acționat cu forma de vinovăție cerută de art. 240 C. pen., rezultă și din folosirea respectivului portofel cu respectiva emblemă; chiar dacă partea vătămată nu a reușit să observe și să analizeze amănunțit respectivul portofel, ce i-a fost fluturat prin față, aceasta nu înlătură condițiile constitutive ale infracțiunii de uzurpare de calități oficiale, deoarece actele cu caracter oficial producătoare de consecințe juridice pot fi îndeplinite și generic și nu numai cu respectarea tuturor condițiilor.

¹²⁰ C.Rotaru, A-R. Trandafir, V.Cioclei., op.cit.,p.20, se menționează faptul că nu mai este necesară pentru existența infracțiunii calitatea de funcționar public la momentul săvârșirii acesteia.

¹²¹ Judecătoria Iași, Secția Penală, sentința penală nr. 3973/2016 din 20.12.2016 – www.rolii.ro - faptele inculpatul D. C. A., care a pretins că era polițist, a purtat o vestă reflectorizantă tip ham cu însemnele poliției rutiere și un baston asemănător celor purtate de organele de ordine, pentru a fi perceput drept polițist, conducând un autoturism având pe cupolă un girofar albastru, care nu a fost pus în funcțiune, blocând plecarea autocarului și urcând la bordul acestuia, de unde l-a coborât pe martorul M. C., ca și cum ar fi acționat în calitate de polițist pentru verificarea sau interogarea acestuia, acționând cu intenția de a fi perceput drept polițist, întrunește elementele de tipicitate ale infracțiunii de uzurpare de calități oficiale, prevăzută de art. 258 alin. (1), (3) Cod penal.

Elementul material constă în acțiunea de purtare fără drept a uniformei sau a semnelor distinctive ale autorității publice.

6. Formele infracțiunii.

a) **Actele pregătitoare** sunt posibile dar nu sunt pedepsibile, iar **tentativa** deși posibilă nu este incriminată. Folosirea calității oficiale fără a trece însă la îndeplinirea vreunui act legat de acea calitate nu constituie infracțiune consumată, dar are însă forma unei tentative care nu este pedepsită de lege.

b) Infracțiunea se **consumă** atunci când s-a creat starea de pericol pentru autoritatea de stat prin realizarea celor două acțiuni cumulative și anume folosirea fără drept a unei calități oficiale care implică exercițiul autorității de stat, însoțită sau urmată de îndeplinirea vreunui act legal de acea calitate.

c) Cu privire la **epuizarea** infracțiunii de uzurpare de calități oficiale trebuie făcută o analiză corespunzătoare pentru a cunoaște, în funcție de fiecare caz în parte când ne aflăm în situația unei infracțiuni continuate sau când ne aflăm în faza unei infracțiuni continue succesive.

Așa cum a statuat doctrina cât și practica judiciară prin *infracțiunea simplă* elementul material constă într-o acțiune sau inacțiune, nu are caracter de durată și produce rezultatul tipic al infracțiunii.¹²²

La *infracțiunea continuă* elementul material constă la fel într-o acțiune sau inacțiune, dar se prelungește în timp în mod natural, după consumare până la momentul ulterior al epuizării infracționale.¹²³ *Infracțiunea continuată* este prevăzută în art. 35 alin. (1) C.pen. și există atunci când o persoană săvârșește la diferite intervale de timp, dar în realizarea aceleiași rezoluții și împotriva aceluiași subiect pasiv acțiuni sau inacțiuni care prezintă, fiecare în parte, conținutul aceleiași infracțiuni. Astfel, aceasta este o creație a legiuitorului și se bazează pe același subiect activ, fiind săvârșite în baza unei rezoluții unice și împotriva aceluiași subiect pasiv.

Infracțiunea continuă succesivă (exemplu: furtul de curent electric) se consumă în momentul acțiunii făptuitorului, însă ea se epuizează în mod natural după un anumit timp, fie prin intervenția făptuitorului sau a unei autorități.¹²⁴ Această infracțiune continuă este o formă a unității naturale de infracțiune

Considerăm și noi alături de alți autori¹²⁵ că în situația prevăzută în alineatul (3) al art. 258 C.pen, referitor la purtarea fără drept de uniforme sau semne distinctive a unei autorități publice că ne aflăm în cazul infracțiunii continue succesive întrucât îmbracă forma continuă chiar dacă activitatea este susceptibilă de întreruperi succesive, fapta rămânând continuă sub aspectul elementului material al laturii obiective.

7. Sancționarea

Infracțiunea de uzurpare de calități oficiale se pedepsește în varianta tip prevăzută la alineatul (1) al art. 258 C.pen. și în varianta asimilată prevăzută de alineatul (2) al aceluiași articol cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă.

¹²² A se vedea C. Bulai, B.N.Bulai, Manual de drept penal, Partea Generală, Ed. Universul juridic, București, 2007, p.499.

¹²³ C.Sima, Revista Dreptul nr. 9/2011, p.180 – Distincția dintre infracțiunea continuă succesivă și infracțiunea continuată, unde citează pe C.Bulai, B.N.Bulai, op.cit.,p 499.

¹²⁴ Ion Oancea, Drept penal, Partea generală, Ed. Didactică și Pedagogică, București, 1971, p.219.

¹²⁵ C.Rotaru, A-R. Trandafir, V.Cioclei, op.cit.,p.21

În ceea ce privește varianta agravată prevăzută de art. 258 C.pen. alin. (3) aceasta se pedepsește cu închisoarea de la unu la 5 ani.

Considerăm că față de vechea reglementare prevăzută în art. 241 alin. (2) C.pen. anterior referitor la portul nelegal de decorații sau semne distinctive, unde purtarea fără drept de uniforme, grade sau insigne militare era pedepsită cu închisoare de la 3 la 2 ani sau cu amendă, iar dacă era săvârșită în timp de război (alin.3) pedeapsa era închisoarea de la 1 la 5 ani, reglementarea din actualul Cod penal cu referire la art. 258 alin. (3) C.pen. ni se pare excesivă chiar și în condițiile în care persoana poartă fără drept uniforme sau semne distinctive ale unei autorități publice și nu militare.

Secțiunea a 3-a Sustragerea sau distrugerea de înscrisuri

1. Conținut legal și caracterizare

Infracțiunea prevăzută la art. 259 din actualul Cod penal este asemănătoare cu articolul 242 din Codul penal anterior, însă cu unele modificări în sensul că obiectul material privește un înscris care să aflu în păstrarea ori în deținerea unei persoane dintre cele prevăzute în art. 176 sau art. 175 alin. (2) C.pen.

Astfel obiectul material nu se mai referă la un dosar, registru sau document ca în vechea reglementare, iar pentru înscrisurile ce se folosesc în activitatea organelor judiciare, indiferent dacă procesul este penal sau civil s-a introdus infracțiunea prevăzută de art. 275 C.pen. privind sustragerea sau distrugerea de probe ori de înscrisuri care au ca obiect juridic buna înfăptuire a justiției și nu a autorității.

Infracțiunea prev. de art. 259 C.pen. este structurată într-o **variantă tip** constând *sustragerea ori distrugerea unui înscris care se află în păstrarea ori în deținerea unei persoane dintre cele prevăzute în art. 176 sau art. 175 alin. (2) și o variantă agravată* atunci când *fapta este săvârșită de un funcționar public în exercitarea atribuțiilor de serviciu.*

2. Structura infracțiunii varianta tip

2.1. Elemente preexistente

A. Obiectul infracțiunii. a) Obiectul juridic special reglementează relațiile sociale care ocrotesc autoritățile împotriva faptelor ce pun în primejdie securitatea înscrisurilor și documentelor aflate în păstrarea ori în deținerea unei persoane din cele prevăzute la art. 175 alin. (2) C.pen. (persoana care exercită un serviciu de interes public pentru care a fost investită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public) și art. 176 C.pen. (înscrisurile care privesc autoritățile publice, instituțiile publice sau alte persoane juridică care administrează sau exploatează bunurile proprietate publică).

b) Obiectul material al infracțiunii prevăzute de art. 259 C.pen. îl constituie înscrisurile care se află în păstrarea ori în deținerea unei persoane din cele prevăzute de art. 176 C.pen. sau art. 175 alin. (2) C.pen., cu excepția celor judiciare¹²⁶.

Noțiunea de „*înscris*” se referă nu numai la *actele oficiale* prevăzute de art. 178 alin. (2) C.pen (cele care emană de la o persoană juridică din cele la care se referă art. 176 C. pen. ori de la persoana prevăzută în art. 175 alin. (2) C.pen. sau care aparține unor asemenea persoane) sfera acestora fiind mult mai largă, în sensul de act, dovadă, document, cum ar fi: înscrisuri în original sau în copie, imprimate, manuscrise, desene, hărți cadastrale, etc..

B. Subiecții infracțiunii. a) Subiectul activ (autor) poate fi orice persoană ce întrunește condițiile generale ale răspunderii penale.

Participația penală se poate realiza atât sub forma coautoratului, al instigării cât și a complicității, sau chiar și sub forma participației improprie prevăzută de art. 52 C.pen..

b) Subiectul pasiv este statul prin autoritatea, instituția publică sau persoana juridică care păstrează sau deține înscrisurile respective.

2.2. Conținutul constitutiv

A. Latura obiectivă. a) Elementul material constă în acțiunea de sustragere sau acțiunea de distrugere a unui înscris care se află în păstrarea ori în deținerea unei persoane dintre cele prevăzute în art. 176 C.pen. sau art. 175 alin. (2) C.pen..

Prin acțiunea de *sustragere* se înțelege însușirea, prin fraudă sau viclenie, a înscrisurilor, care ies din sfera de dispoziție a persoanelor ce au aceste înscrisuri spre păstrare ori deținere.

Acțiunea de *distrugere* se referă la aducerea înscrisului într-o stare de desființare parțială sau completă, dezintegrare, nimicire, ruinare, astfel că nu mai pot fi utilizate.¹²⁷

Facem precizarea că sustragerea unui înscris aflat în păstrarea ori deținerea unei persoane din cele arătate mai sus întrunește elementele constitutive ale infracțiunii prev. de art. 259 C.pen. și nu a unei infracțiuni de furt. Din acest motiv pentru existența elementului material al laturii obiective legiuitorul a introdus **cerința esențială** ca înscrisul să se afle în păstrarea sau deținerea persoanei din cele prevăzute la art. 176 C.pen. și art. 175 alin. (2) C.pen..

b) Urmarea imediată. Acțiunea de sustragere ori distrugere de înscrisuri are ca urmare imediată crearea unei stări de pericol pentru autoritatea publică.

c) Este necesar ca între acțiunile subiectului activ și urmarea imediată să existe o **legătură de cauzalitate**, care de obicei rezultă din materialitatea faptei.

¹²⁶ I.C.C.J., secția penală, decizia nr. 159 din 11 ianuarie 2005 - www.scj.ro - Infracțiunea prevăzută în art. 242 C. pen. este o infracțiune contra autorității, al cărei obiect material îl constituie orice înscris care se află în păstrarea ori deținerea unui organ sau a unei instituții de stat ori a unei alte unități prevăzute în art. 145, cu excepția înscrisurilor emise de un organ de urmărire penală, de o instanță de judecată sau de un alt organ de jurisdicție, ori destinate acestora. Distrugerea acestor din urmă înscrisuri, ori împiedicarea în orice mod ca un înscris destinat unuia dintre organele sus-arătate să ajungă la acestea, când astfel de înscrisuri sunt necesare soluționării unei cauze, constituie infracțiunea prevăzută în art. 272 C. pen. și constituie o infracțiune care împiedică înfăptuirea justiției. Ca atare, distrugerea unor procese verbale de constatare a unui accident rutier și a probelor biologice recoltate pentru analiză se încadrează în prevederile art. 272 C. pen.

¹²⁷ Dictionarul Explicativ al Limbii Române, ediția 2009.

B. Latura subiectivă. Forma de vinovăție la această infracțiune este *intenția* care poate fi *directă* cât și *indirectă*. În momentul acțiunii de sustragere sau distrugere a unui înscris trebuie ca făptuitorul să aibă reprezentarea că acesta aparține uneia din persoane prevăzute la art. 176 sau art. 175 alin. (2) C.pen.

3. Varianta agravată

Pentru această variantă legiuitorul a arătat că **subiectul activ** trebuie să fie un funcționar public în exercitarea atribuțiilor de serviciu. Pentru această variantă legiuitorul a arătat că **subiectul activ** trebuie să fie un *funcționar public în exercitarea atribuțiilor de serviciu*. Pentru calitatea de funcționar public trebuie îndeplinite condițiile articolului 175 alin. (1) și (2) C.pen. în sensul că nu are importanță dacă persoana exercită cu titlu permanent sau temporar, cu sau fără remunerație, atribuții și responsabilități stabilite în temeiul legii sau exercită o funcție de demnitate publică precum și o funcție publică de orice natură.

De asemenea, este considerat funcționar public în sensul legii penale persoana care exercită un serviciu în interes public pentru care a fost investită de autoritățile publice sau care este supusă controlului ori supravegherii acestora cu privire la îndeplinirea respectivului serviciu public.

Legiuitorul nu distinge cu privire la această variantă dacă este obligatoriu ca funcționarul public să-și desfășoare activitatea în cadrul autorității publice sau instituției publice de unde sustrage ori distruge un înscris.

4. Formele infracțiunii.

Actele preparatorii sunt posibile dar nu se pedepsesc.

Tentativa este posibilă și se pedepsește conform art. 259 alin. (3) C.pen. și constă în punerea în executare a intenției de a săvârși infracțiunea, executare care a fost însă întreruptă sau nu și-a produs efectul.

Infracțiunea se **consumă** în momentul realizării acțiunilor de sustragere ori distrugere a înscrisului producându-se urmarea imediată.

Acest tip de infracțiune poate avea și o formă continuată când înscrisurile aflate în păstrarea ori în deținerea unei persoane sunt sustrate la diferite intervale de timp în baza aceleiași rezoluții infracționale, iar atunci momentul **epuizării** îl reprezintă ultimul alt material săvârșit.

5. Sancționarea. Infracțiunea de sustragerea sau distrugerea de înscrisuri în varianta tip prevăzută în art. 259 alin. (1) C.pen. se pedepsește cu închisoare de la 1 la 5 ani, iar pentru varianta agravată limitele speciale ale pedepsei se majorează cu o treime.

Secțiunea a 4-a Ruperea de sigilii

1. Conținut legal și caracterizare

Infracțiunea privind ruperea de sigilii prevăzută în art. 260 C.pen. este reglementată la fel ca și infracțiunea de rupere de sigilii prevăzută de art. 243 C.pen. anterior cu singura diferență că la aplicarea pedepsei s-a mărit minimul special în ambele variante.

Infracțiunea de rupere de sigilii prevăzută de art. 260 C.pen. este structurată într-o **variantă tip** în alineatul (1) constând în *înlăturarea ori distrugerea unui sigiliu legal aplicat* și într-o **variantă agravată**, în alineatul (2) când *fapta a fost săvârșită de custode*.

2. Structura infracțiunii varianta tip

2.1. Elemente preexistente

A. Obiectul infracțiunii. a) **Obiectul juridic special** se caracterizează prin ocrotirea relațiilor sociale privind autoritatea de stat, asigurând existența și integritatea sigiliilor legal aplicate.

b) **Obiectul material** al infracțiunii este sigiliul aplicat (material din ceară roșie pe care se imprimă prin apăsare o ștampilă și care servește la sigilarea unui bun, a unei încăperi, etc. pentru a evita desfacerea lui de către persoane neautorizate – DEX), fiind un instrument al autorităților publice pentru a asigura conservarea sau identificarea anumitor bunuri mobile sau imobile. Materialul pentru sigiliu mai poate fi făcut din hârtie, plumb, plastic, pe care poate fi aplicat pecetea sigiliului.

B. Subiecții infracțiunii. a) **Subiectul activ** al infracțiunii nu este calificat și poate fi orice persoană care întrunește condițiile răspunderii penale.

Participația penală este posibilă sub toate formele (coautori, instigatori, complici).

b) **Subiectul pasiv** este statul român, iar ca subiect pasiv secundar putem avea o instituție sau autoritate publică, fie un funcționar public căreia îi aparține sigiliul. În unele situații poate exista și un al doilea subiect pasiv secundar în persoana în interesul căreia a fost pus sigiliul sau care a fost prejudiciată prin înlăturarea acestuia.

2.2. Conținutul constitutiv

A. Latura obiectivă. a) **Elementul material în varianta tip** constă într-o acțiunea de înlăturare ori distrugere a unui sigiliu legal aplicat.

Prin acțiunea de *înlăturare* a sigiliului se înțelege a da la o parte, a îndepărta, a ascunde, a arunca, a face să dispară, sigiliul legal aplicat (nu interesează mijlocul folosit, iar sigiliul nu este distrus în această situație și nu-și mai poate atinge scopul pentru care a fost aplicat, în sensul de a asigura identificarea sau indisponibilizarea obiectului sigilat)¹²⁸

Acțiunea de *distrugere* se referă la aducerea sigiliului într-o stare de desființare, dezintegrare, nimicire, ruinare, în sensul de sfârșimare a materialului din care este făcut.

Facem precizarea că prin acțiunea de distrugere a sigiliului infracțiunea comisă este cea de rupere de sigilii, fără a exista și infracțiunea de distrugere prev. de art. 253 C.pen. constând în distrugerea, degradarea sau aducerea în stare de neîntrebuințare a unui bun, întrucât în această situație nu ne aflăm în cadrul unei infracțiuni complexe în care ar intra ca element component și infracțiunea de distrugere. Dacă după ruperea sigiliului sunt distruse bunurile pentru care a fost aplicat sigiliul legal atunci vom avea și infracțiunea de distrugere.

Indiferent dacă ne aflăm în situația înlăturării unui sigiliu sau distrugerea acestuia, trebuie să facem precizarea că acțiunea respectivă este îndreptată numai asupra sigiliului și nu a bunurilor sigilate. În cazul în care, de exemplu se sustrag bunuri după ruperea sigiliului putem

¹²⁸ Teodor Vasiliu și alții, Codul penal comentat și adnotat, Partea Specială, Vol. II, Ed. Științifică și enciclopedică, București, 1977, p.42

avea concursul de infracțiuni între art. 260 C.pen. și art. 228 – 229 C.pen.¹²⁹ În practica judiciară veche s-a considerat că, de exemplu sustragerea de curent electric prin ruperea sigiliului de la control, constituie numai infracțiunea de furt calificat săvârșit prin efracție.¹³⁰ Ulterior, practica judiciară s-a schimbat în sensul că semnificația sigiliului ca semn al autorității publice aplicat pe un obiect servește la conservarea ori la identificarea bunului și nu ca și sistem de închidere al locurilor unde se află bunul și deși în prezent avem săvârșirea furtului calificat prev. de art. 229 alin. (1) lit. d C.pen. prin efracție, în asemenea situații se aplica regula concursului de infracțiuni.¹³¹

Considerăm că și în cauzele civile de evacuare distrugerea sigiliilor aplicate constituie infracțiunea prev. de art. 260 C.pen., chiar dacă ulterior după ruperea acestora instanța de judecată în baza art. 719 alin. (1) C.pr.civ. până la soluționarea contestației la executare suspendă executarea hotărârii de evacuare.

¹²⁹ Judecătoria Feteștia, sentința penală nr. 21 din 08.03.2017 – www.rolii.ro, fapta inculpatului D. M. care la data de 28.03.2015 a rupt sigiliul la unul din vagoanele cisternă aflat în triajul CFR Fetești și a acționat vana de descărcare sustrăgând 1500 litri de benzină producând un prejudiciu de 9440,65 lei, întrunește elementele constitutive ale infracțiunilor de rupere de sigilii prev. de art. 260 alin 1 Cod penal și furt calificat prev. de art. 228 alin. 1 Cod penal rap. la art. 229 alin. 3 lit. a) Cod penal, totul cu aplic. art. 41 alin. 1 Cod penal și art. 38 alin. 1 Cod penal.

Judecătoria Sectorului 1 București sentința penală nr. 232 din 01.04.2016 – www.rolii.ro - În drept, fapta inculpatului Z. B., care la data de 08.08.2015, a rupt sigiliul nr. xxxxx/24.09.2013 aplicat pe ușa de acces a apartamentului situat în București, Calea Dorobanților nr. ., de către reprezentanții Administrației F. I., după care, prin forțarea ușii de acces în apartament cu o rangă, a sustras din interior un tablou, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de furt, prevăzută de art. 228 alin. 1 Cod penal – art. 229 alin. 1 lit. d Cod Penal și ale infracțiunii de rupere de sigilii prevăzută de art. 260 alin. 1 Cod penal, cu aplicarea art. 38 alin. 1 Cod penal. Pentru infracțiunea de furt, din punctul de vedere al laturii obiective, elementul material - acțiunea de sustragere - se caracterizează prin luarea în posesie a tabloului, fără consimțământul persoanei vătămate, cu consecința diminuării patrimoniului acestora și trecerea bunului în sfera de stăpânire a inculpatului.

Judecătoria Curtea de Argeș, Secția penală, Sentința penală nr. 57/2017 din 14.02.2017 – www.rolii.ro - faptele inculpatei S. I. C. care în vara anului 2014 a rupt sigiliile legal aplicate la blocul de măsură și protecție pentru bransament electric monofazat, după care a executat o instalație clandestină prin care a ocolit echipamentele de măsurare a energiei electrice de la locuința sa din com. Mălureni, și astfel a sustras energie electrică de la persoana vătămată S.C. C. Distribuție S.A. în valoare de 2.288,78 lei fără TVA, constituie infracțiunile de rupere de sigilii prevăzută de art. 260 alin. 1 din Codul penal, executare sau folosire de instalații clandestine în scopul racordării directe la rețea sau pentru ocolirea echipamentelor de măsurare prevăzută de art. 92 alin. 2 din Legea nr. 123/2012 și furt prevăzută de art. 228 alin. 1 și alin. 3 din Codul penal, toate cu aplic. art. 38 alin. 1 din Codul penal.

Curtea de Apel București - Secția a II-A penală, decizia penală nr. 18/A din 12.01.2017, www.rolii.ro - faptele inculpatului D. M., constând în aceea că în seara zilei de 16.12.2014, în jurul orei 22.30, a rupt sigiliul de la gura de descărcare a unui vagon-cisternă în triajul C.- Fetești și a încercat să sustragă motorină, acțiunea sa fiind întreruptă de apariția agenților de pază întrunesc elementele constitutive ale infracțiunii de rupere de sigilii, prevăzută de art. 260 alin. 1 Cod Penal, respectiv tentativă la furt calificat, prevăzută de art. 32 alin. 1 raportat la art. 228 alin. 1 – 229 alin. 1 lit. b și alin. 3 lit. a Cod Penal. Analizând latura obiectivă a infracțiunii prevăzute de art. 260 Cod Penal - ruperea de sigilii, instanța a reținut că elementul material constă în acțiunea inculpatului de rupe sigiliul de la vagon, mai exact de la vana de descărcare. Urmarea imediată constă în săvârșirea acțiunii incriminate și prin aceasta crearea unei stări de pericol pentru autoritatea care a aplicat acel sigiliu. Legătura de cauzalitate rezultă din materialitatea faptei. Sub aspectul laturii subiective, inculpatul a acționat cu vinovăție în modalitatea intenției directe, conform dispozițiilor art. 16 alin. (3) lit. a) C. pen., întrucât inculpatul a prevăzut rezultatul faptei sale și a urmărit producerea lui prin săvârșirea faptei.

¹³⁰ A se vedea Tribunalul supreme, secția penală, Decizia penală nr. 1981/1971, Culegerea de decizii, p. 336.

¹³¹ Ilie Pascu și alții în Explicațiile noului Cod penal, Vol. III, art. 188 – 256, Ed. Universul Juridic, București, 2015, p. 337.

Cerința esențială a elementului material la această infracțiune este ca acțiunea de înlăturare sau distrugere să fi fost săvârșită asupra unui *sigiliu legal* aplicat în sensul că legea prevede acest lucru și sigiliul este aplicat de către organul competent.

În situația în care legea nu prevede aplicarea sigiliului sau nu a fost legal dispus nu se săvârșește infracțiunea prev. de art. 260 alin. (1) C.pen..

b) Urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol pentru autoritatea de stat sau a instituției căreia îi aparține și a aplicat sigiliul.

c) Legătura de cauzalitate rezultă din materialitatea faptei (*ex re*).

B. Latura subiectivă. a) Forma de vinovăție este intenția *directă sau indirectă* și nu avem o cerință esențială cu privire la mobil sau scop.

4. Varianta agravată.

La infracțiunea în forma agravată **subiectul activ** este *calificat* și are calitatea de custode (persoană însărcinată cu paza și cu păstrarea unui bun).

Legiuitorul a adoptat această formă agravată datorită faptului că prin săvârșirea infracțiunii de către custode acesta încalcă încrederea ce i-a fost acordată atunci când bunurile i-au fost lăsate în pază și păstrare.

Nu are importanță dacă custodele este sau nu proprietarul bunurilor lăsate în custodie și dacă este remunerat sau nu pentru serviciul oferit.

5. Formele infracțiunii.

a) Actele pregătitoare sunt posibile dar nu sunt pedepsibile, iar **tentativa** deși posibilă nu este incriminată.

b) Consumarea infracțiunii are loc atunci când prin acțiunea de înlăturare sau distrugere se produce urmarea imediată.

Infracțiunea poate fi săvârșită și în forma continuată, iar atunci **epuizarea** are loc în momentul în care se produce ultima acțiune de înlăturare sau distrugere

6. Sancționarea

Potrivit art. 260 alin.(1) C.pen. la varianta tip pedeapsa este închisoare de la 3 luni la 1 an sau amendă, iar în forma agravată a alineatului (2) închisoarea de la 6 luni la 2 ani sau amendă.

Secțiunea a 4-a Sustragerea de sub sechestrul

1. Conținut legal și caracterizare

Prevederile art. 261 C.pen. referitoare la sustragerea de sub sechestrul sunt asemănătoare cu vechea infracțiune prevăzută în Codul penal anterior la art. 244 cu diferența că a fost mărit minimul special al pedepsei în ambele variante.

Infracțiunea este structurată într-o **variantă tip** a alineatului (1) și constă în *sustragerea unui bun care este legal sechestrat* și într-o **variantă agravată** prevăzută de alineatul (2) al articolului 261 C.pen. când fapta este săvârșită *de custode*.

2. Structura infracțiunii varianta tip

2.1. Elemente preexistente

A. Obiectul infracțiunii. a) Obiectul juridic special îl reprezintă relațiile sociale a căror apărare este asigurată cu indisponibilizarea unui bun prin măsura asiguratorie a sechestrului.

Infracțiunea are și un obiect juridic secundar referitor la relațiile sociale privind apărarea patrimoniului unei persoane.

b) Obiectul material al infracțiunii este *bunul legal sechestrat* ce reprezintă și obiectul sustragerii.

Prin noțiunea de *bun* se înțelege orice lucru care are o existență materială și o valoare economică.

Legiuitorul în infracțiunea prevăzută de art. 261 C.pen. se referă la noțiunea de bun fără a face o diferențiere între bunurile „mobile” și „imobile.”

În esență măsurile asiguratorii, în penal, pot fi luate potrivit art. 249 și urm. C.pr.pen., de către procuror în cursul urmăririi penale, de către judecătorul de cameră preliminară în procedura de camera preliminară sau instanța de judecată în cursul judecății. Măsurile asiguratorii constau în *indisponibilizarea unor bunuri mobile sau imobile* prin instituirea unui sechestrul asupra acestora. Tot în articolul 249 alin. (3) și (5) C.pr.pen. se arată că măsurile asiguratorii se iau pentru garantarea executării pedepsei amenzii și se pot lua numai asupra bunurilor suspectului sau inculpatului. Pentru repararea pagubei produse prin infracțiune și pentru garantarea executării cheltuielilor judiciare măsurile asiguratorii se pot lua numai asupra bunurilor suspectului sau inculpatului și ale persoanei responsabile civilmente (dacă există în cauză), până la concurența valorii probabile a acestora.

În situația confiscării speciale sau a confiscării extinse, măsurile asiguratorii se pot lua atât asupra bunurilor suspectului sau inculpatului *ori ale altor persoane* în proprietatea sau posesia cărora se află bunurile ce urmează a fi confiscate.

Față de dispozițiile procesual penale referitoare la măsurile asiguratorii trebuie să facem și câteva aprecieri legate de procedura sechestrului care în art. 252 C.pr.pen. stabilește reguli obligatorii care trebuie respectate de către organul care procedează la aplicarea sechestrului. Așadar, acesta trebuie să identifice efectiv bunul cu privire la care s-a dispus sechestrul, altfel spus să constate în mod nemijlocit existența fizică a bunului, la locul unde se află acesta, starea fizică a acestuia, eventual funcționalitatea acestuia. Numai în acest mod se poate face o evaluare corectă a bunului vizat de măsura asiguratorie, cerință necesară în condițiile în care potrivit art.249 al.5 Cod proc.pen., măsurile asiguratorii în vederea reparării pagubei produse prin infracțiune se pot lua numai până la concurența valorii probabile a pagubei. De asemenea, doar

în acest mod se poate aplica sigiliul pe bunul sechestrat sau poate fi ridicat din locul în care se află.

Din punct de vedere civil pot fi luate măsuri asiguratorii când executorul judecătoresc va proceda la *sechestrarea* bunurilor mobile urmăribile ale debitorului, în vederea valorificării lor, chiar dacă acestea sunt deținute de un terț conform art. 732 C.pr.civ. precum și în cazurile prevăzute de art. 71 C.pr.civ. când instanța investită cu judecarea cauzei va aplica sechestrul judiciar asupra unui bun în litigiu când pârâtul declară că va preda bunul celui al cărui drept va fi stabilit prin hotărâre judecătorească.

B. Subiecții infracțiunii. a) Subiectul activ poate fi orice persoană care sustrage un bun despre care știe că se află sub sechestrul legal și care îndeplinește condițiile generale pentru a răspunde penal. În această situație se poate afla și debitorul, proprietar al bunului, în cazul în care a fost dat în custodie altei persoane.

Participația penală este posibilă sub toate formele (coautori, instigatori, complici).

b) Subiectul pasiv principal este statul, iar subiect pasiv *secundar* este autoritatea publică sau o altă persoană juridică conform art. 176 C.pen. care a instituit sechestrul.

2.2. Conținutul constitutiv

A. Latura obiectivă. a) Elementul material în varianta tip constă în acțiunea de sustragere a unui bun legal sechestrat.

Chiar dacă acțiunea de sustragere are înțelesul dat de legiuitor infracțiunilor contra patrimoniului, trebuie să facem precizarea că la această infracțiune trebuie să se constate că ea nu privește întotdeauna „scopul însușirii” și se poate realiza prin luarea (înlocuirea cu un alt bun) și deplasarea fără drept a bunului mobil aflat sub sechestrul. ¹³² Din acest motiv infracțiunea analizată nici nu a fost privită de către legiuitor în sensul unei infracțiuni complexe în care ar fi absorbită infracțiunea de furt prev. de art. 228 – 229 C.pen.. Facem referirea numai la *bunurile mobile*, deși legea nu distinge pentru că la un *bun imobil* este mai greu să se facă sustragerea (exemplu - pot exista și asemenea situații atunci când un imobil-casă pusă sub sechestrul, proprietarul acesteia sau alte persoane sustrag componente ale imobilului – uși, ferestre, materiale din care este făcut acoperișul sau chiar elemente din structura acestuia, cu condiția să cunoască că bunul este sechestrat.) Aceiași situație o putem avea și în cazul vânzării unui imobil care este pus sub sechestrul ca măsură asiguratorie în cadrul unui dosar penal și prin vânzarea acestuia cu acte false de la cartea funciară unde era înscrisă înscricțiunea ipotecară – sechestrul, vânzare care se face unei persoane de bună credință, se realizează sustragerea de sub sechestrul.

Considerăm și noi alături de alți autori că dacă sustragerea se realizează în condițiile art. 228 – 229 C.pen. se poate reține concursul ideal al furtului cu sustragerea de sub sechestrul. ¹³³

Prin acțiunea de sustragere se creează o situație în care sechestrul nu își mai poate îndeplini funcția de indisponibilizare și în cazul reparării prejudiciului sau a unor despăgubiri civile poate fi micșorat patrimoniul persoanei care îl deține.

¹³² În acest sens a se vedea T.Vasiliu și alții, op.cit., p.46.

¹³³ A se vedea în acest sens C.Duvac, op.cit. p.516, Ion Griga, op.cit., p.49 în care îl citează pe G.Antoniu, C.Bulai (coordonatori), Practică judiciară penală, Ed. Academiei, București, 2004, p.204; T.Toader, Drept penal. Partea specială, Ed. A III-a revizuită și actualizată, Ed. Hamangiu, București, 2007, p.156.

Cerința esențială. Existența infracțiunii de sustragere de sub sechestru este condiționată de *legalitatea sechestrului* aplicat. Așa cum arătam mai sus, aplicarea sechestrului trebuie să respecte anumite dispozițiile legale, astfel cum prevede art. 252 C.pr.pen. referitor la procedura sechestrului sau procedura privind sechestrul și notarea sau înscrierea ipotecară pentru un bun imobil prevăzută în art. 253 C.pr.pen..

Atunci când discutăm despre sechestru, pentru ca acesta să fie considerat legal înființat, este necesar ca aplicarea acestuia să se facă de o persoană care are atribuții în acest sens pentru autoritățile prevăzute în art. 176 C.pen., iar bunul ce urmează a fi sechestrat să existe în mod fizic în momentul și la locul aplicării sechestrului, spre a putea fi identificat, descris amănunțit și evaluat. În condițiile evaluării unui bun făcută în lipsa acestuia, procedura este profund viciată, organul de executare limitându-se la o evaluare globală pur arbitrară a bunului sechestrat. Lipsa bunului poate duce și la neaplicarea sigiliului pe bunul pus sub sechestru așa cum impune legea și în această situație nu există cerința esențială pentru existența infracțiunii de sustragere de sub sechestru și anume existența unui sechestru legal aplicat.¹³⁴

b) Urmarea imediată are ca efect crearea unei stări de pericol pentru relațiile sociale ocrotite – autoritatea publică prin sustragerea ilegală a bunului indisponibilizat prin sechestrul legal aplicat.

c) Legătura de cauzalitate între acțiunea de sustragere și urmarea imediată trebuie să existe, care rezultă din însăși materialitatea faptei (*ex re*).

B. Latura subiectivă. a) Forma de vinovăție la această infracțiune este numai *intenția* care poate fi *directă* sau *indirectă*.

Pentru existența laturii subiective trebuie să se țină cont de reprezentarea rezultatului acțiunii, de intenția care a caracterizat fapta săvârșită și de scopul urmărit de făptuitor.¹³⁵

4. Varianta agravată.

La infracțiunea în forma agravată **subiectul activ** este *calificat* și are calitatea de custode (persoană însărcinată cu paza și cu păstrarea unui bun).

Legiuitorul a adoptat această formă agravată datorită faptului că prin săvârșirea infracțiunii de către custode acesta încalcă încrederea ce i-a fost acordată atunci când bunurile i-au fost lăsate în pază și păstrare.

În situația în care custodele este proprietarul bunurilor sechestrate el are cunoștință de sechestru și va răspunde pentru forma agravată. În situația în care este proprietar al bunurilor dar nu are calitatea de custode și are cunoștință de sechestru dispus va răspunde potrivit art. 261 alin. (1) C.pen. și nu în forma calificată. Există obligația legală pentru măsurile asigurătorii în cadrul dispozițiilor procesual penale ca atunci când se dispune măsura sechestrului potrivit art. 250 C.pr.pen. se comunică suspectului ori inculpatului oricărei persoane interesate ordonanța de luare a măsurii la urmărirea penală, măsură care poate fi contestată în termen de 3 zile de la comunicare. Dacă măsura este luată potrivit art. 250¹ C.pr.pen., în cursul judecății inculpatul,

¹³⁴ Curtea de Apel Bacău, Secția penală, cauze minore și familie, decizia penală nr. 219/ 16.02.2017 – www.rolii.ro
- Față de aceste constatări, curtea ajunge la concluzia că punerea în aplicare a sechestrului dispus prin ordonanța nr. 523/P/2011 din data de 10.12.2012 P. de pe lângă Judecătoria Vatra Dornei s-a făcut cu încălcarea dispozițiilor legale de la art.252 Cod proc.pen. P. urmare, situația premisă pentru existența infracțiunii de sustragere de sub sechestru și anume existența unui sechestru legal aplicat, nu este realizată în speță, ceea ce atrage incidența prevederilor art.16 al.1 lit.b Cod proc.pen. și pronunțarea unei soluții de achitare a inculpatului F. I..

¹³⁵ A se vedea în acest sens fostul Tribunal Suprem, decizia nr. 45/1974, Culegerea de decizii pe anul 1974, p.416

procurorul sau orice altă persoană interesată poate face contestație în termen de 48 de ore de la pronunțare sau după caz de la comunicare.

Dacă această măsură nu este comunicată și nu există dovada aplicării sechestrului ce a fost adusă la cunoștința persoanelor care dețin asemenea bunuri, acestea nu săvârșesc infracțiunea de sustragere de sub sechestru.¹³⁶

Considerăm greșită soluția unor instanțe de judecată de a dispune condamnarea unui inculpat potrivit art. 261 alin. (1) C.pen. atunci când bunurile au fost lăsate în custodia sa pentru că în această calitate infracțiunea are forma agravată prev. în alin. (2) – art. 261 C.pen.¹³⁷

5. Formele infracțiunii.

a) Actele pregătitoare sunt posibile dar nu sunt pedepsibile, iar **tentativa** deși posibilă nu este incriminată.

b) Consumarea are loc o dată cu acțiunea de sustragere și îndeplinirea urmării imediate.

c) Atunci când sechestrul a fost aplicat pe mai multe bunuri, **epuizarea** infracțiunii are loc după ultimul act material, dacă bunurile au fost scoase în mod repetat și în baza aceleiași rezoluții infracționale – *infracțiune continuată*.

6. Sancționarea

Sustragerea de sub sechestru se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 1 an sau cu amendă în **variante tip** și în **variante agravate** de la 6 luni la 2 ani sau amendă.

CAPITOLUL II – INFRACTIUNI PRIVIND FRONTIERA DE STAT

1. Aspecte comune.

În acest capitol legiuitorul a incriminat atât infracțiuni referitoare la frontiera de stat a României prin preluarea lor din O.U.G. nr. 105/2001, cât și pe cele prevăzute în O.U.G. nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România.

¹³⁶ Judecătoria Vaslui, sentința penală nr. 773/2016 din 29 Iunie 2016 – www.rolii.ro - În lipsa informării legale cu privire la instituirea sechestrului, vânzarea bunului de către inculpatul B. M. C. nu constituie acțiunea de sustragere, ce formează elementul material al infracțiunii deduse judecării, motiv pentru care instanța constată incidența cazului prevăzut de art.16 lit.b Cod pr.pen., respectiv că fapta imputată inculpatului nu este prevăzută de legea penală, neîntreținând elementele constitutive ale infracțiunii de sustragere de sub sechestru sub aspectul laturii obiective.

¹³⁷ Judecătoria Carei, sentința penală nr. 103/2017 din 13.06.2017 – www.rolii.ro - analizând elementul material al laturii obiective care îl constituie fapta inculpatului constând în aceea că în perioada 23 martie - 21 aprilie 2016 a înstrăinat mai multe bunuri sechestrate (un cal, o căruță și un ham) de executorul judecătoresc în dosarul execuțional nr. 31/2015, bunurile sechestrate fiind lăsate în custodia inculpatului până la organizarea licitației, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de sustragere de sub sechestru prev. de art. 261 alin. 1 C. pen. Sub aspectul laturii subiective, fapta este comisă cu intenție directă, întrucât inculpatul, a prevăzut rezultatul faptei sale, ignorând dispozițiile legale iar conform dispozițiilor art. 16 alin. (3) lit. a) C. pen., întrucât a prevăzut rezultatul faptelor și a urmărit producerea prin săvârșirea faptei.

Astfel, în acest capitol avem ca infracțiuni trecerea frauduloasă a frontiere de stat – art. 262 C.pen., traficul de migranți – art. 263 C.pen., facilitarea șederii ilegale în România – art. 264 C.pen. și sustragerea de la măsurile de îndepărtare de pe teritoriul României – art. 265 C.pen..

B. Obiectul infracțiunilor

a) Obiectul juridic generic ocrotește valorile sociale privind frontiera de stat în situația în care intrarea sau ieșirea din țară se face prin trecerea ilegală a frontiere de stat sau atunci când se face trafic de migranți ori se facilitează șederea ilegală în România.

b) Obiectul juridic special îl constituie relațiile sociale referitoare la normala desfășurare a activității organelor ce sunt purtătoare a autorității statului necesare îndeplinirii prerogativelor pe care le au cu privire la frontiera de stat a României.

c) Obiectul material nu există la aceste tipuri de infracțiuni, cu excepția prevăzută în art. 263 alin. (2) lit. c) C.pen. și anume corpul persoanei - când migrantul este supus la tratamente inumane sau degradante.

B. Subiecții infracțiunilor

a) Subiectul activ poate fi orice persoană (fizică sau juridică), însă trebuie să îndeplinească condițiile răspunderii penale. Pentru infracțiunea prev. de art. 262 alin. 2 lit. b) privind trecerea frauduloasă a frontiere de stat trebuie să aibă calitatea de străin declarat indizetabil, ori căruia i-a fost interzis în orice mod dreptul de intrare sau de ședere în țară, iar, în situația prev. de art. 264 alin. (2) lit. b) C.pen. trebuie să aibă calitatea de funcționar public aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu.

Participația penală este posibilă sub toate formele (autor, instigator, complice), însă nu putem avea coautorat la infracțiunea prevăzută de art. 262. C.pen. și art. 265 C.pen..

b) Subiecții pasivi. Subiectul pasiv principal este întotdeauna statul prin instituția publică a cărei autoritate a fost vătămată.

C. Latura obiectivă

a) Elementul material constă într-o acțiune de intrare sau ieșire din țară prin trecerea ilegală a frontiere, prin racolarea, îndrumarea ... a migranților, prin acțiunea facilitării de ședere ilegală în România sau prin acțiunea de sustragere de la măsurile de îndepărtare de pe teritoriul României.

b) Urmarea imediată pentru aceste infracțiuni costă în crearea unei stări de pericol cu privire la activitatea de supraveghere și control al trecerii frontierei statului, precum și a mijloacelor prin care sunt puse în pericol viața, integritatea sau sănătatea migrantului.

c) Legătura de cauzalitate. Este obligatoriu ca între acțiunea făptuitorului și urmarea imediată să existe o legătură de cauzalitate care în general nu trebuie dovedită rezultând din însăși materialitatea faptei.

D. Latura subiectivă. Infracțiunile privind frontiera de stat ca formă a vinovăției se săvârșesc cu *intenție directă sau indirectă*.

Pentru situațiile prevăzute în art. 262 alin (2) lit. a) C.pen. avem însă numai intenția directă care se face în scopul sustragerii de la răspunderea penală sau de la executarea unei pedepse ori a unei măsuri educative, privative de libertate.

Nu are relevanță *mobilul* săvârșirii infracțiunilor, iar cu privire la *scop* ne vom referi în mod expres atunci când vom analiza infracțiunile.

E. Formele de săvârșire a infracțiunilor .

a) Actele pregătitoare (preparatorii) – sunt acele acte care pregătesc condițiile de trecere la executarea acțiunii sau inacțiuni constând în procurarea, confecționarea, modificarea unor instrumente ori culegerea de informații¹³⁸, sunt posibile la infracțiunile privind frontiera de stat, însă ele nu se pedepsesc.

b) Tentativa este prevăzută în dispozițiile art. 32 C.pen. și constă în punerea în executare a intenției de a săvârși infracțiunea, iar această executare a fost însă întreruptă sau nu și-a produs efectul. Potrivit alin. (2) din art. 32 C.pen., nu există tentativă atunci când imposibilitatea de consumare a infracțiunii este consecința modului cum a fost concepută executarea.

La aceste infracțiuni tentativa este incriminată doar la infracțiunea prev. de art. 262 alin.

(3) C.pen. referitoare la trecerea frauduloasă a frontiere de stat și la art. 263 alin. (3) referitor la traficul de migranți.

c) Consumarea infracțiunilor privind frontiera de stat are loc atunci când actele de executare au fost duse până la capăt, producând urmarea imediată.

d) Epuizarea. Infracțiunile de la acest capitol pot fi comise în formă continuată, iar infracțiunea prevăzută de art. 264 C.pen. privind facilitarea șederii ilegale în România poate fi săvârșită și în forma continuă.

F. Sancțiuni. Infracțiunile din acest capitol sunt sancționate cu închisoare, iar în unele situații este prevăzută și amenda – art. 262 alin. (1) C.pen. și art. 265 C.pen..

¹³⁸ Ilie Pascu, Andreea Simona Uzlaşu, Gheorghe Muscalu, Drept penal. Partea Generală, Ediția a IV-a, Ed. Hamangiu, 2016, pag. 257.

Secțiunea 1

Trecerea frauduloasă a frontierei de stat

1. Conținut legal și caracterizare

Infracțiunea privind trecerea frauduloasă a frontierei de stat a fost incriminată în Codul penal anterior în art. 245 în care intrarea sau ieșirea din țară prin trecerea frauduloasă a frontierei de pedepsea. Tentativa era pedepsită numai la ieșirea frauduloasă din țară considerându-se tentativă și procurarea de mijloace ori instrumente sau luarea de măsuri, dacă rezultă în mod neîndoios că făptuitorul urmărește să treacă fraudulos frontiera.

Art. 245 C.pen. anterior era reglementat sub această formă având în vedere condițiile drastice ale sistemului din perioada respectivă și din acest motiv, după 1989 prin Decretul-lege nr. 12/10.01.1990 fapta a fost dezincriminată.

Având în vedere urmările grave ale acestei dezincriminări fapta a fost încriminată prin Legea nr. 56/1992¹³⁹ - art. 65 și următoarele iar ulterior a fost abrogată și înlocuită prin OUG nr. 105/2001 privind frontiera de stat a României ¹⁴⁰ (cu ultima modificare prin Ordonanța Guvernului nr. 20/2017), ordonanță aprobată prin Legea nr. 243/2002¹⁴¹.

Prin intrarea în vigoare a Codului penal actual în art. 262 alin. (1) au fost preluate din Ordonanța de Urgență nr. 105/2001 prevederile art. 70 referitoare la trecerea frauduloasă a frontierei de stat, iar din Legea nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România¹⁴² art. 139 alin. (1), introdus în forma agravată prevăzută de art. 262 alin. (2) lit. b) referitor la străinul declarat indezirabil ori căruia i-a fost interzis în orice mod dreptul de intrare sau ieșire din țară.

Infrațiunea privind trecerea frauduloasă a frontierei este reglementată în **varianta tip** în art. 262 alin. (1) C.pen. în sensul că se pedepsește *intrarea sau ieșirea din țară prin trecerea ilegală a frontierei de stat a României*.

În art. 262 alin. (2) C.pen. este prevăzută o **varianta agravată** constând în savârșirea faptei prevăzute la alin. (1) în următoarele condiții:

a) *în scopul sustragerii de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse ori a unei măsuri educative, privative de libertate;*

¹³⁹ publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 126 din 09 iunie 1992

¹⁴⁰ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 352 din 30 iunie 2001

¹⁴¹ Publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 302 din 08 mai 2002

¹⁴² publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 421 din 05 iunie 2008

b) de către un străin declarat indezirabil ori căruia i-a fost interzis în orice mod dreptul de intrare sau de ședere în țară,

2. Structura infracțiunii

2.1. Elemente preexistente

A. Obiectul infracțiunii.

a) **Obiectul juridic special.** Obiectul juridic special reprezintă acele relații sociale privitoare la autoritatea de stat în sensul de a asigura trecerea legală a frontierei de stat de către persoanele care intră sau ies din țară.

b) **Obiectul material.** Fapta de trecere frauduloasă a frontiere de stat nu are obiect material, fiind o infracțiune de pericol.

B. Subiecții infracțiunii. a) **Subiectul activ** (autor) al infracțiunii de trecere frauduloasă a frontiere de stat poate fi orice persoană (cetățean român, persoană fără cetățenie - apatrid sau străin) care îndeplinește condițiile generale pentru a răspunde penal.

Participația penală este posibilă sub forma autoratului (nu putem avea coautorat întrucât prin natura ei nu poate fi săvârșită decât de un singur autor), instigator sau complice.

Considerăm că ajutorul dat printr-o singură activitate unei familii compuse din mai multe persoane de a ieși din țară prin trecerea frauduloasă a frontierei constituie o faptă unică de complicitate la infracțiunea prev. de art. 262 C.pen. întrucât pluralitatea subiecților pasivi ai infracțiunii de trecere frauduloasă nu creează în ceea ce-l privește pe complice o pluralitate de fapte de complicitate în concurs ideal.¹⁴³

b) **Subiectul pasiv principal** al acestei infracțiuni este statul, iar ca subiect pasiv **secundar** pot fi autoritățile competente pentru asigurarea respectării condițiilor prevăzute de lege pentru trecerea frontierei de stat a persoanelor, mijloacelor de transport, mărfurilor și a altor bunuri. (art. (1) lit. k) din OUG nr. 105/2001)

2.2. Conținutul constitutiv

A. Latura obiectivă. a) **Elementul material** constă în acțiunea de intrare sau ieșire din țară prin trecerea ilegală a frontiere de stat a României.

Prin *frontieră de stat* se înțelege linia reală sau imaginară care trece, în linie dreaptă, de la un semn de frontieră la altul ori, acolo unde frontiera nu este marcată în teren cu semne de frontieră, de la un punct de coordonate la altul; la fluviul Dunărea și celelalte ape curgătoare frontiera de stat este cea stabilită prin acordurile, convențiile și înțelegerile dintre România și statele vecine, cu luarea în considerare a faptului că principiul general acceptat de dreptul internațional fluvial este acela că frontiera trece pe mijlocul șenalului navigabil principal, iar la apele curgătoare nenavigabile, pe la mijlocul pânzei de apă; la Marea Neagră frontiera de stat trece pe la limita exterioară și limitele laterale ale mării teritoriale a României (art. (1) lit. a) din OUG 105/2001) .

Prin *culoar de frontieră* se înțelege fâșia de teren situată de o parte și de alta a frontierei de stat, stabilită în baza acordurilor și convențiilor de frontieră încheiate de România cu statele vecine în scopul evidențierii și protejării semnelor de frontieră (art. 1 lit. b din OUG 105/2001), iar *fâșia de protecție* a frontierei de stat o reprezintă fâșia de teren situată de o parte și de alta a

¹⁴³ Tribunalul Mehedinți, decizia penală nr. 554/1982 – V. Papadopol, Ștefan Daneș, Repertoriu de practică judiciară pe anii 1981-1985, Ed. Științifică și enciclopedică, București 1989, p.272; Curtea de Apel Bacău, Secția penală, cauze minore și familie, decizia penală nr. 301 /09 martie 2017 – www.rolii.ro.

frontierei de stat, stabilită în baza acordurilor și convențiilor de frontieră încheiate de România cu statele vecine în scopul evidențierii și protejării semnelor de frontieră (art. (1) lit. c) din OUG 105/2001).

Regimul juridic al frontierei de stat cuprinde totalitatea normelor prevăzute de legislația internă care privesc frontiera de stat și desfășurarea diferitelor activități în zona de frontieră, în zona aeroporturilor și porturilor deschise traficului internațional (art. 5 din OUG nr. 105/2001)

Așa cum se arată în art. 8 din OUG nr. 105/2001 trecerea frontierei de stat a României de către persoane, mijloace de transport, mărfuri și alte bunuri se face prin punctele de trecere a frontierei de stat deschise traficului internațional, denumite în continuare puncte de trecere. Trecerea frontierei de stat a României se poate face și prin punctele de mic trafic, în condițiile stabilite de comun acord prin documente bilaterale încheiate de România cu statele vecine. Trecerea frontierei de stat a României se mai poate face și prin alte locuri, numai în situațiile stabilite prin normele de aplicare a prezentei ordonanțe de urgență; Trecerea frontierei de stat de către persoane se face cu respectarea prevederilor prezentei ordonanțe de urgență.

Potrivit aceleiași ordonanțe prin *punct de trecere a frontierei* se înțelege orice loc organizat și autorizat de Guvernul României pentru trecerea frontierei de stat (art. 1 lit. i din OUG nr. 105/2001).

Cerința esențială pentru existența infracțiunii este ca trecerea frontierei de stat a României prin intrarea/ieșirea prin locurile destinate călătorilor sau intrarea/ieșirea prin alte locuri decât cele destinate, să fie *ilegală*.

Prin *trecere ilegală a frontierei de stat* se înțelege trecerea peste frontiera de stat în alte condiții decât cele prevăzute de legea română (art. 1 lit. m din OUG nr. 105/2001).

Trecerea frauduloasă este înțeleasă și în sensul în care se face prin documente false și atunci infracțiunea de trecere frauduloasă a frontierei de stat intră în concurs cu cea de fals privind identitatea prev. de art. 327 C.pen. și uz de fals prev. de art. 323 C.pen..¹⁴⁴

c) Urmarea imediată pentru această infracțiunea constă în crearea unei stări de pericol în activitatea de supraveghere și control a treceri frontierei de stat.

d) Legătura de cauzalitate dintre elementul material și urmarea imediată rezultă din însăși materialitatea faptei (*ex re*).

B. Latura subiectivă. a) Forma de vinovăție. Trecere frauduloasă a frontierei se săvârșește cu *intenție directă sau indirectă*.

¹⁴⁴ Curtea de Apel Timișoara, Secția penală, decizia penală nr. 1407/A din 14 noiembrie 2016 – www.rolii.ro - Fapta inculpatului G. A. care a intrat ilegal în România, prin PTF Nădlac la controlul de frontieră legitimându-se cu cartea de identitate bulgărească nr. xxxxxxxx emisă pe numele I. M., declinându-și această identitate falsă, iar la data de 25.02.2015, numitul G. A. s-a prezentat pe sensul de ieșire din România în PTF Nădlac, conducând autoturismul marca BMW cu numărul de înmatriculare XX, fără a poseda permis de conducere valabil și prezentând la controlul de frontieră documente false respectiv permisul de conducere bulgăresc nr. xx și cartea de identitate italiană .. ambele emise pe numele I. M., întrunesc elementele constitutive ale infracțiunilor de fals privind identitatea în formă continuată, faptă prevăzută de art. 327 alin.1 Cod penal, cu aplicarea art. 35 alin.1 Cod penal, trecerea frauduloasă a frontierei de stat în formă continuată, faptă prev. de art. 262 alin.1 Cod penal cu aplicarea art. 35 alin.1 Cod penal și conducerea pe drumurile publice a unui autovehicul de către o persoană care nu posedă permis de conducere prevăzută de art. 335 alin.1 Cod penal, toate cu aplicarea art. 38 alin.1 cod penal.

Deși în dispozițiile art. 262 alin. (1) C.pen. infracțiunea nu este calificată prin scop, considerăm că acesta există având în vedere dispozițiile art. 1 lit. 1 din OUG nr. 105/2001 când definește infracțiune de frontieră ca fapta prevăzută de lege ca infracțiune, **săvârșită în scopul trecerii ilegale peste frontiera de stat** a persoanelor, mijloacelor de transport, mărfurilor sau altor bunuri.

3. Varianta agravată

În varianta agravată, infracțiunea prevăzută la art. 262 alin (2) în primul rând are ca subiecți activi persoanele care au anumită calitate și anume: cele care sunt urmărite penal și trec ilegal frontiera în scopul sustragerii de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse ori a unei măsuri educative, care obligatoriu trebuie să fie privative de libertate (în caz contrar se poate reține săvârșirea infracțiunii prev. de art. 288 C.pen. referitoare la neexecutarea sancțiunilor penale) sau persoana care este străin declarat indezirabil ori căruia i-a fost interzis în orice mod dreptul de intrare ori de ședere în țară.

Pentru ca un străin să fie declarat indezirabil de către Curtea de Apel București trebuie să fi desfășurat, să desfășoare ori să existe indicii temeinice că intenționează să desfășoare activități de natură să pună în pericol securitatea națională sau ordinea publică (art. 86 alin. 1 din OUG nr. 194/2002).

De asemenea, se va avea în vedere faptul că prin *cetățean străin* se înțelege persoana care nu are cetățenia română, cetățenia unui alt stat membru al Uniunii Europene sau al Spațiului Economic European ori cetățenia Confederației Elvețiene (art. lit. a din OUG nr. 194/2002, astfel cum a fost modificată prin Lege 157/2011).

În varianta agravată prevăzută la art. 262 alin. (2) lit. a) C.pen. este prevăzută o **condiție esențială** pentru îndeplinirea laturii subiective și anume ca acțiunea de trecere frauduloasă a frontierei de stat să se realizeze în **scopul** sustragerii de la tragerea la răspundere penală sau de la executarea unei pedepse ori a unei măsuri educative, privative de libertate. Din acest punct de vedere infracțiunea se poate săvârși numai cu *intenție directă calificată prin scop*.

3. Formele infracțiunii. a) Actele preparatorii sunt posibile dar nu sunt încriminate și nu sunt pedepsite.

Tentativa este pedepsită atât sub forma întreruperii executării cât și a realizării integrale fără a se fi produs rezultatul. Chiar dacă actuala reglementare nu mai prevede tentativa sub incriminată în Codul penal anterior prevăzută în art. 245 alin. 2 când se pedepsea numai la ieșirea din țară în mod ilegal, în prezent nu se mai face nici o distincție în acest scop. Tot în vechea reglementare se considera tentativă și procurarea de mijloace ori instrumente sau luarea de măsuri, dacă rezultă în mod neîndoios că făptuitorul urmărește să treacă fraudulos frontiera.

Reglementarea veche pedepsea de fapt sub forma tentativei actele pregătitoare, însă legiuitorul în prezent nu mai face această distincție întrucât de exemplu procurarea de mijloace în vederea trecerii ilegale poate intra în conținutul tentativei.

b) Consumarea. Infracțiunea se consumă prin executarea acțiunii de intrare sau ieșire din țară prin trecerea ilegală și producerea urmării imediate, adică crearea stării de pericol față de autoritatea de stat.

Infracțiunea se consumă instantaneu și considerăm că poate avea o formă continuată numai dacă în baza aceleiași rezoluții infracționale și la diferite variante de timp trece ilegal frontiera.¹⁴⁵

4. Sancționarea. Potrivit art. 262 alineatul (1) Cod penal în varianta tip fapta se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă, iar în varianta agravată prevăzută de alineatul (2) se pedepsește cu închisoare de la 1 la 5 ani.

Cauza de nepedepsire.

În prevederile art. 262 alin. (4) C.pen. s-a prevăzut că fapta prevăzută în alineatul (1) săvârșită de o victimă a traficului de persoane prevăzută de art. 210 C.pen. sau de minori prev. de art. 211 C.pen. nu se pedepsește.

¹⁴⁵ Judecătoria Arad, Secția penală, sentința penală nr. 682 din 11.04.2017 – www.rolii.ro - Faptele inculpatului U. Z., cetățean pakistanez, de a intra ilegal pe teritoriul României la data de 27.02.2015 (prin P.T.F. G.-R.) folosind în acest sens pașaportul falsificat cu nr. xx emis de către Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, iar ulterior, de a încerca să iasă în mod fraudulos din țară în data de 28.02.2015 (prin P.T.F. Nadlac) folosind același pașaport falsificat, declinându-și identitatea înscrisă în acesta, întrunesc elementele constitutive ale infracțiunilor de trecere frauduloasă a frontierei de stat în formă continuată prevăzută de art.262 alin.1 din Cod penal (două acte materiale), cu aplic. art.35 alin.1 Cod penal și fals privind identitatea în formă continuată prevăzută de art.327 alin.1 din Cod penal, cu aplicarea art. 35 alin. 1 Cod penal (două acte materiale), ambele cu aplic. art.38 alin.1 din Cod penal.

Secțiunea a 2-a Traficul de migranți

1. Conținut legal și caracterizare

Prin traficul de migranți se facilitează intrarea unor persoane într-un alt stat față de care acea persoană nu este nici cetățean, nici rezident permanent al acelui stat. În Protocolul adoptat în anul 2000 împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate¹⁴⁶, se arată că prin traficul ilegal de migranți se intră ilegal într-un stat, iar expresia *intrare ilegală* desemnează trecerea frontierelor atunci când condițiile necesare intrării legale în statul primitor nu sunt satisfăcute.

Potrivit articolului 5 din Protocol referitor la responsabilitatea penală a migraților aceștia nu devin pasibili de urmăriri penale în temeiul prezentului protocol pentru faptul că au făcut obiectul faptelor prevăzute la art. 6 care arată că fiecare stat poate adopta măsuri legislative sau alte măsuri necesare pentru a conferi caracter de infracțiune atunci când faptele au fost comise intenționat pentru a obține, direct ori indirect, un folos financiar sau un alt folos material prin traficul de migranți.

Din aceste motive și România a adoptat în primă fază traficul de migranți în dispozițiile OUG nr. 115/2001.

Infracțiunea privind traficul de migranți nu exista în Codul penal anterior ci era reglementată de art. 71 din OUG nr. 105/2001, fiind preluată cu unele mici diferențe, în sensul că fapta poate fi comisă prin transferarea, transportarea și adăpostirea ca element material al infracțiunii.

De asemenea, aceasta a mai fost completată și în varianta agravată atunci când traficul de migranți se face în scopul de a obține, direct sau indirect, un folos patrimonial. Nu au mai fost reținute dispozițiile art. 71 alin. (3) din OUG nr. 105/2001 privind moartea ori sinuciderea victimei, aceste două infracțiuni regăsindu-se în infracțiuni contra vieții în dispozițiile art. 188 – art. 189 și art. 191 C.pen..

Infracțiunea este prevăzută într-o **variantă tip** – art. 263 alin. (1) C.pen. și constă în *racolarea, îndrumarea, călăuzirea, transportarea, transferarea sau adăpostirea unei persoane, în scopul trecerii frauduloase a frontierei de stat a României*.

Infracțiunea a fost prevăzută în art. 263 alin. (2) în **forma agravată** când fapta a fost săvârșită:

a) *în scopul de a obține, direct sau indirect, un folos patrimonial;*

¹⁴⁶ Publicat în M.Of. nr. 813 din 8.11.2002

- b) prin mijloace care pun în pericol viața, integritatea sau sănătatea migrantului;
- c) prin supunerea migrantului la tratamente inumane sau degradante.

2. Structura infracțiunii

2.1. Elemente preexistente

A. Obiectul infracțiunii.

a) **Obiectul juridic special.** Obiectul juridic special reprezintă acele relații sociale în legătură cu autoritatea statului în domeniul migrației, acest lucru fiind ocrotit prin interzicerea traficului ilegal de migranți.

b) **Obiectul material** nu există la infracțiunea prevăzută de art. 263 alin. (1) C.pen. a variantei tip.

B. Subiecții infracțiunii. a) **Subiectul activ** poate fi orice persoană care îndeplinește condițiile răspunderii penale.

Participația penală este posibilă sub toate formele coautorat, instigator sau complice.

b) **Subiectul pasiv principal** este statul întrucât el asigură respectarea regimului juridic al tranzitării frontierei de către migranți.

2.2. Conținutul constitutiv

A. Latura obiectivă. a) Elementul material

Elementul material al infracțiunii constă într-una din acțiunile alternative și anume: *racolare, îndrumare, călăuzire, transportare, transferare sau adăpostire* a migraților în scopul trecerii frauduloase a frontierei de stat și intrarea ilegală într-un alt stat.

Prin *racolare* se înțelege acțiunea de recrutare a unei persoane pentru o anumită activitate (reprobabilă) atrăgându-l prin promisiuni, presiuni în scopul trecerii frauduloase a frontierei.

Acțiunea de a *îndruma* înseamnă a dirija, a indica cuiva direcția potrivită în sensul trecerii frauduloase.

Prin acțiunea de a *călăuzi* se înțelege a conduce pe cineva pe un drum, a o însoți într-un anumit scop. *Transportul* indică deplasarea cu un vehicul a unei persoane – migrant dintr-un loc în altul.¹⁴⁷ *Transferarea* presupune a muta o persoană dintr-un loc în altul (exemplu. transferul de pe o ambarcațiune pe apă pe uscat, în vederea transportării ulterioare cu un camion).

¹⁴⁷ Curtea de Apel Oradea, Secția penală și pentru cauze cu minori, decizia penală nr. 249 /A/2016 din 18.04.2016 – www.rolii.ro - fapta inculpaților P. A. M. și Remes D. M., care la data de 19.09.2014, au preluat și transportat cu autotractorul marca M. cu număr de înmatriculare xx și semiremorca marca KRONE cu nr. de înmatriculare xx, proprietatea . pe ruta zona localității Pomi, jud. S. M. - Punct de frontieră Petea, jud. S. M., un grup de 19 migranți, cetățeni sirieni, ascunși în semiremorca ansamblului de vehicule, în scopul trecerii frauduloase a frontierei de stat din România în Ungaria, prin P.T.F. Petea, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de trafic de migranți, fapta prevăzute și ped. de art. 263 alin. 1 Cod penal.

Curtea de Apel Timișoara, Secția penală, decizia penală nr. . 1502/A din 7 decembrie 2016 – www.rolii.ro - Fapta inculpatului S. G. care, cu bună-știință, conducând autoturismul marca Kia Picanto, cu nr. de înmatriculare xx, a transportat la data de 07.09.2015 pe inculpații B. F. și W. A., cetățeni sirieni utilizatori de acte de identitate grecești falsificate, trecându-i pe aceștia fraudulos peste frontiera română din Bulgaria la PTF Calafat și a încercat să-i ajute să traverseze frontiera româno-ungară, fiind oprit la PTF Nădlac, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de trafic de migranți, prev. de art. 263 alin. 1 Cod penal. Faptele inculpaților B. F. și W. A. care, prin folosirea unor acte de identitate grecești falsificate, au trecut la data de 07.09.2015 fraudulos frontiera română din Bulgaria la PTF Calafat și au încercat să traverseze în aceeași zi frontiera româno-ungară, fiind opriți la PTF Nădlac, întrunesc elementele constitutive ale infracțiunilor de trecere frauduloasă a frontierei de stat și fals privind identitatea, prev. de

Prin acțiunea de *adăpostire* se înțelege a ține la adăpost, a ține la loc ferit, a-i găsi refugiul migrantului în realizarea scopului de trecere frauduloasă a frontierei.

Condiția esențială pentru existența infracțiunii de trafic de migranți este necesar ca acțiunile prin care se realizează elementul material să aibă ca scop trecerea frauduloasă a frontierei de stat, iar persoanele să fie în situația de *migranți* (nu sunt nici cetățeni, nici rezidenți permanenți al aceluia stat).

c) Urmarea imediată constă într-o stare de pericol creată de acțiunea subiectului activ pentru activitatea autorității ce se ocupă cu supravegherea și controlul legal al trecerii frontierei de stat.

d) Legătura de cauzalitate – trebuie să existe o legătură între elementul material prin una din acțiunile alternative și urmarea imediată aceasta rezultând din materialitatea faptei (*ex re*).

B. Latura subiectivă. a) Forma de vinovăție. Infracțiunea se săvârșește cu *intenție directă calificată prin scop* așa cum se arată în art. 263 alin. (1) C.pen. „în scopul trecerii frauduloase a frontierei de stat a României”.

3. Varianta agravată

În ceea ce privește varianta agravată prevăzută de la art. 263 alin. (2) lit. a) C.pen. infracțiunea din punct de vedere al laturii subiective este săvârșită în forma intenției directe în scopul de a obține, direct sau indirect, un folos material, fără a exclude însă scopul de la alin. (1) și anume trecerea frauduloasă a frontierei de stat.¹⁴⁸

art. 262 alin. 1 Cod penal și art. 327 alin. 1 Cod penal, ambele cu aplic. art. 35 alin. 1 Cod penal, totul cu aplic. art. 38 alin. 1 Cod penal.

¹⁴⁸ Curtea de Apel București - Secția a II a penală, decizia penală nr.1886/A din 16.12.2016 – www.rolii.ro - Fapta inculpatului A. R. constând în aceea că, în baza aceleiași rezoluții infracționale, în perioada martie – aprilie 2014, împreună cu inc. S. Z., E. M. numitul Avci Kemal și numiții H., I., Selcuk, R., Mucahit s-a ocupat de cazarea, transportul, transferarea unui număr de 21 migranți, dintre care au fost identificați Adnan Mousa Mousa, Houkar Shwiesh, Abd Allatef Al Drewesh, Sulaiman Ahmed, Siraj Ahmad, Khouri Feras, Mouwiah Kawam, Lahdo Malki și Molla Athman Heba, Ozturk Emrah, Gozubuyuk K. și Kakili D. către transportatorii turci, inculpații D. T., D. O. și numitul Cekic Sait, iar în perioada februarie 2015 -martie 2015, împreună cu inculpații E. M., M. I., și numiții Ibrahim, a efectuat acte pregătitoare în vederea organizării cazării, preluării, transferării către transportatori turci a unui număr de 40 de migranți, în vederea trecerii frauduloase a frontierei de stat a României și în scopul de a obține un folos patrimonial, întrunește elementele constitutive ale infracțiunii de trafic de migranți în formă continuată prevăzută de art. 263 alin. 1 și 2 lit. a C.pen.cu aplic. art. 35 alin. 1 C.p.;

Curtea de Apel Timișoara, Secția penală, decizia penală nr. 1284/A din 20.10.2016 – www.rolii.ro - La data de 02.08.2015 inculpații A. Y. și C. H., cetățeni sirieni au intrat în mod legal în România, având viză de scurtă ședere obținută în mod legal. Întrucât intenția lor reală era aceea de a ajunge în Germania, dar nu îndeplineau condițiile legale pentru a călători în această țară, inculpații au făcut demersurile necesare pentru a trece în mod ilegal frontiera de stat a României spre Ungaria. În acest scop, inculpații A. Y. și C. H. l-au contactat pe inculpatul D. M., care a fost de acord să-i călăuzească, să-i treacă în mod fraudulos, ascunși în autovehicul, frontiera de stat a României și să-i transporte până în Germania. Conform înțelegerii stabilite, pentru ajutorul dat inculpaților A. Y. și C. H., inculpatul D. M. a primit de la inculpații C. H. suma de 1.500 de euro, urmând ca atunci când ajungeau la destinație, în Germania, să mai primească 2.700 euro. În drept, fapta inculpatului D. M., care în data de 10.08.2015, în jurul orei 00:01, a transportat și îndrumat în baza unei înțelegeri prealabile și contra sumei de 4200 euro doi cetățeni sirieni, inculpații A. Y. și C. H. – în scopul trecerii frauduloase a frontierei de stat a României, a întrunit elementele constitutive ale infracțiunii de „trafic de migranți”, faptă prev. și ped. de art. 263 al. 1 și al. 2 lit a Cod penal.

Referitor la varianta agravată prevăzută de art. 263 alin. (2) lit. b) C.pen. aceasta se realizează prin mijloace care pun în pericol viața, integritatea sau sănătatea migrantului (transportul migranților pe apă cu un vas neadecvat condițiilor de transport, de capacitate mică, fără ca persoanele transportate să aibă veste de salvare și pe timpul nopții).

Pentru varianta prevăzută la art. 263 alin. 2 lit. c) C.pen. – prin supunerea migrantului la tratamente inumane sau degradante, obiectul material este reprezentat de corpul persoanei (migratului). Subiect pasiv secundar este persoana supusă la tratamente inumane sau degradante.

Noțiunea de *tratament inuman* se referă la acea atitudine care poate constitui un atentat la viața persoanei ori să producă numai o suferință fizică și psihică de o mare intensitate.

Prin *tratament degradant* se înțelege un tratament care umilește persoana în fața ei înseși sau în fața altor persoane ori care o determină să acționeze contrar voinței sau conștiinței sale.

3. Formele infracțiunii. a) Actele preparatorii sunt posibile dar nu sunt încriminate și nu sunt pedepsite.

Tentativa este pedepsită atât sub forma întreruperii executării cât și a realizării integrale fără a se fi produs rezultatul – art. 263 alin. (3) C.pen..

b) Consumarea. Infracțiunea se consumă odată cu realizarea oricăreia din acțiunile alternative ce alcătuiesc elementul material al laturii obiective în scopul trecerii frauduloase a frontierei de stat a României și s-a produs urmarea imediată.

Infracțiunea poate subzista și în forma continuată când în baza aceleiași rezoluții infracționale se realizează acțiuni care întrunesc elementul material al aceleiași infracțiuni.

În practica judiciară s-a statuat că traficul de migranți comis asupra mai multor subiecți pasivi, în aceleași condiții de loc și timp constituie o infracțiune unică, în formă continuată, iar nu mai multe infracțiuni aflate în concurs.¹⁴⁹

4. Sancționarea. Potrivit art. 263 alineatul (1) Cod penal în varianta tip fapta se pedepsește cu închisoare de la 2 la 7 ani sau cu amendă, iar în varianta agravată prevăzută de alineatul (2) se pedepsește cu închisoare de la 3 la 10 ani și interzicerea exercitării unor drepturi.

Sub aspectul laturii obiective, s-a reținut că elementul material al infracțiunii a constat în acțiunea de transport al cetățenilor sirieni în scopul trecerii frauduloase a frontierei de stat a României și în îndrumarea dată acestora să se ascundă în compartimentul pentru marfă al microbuzului spre a nu fi găsiți de autoritățile vamale. Momentul consumării infracțiunii a fost marcat de efectuarea transportului cetățenilor sirieni și de îndrumările date acestora, infracțiunea fiind una cu consumare instantanee. Urmarea imediată, ca element component al laturii obiective, s-a caracterizat prin starea de pericol pentru siguranța frontierei de stat a României.

¹⁴⁹ ICCJ, decizia nr. XLIX (49) / 2007, publicată în M.Of. nr. 775/15.11.2007.- referitoare la traficul de persoane.

Secțiunea a 3-a Facilitarea șederii ilegale în România

1. Conținut legal și caracterizare

Infracțiunea prevăzută la art. 264 C.pen. nu exista în Codul penal anterior și a fost preluată din art. 141 al OUG nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România.

Infracțiunea se diferențiază mult de cea reglementată de către ordonanță în sensul că fapta comisă se realizează numai pentru persoanele care sunt victimele a uneia dintre infracțiunile de trafic de persoane, de minori sau de migranți, care nu au cetățenia română și nici domiciliul în România și nu pentru orice străin.

De asemenea și agravantele sunt diferite față de vechea reglementare, fiind introdusă și o cauză de reducere a pedepsei dacă fapta de la alineatul (1) și (2) este săvârșită cu privire la un alt străin aflat ilegal pe teritoriul României.

Infracțiunea din ordonanță avea pedepsită și forma tentative, care nu se mai regăsește în Codul penal actual.

Facilitarea șederii ilegale în România este prevăzută în art. 264 alin. (1) C.pen. în **varianta tip** și anume: *fapta persoanei care facilitează, prin orice mijloace, rămânerea ilegală pe teritoriul României a unei persoane, victimă a unei infracțiuni de trafic de persoane, de minori sau de migranți, care nu are cetățenia română și nici domiciliul în România*

În art. 264 alin. (2) C.pen. avem o **formă agravată** atunci când fapta a fost săvârșită:

a) *în scopul de a obține, direct sau indirect, un folos patrimonial;*

b) *de către un funcționar public aflat în exercitarea atribuțiilor de serviciu,* pedeapsa este închisoarea de la 2 la 7 ani și interzicerea exercitării unor drepturi

Există și o **variantă atenuată** prevăzută la art. 264 alin. (3) C.pen. când faptele prevăzute în alin. (1) și alin. (2) *sunt săvârșite cu privire la un alt străin aflat ilegal pe teritoriul României.*

2. Structura infracțiunii varianta tip

2.1. Elemente preexistente

A. Obiectul infracțiunii. a) Obiectul juridic special se referă la relațiile sociale privind asigurarea respectării regimului juridic cu privire la șederea străinilor în România.

b) Obiectul material. Întrucât acțiunea incriminată se răsfrânge asupra unei entități nemateriale și anume ocrotirea frontierei de stat, infracțiunea nu are obiect material.

B. Subiecții infracțiunii. a) Subiectul activ nemijlocit poate fi orice persoană care îndeplinește condițiile generale ale răspunderii penale.

Participația penală este posibilă sub toate formele coautorat, instigator sau complice.

b) Subiectul pasiv principal este statul, reprezentat prin autoritățile sale – Inspectoratul General pentru Imigrări sau Oficiul Român pentru Imigrări.

Subiect pasiv secundar poate fi persoana care este victima unei infracțiuni de traficare (persoane, minori sau migranți).

2.2. Conținutul constitutiv

A. Latura obiectivă. a) Elementul material în varianta tip constă într-o acțiune/inacțiune a autorului de a facilita, prin orice mijloace, rămânerea ilegală pe teritoriul României a unei persoane, victimă a unei infracțiuni de trafic de persoane, de minori sau de migranți, care nu are cetățenia română și nici domiciliul în România. (Exemplu acțiunea de găzduire a unei victime privind infracțiunea de trafic de minori, omițând înștiințarea autorităților - inacțiune)

Dacă mijlocul folosit constituie prin el însuși o infracțiune se aplică regulile privind concursul de infracțiune.

Cerințe esențiale. Pentru existența elementului material al laturii obiective a infracțiunii trebuie să avem o *persoană victimă* a unei infracțiuni de trafic de persoane, de minori sau de migranți și să nu aibă *cetățenia română* și nici *domiciliul* în România, iar aflarea sa pe teritoriul României să fie *ilegală*.

b) Urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol pentru autoritatea statului referitoare la asigurarea respectării regimului străinilor pe teritoriul României.

c) Legătura de cauzalitate între elementul material și urmarea imediată trebuie să existe, care rezultă din însăși materialitatea faptei (*ex re*).

B. Latura subiectivă. a) Forma de vinovăție la această infracțiune este numai *intenția* care poate fi *directă* sau *indirectă*.

Pentru întrunirea formei de vinovăție a intenție trebuie să se cunoască de către autorul faptei că persoana căreia îi facilitează rămânerea ilegală pe teritoriul României este o persoană victimă a unei infracțiuni de trafic, nu are cetățenie română și nici domiciliul în România.

4. Varianta agravată.

Subiectul activ la forma prevăzută la art. 264 alin. 2 lit. b C.pen. trebuie să aibă calitatea de funcționar public și să fie și în exercițiul atribuțiilor de serviciu – în sensul că este angajat al

instituției care se ocupă cu eliberarea, controlul și autentificarea documentelor privind pașapoarte sau vizele de ședere. La această formă nu putem avea săvârșirea infracțiunii sub forma coautoratului, întrucât fapta există numai dacă toți autorii infracțiunilor au calitatea de funcționar public.

Forma de vinovăție la art. 264 alin. 2 lit. a C.pen. este intenția directă calificată prin scopul urmărit – de a obține, direct sau indirect, un folos material.

5. Varianta atenuată. Subiectul pasiv este un străin aflat ilegal pe teritoriul României și care nu a fost victimă a unei infracțiuni de trafic de persoane, de minori sau de migranți.

Prin *cetățean străin* potrivit art. 1 lit. a din OUG nr. 194/2002, astfel cum a fost modificată prin Lege 157/2011 se înțelege persoana care nu are cetățenia română, cetățenia unui alt stat membru al Uniunii Europene sau al Spațiului Economic European ori cetățenia Confederației Elvețiene.

5. Formele infracțiunii.

a) Actele pregătitoare sunt posibile dar nu sunt pedepsibile, iar **tentativa** deși posibilă nu este încriminată.

b) Consumarea are loc când acțiunea sau inacțiunea a fost executată și s-a produs urmarea imediată, respectiv o stare de pericol.

c) Epuizarea. Infracțiunea poate îmbrăca forma infracțiunii continuă (atunci când se facilitează rămânerea ilegală pe teritoriul României și aceasta se prelungește în mod natural în timp) la încetarea activității cât și forma infracțiunii continuate (în baza aceleiași rezoluții infracționale autorul săvârșeste mai multe acțiuni sau inacțiuni la diverse intervale de timp) la data ultimului act material.

6. Sancționarea

Infracțiunea de facilitare a șederii ilegale în România se pedepsește în **varianta tip** prevăzută la art. 264 alin. (1) C.pen. cu închisoare de la 1 la 5 ani și interzicerea exercitării unor drepturi, iar în **varianta agravată** prevăzută de art. 264 alin. (2) lit. a) și b) C.pen. cu închisoare de la 2 la 7 ani și interzicerea unor drepturi.

În **varianta atenuată** prevăzută de art. 264 alin. (3) C.pen. se prevede că limitele speciale ale pedepsei **se reduc cu o treime** dacă faptele prevăzute la alineatele (1) și (2) sunt săvârșite cu privire la un alt străin aflat ilegal pe teritoriul României.

Secțiunea a 4-a

Sustragerea de la măsurile de îndepărtare de pe teritoriul României

1. Conținut legal și caracterizare

Infracțiunea nu exista anterior în vechiul Cod penal fiind preluată din OUG nr. 194/2002, art. 138 privind regimul străinilor în România. Infracțiunea era prevăzută anterior într-o formă care crea anumite ambiguități, astfel că noua reglementare a exclus reaua-credință de la executarea obligațiilor și nu s-a mai menținut măsura expulzării, a returnării ori dacă s-a interzis dreptul de a rămâne pe teritoriul țării, întrucât actualul Cod penal în articolele 65 alin. (2) și 66 alin. (1) lit. c) face referire la pedeapsa complementară privind dreptul străinului de a se afla pe teritoriul României.

Infracțiunea prevăzută de art. 265 C.pen. este reglementată într-o singură variantă normativă constând în *sustragerea de la executarea obligațiilor instituite de autoritățile competente, de către străinul față de care s-a dispus măsura îndepărtării de pe teritoriul României ori a fost dispusă interzicerea dreptului de ședere.*

2. Structura infracțiunii

2.1. Elemente preexistente

A. Obiectul infracțiunii. a) **Obiectul juridic special** se referă la relațiile sociale privind asigurarea respectării unor obligații impuse de autoritățile competente din România.

b) **Obiectul material** nu există la această infracțiune.

B. Subiecții infracțiunii. a) **Subiectul activ** nemijlocit este circumstanțiat în sensul că trebuie să fie un străin față de care s-a dispus măsura îndepărtării de pe teritoriul României ori a fost interzis dreptul de ședere.

Prin *cetățean străin* potrivit art. (1) lit. a) din OUG nr. 194/2002, astfel cum a fost modificată prin Lege 157/2011 se înțelege persoana care nu are cetățenia română, cetățenia unui alt stat membru al Uniunii Europene sau al Spațiului Economic European ori cetățenia Confederației Elvețiene.

Participația penală nu este posibilă sub forma coautoratului, însă considerăm că pentru instigator sau complice nu este necesară deținerea calității de străin ca în cazul autorului, putând fi orice persoană.

b) **Subiectul pasiv principal** este statul român ca titular al valorii sociale ocrotite și anume autoritatea de stat legată de șederea străinilor pe teritoriul României.

2.2. Conținutul constitutiv

A. Latura obiectivă. a) **Elementul material** constă într-o acțiune de sustragere de la executarea obligațiilor instituite de către autoritățile competente în legătură cu măsurile de îndepărtare de pe teritoriul României.

Actuala reglementare, și anume OUG nr. 194/2002 privind regimul străinilor în România ne arată și condițiile în care se poate prelungi dreptul de ședere temporară sau se poate acorda dreptul de ședere pe termen lung de către Oficiul Român pentru Imigrări.

Conform art. 52 din aceeași ordonanță dacă la data depunerii cererii nu sunt îndeplinite cumulativ condițiile generale și condițiile speciale în funcție de scopul șederii, prevăzute în prezenta secțiune, sau străinul se găsește în una dintre situațiile de revocare a dreptului de ședere temporară prevăzute la art. 77 alin. (3), prelungirea dreptului de ședere temporară se refuză.

Oficiul Român pentru Imigrări revocă prin decizie motivată, potrivit art. 77 alin. 1 din OUG nr. 194/2002 și anulează dreptul de ședere temporară atunci când:

a) la data acordării dreptului de ședere pe termen lung sau a prelungirii dreptului de ședere temporară străinul nu îndeplinea condițiile prevăzute de lege în acest sens;

b) dreptul de ședere pe termen lung sau prelungirea dreptului de ședere temporară a fost obținut/obținută prin folosirea de informații false, documente false sau falsificate ori de alte mijloace ilegale;

c) dreptul de ședere a fost obținut în baza unei căsătorii de conveniență, constatată în condițiile art. 63;

d) străinul a fost returnat sau expulzat anterior de pe teritoriul României și a reintrat, sub o altă identitate, în perioada interdicției de intrare în România.

Potrivit art. 77 alin. (3), aceeași autoritate competentă revocă dreptul temporar de ședere atunci când:

a) în urma verificărilor efectuate de Oficiul Român pentru Imigrări sau a sesizărilor primite de la alte autorități competente, potrivit legii, se constată că străinul nu mai îndeplinește condițiile pe baza cărora i-a fost prelungit dreptul de ședere ori nu mai respectă scopul pentru care i-a fost acordat acest drept;

a¹) se constată că, după acordarea dreptului de ședere temporară, străinul căsătorit cu un cetățean român a avut o absență de pe teritoriul României pentru mai mult de 6 luni în decurs de un an, cu următoarele excepții:

(i) absența de pe teritoriul României pentru satisfacerea serviciului militar obligatoriu, indiferent de perioadă;

(ii) absența de pe teritoriul României motivată de starea de graviditate și de naștere;

(iii) absența de pe teritoriul României din cauza unei boli grave;

(iv) absența de pe teritoriul României ca o consecință a unei împrejurări excepționale care a făcut imposibilă întoarcerea voluntară.

(v) absența de pe teritoriul României ca angajat sau detașat la o persoană juridică din străinătate;

a²) se constată că, după acordarea dreptului de ședere temporară pentru studii, străinul și-a suspendat studiile din alte motive decât cele medicale;

b) se constată că străinul a trecut sau a încercat să treacă ilegal frontiera de stat ori a încălcat reglementările referitoare la angajarea în muncă a străinilor;

c) se constată că străinul suferă de o boală ce pune în pericol sănătatea publică și nu se supune măsurilor de tratament medical stabilite de autoritățile competente. În situația în care boala a survenit ulterior obținerii permisului de ședere temporară, revocarea va fi dispusă dacă străinul nu se supune măsurilor de tratament medical stabilite de autoritățile competente, iar boala este de natură a împiedica străinul să își îndeplinească obligațiile instituite în sarcina sa prin dispozițiile prezentei ordonanțe de urgență;

d) posesorul unei Cărți albastre a UE, al unui permis ICT sau al unui permis unic pentru lucrători sezonieri solicită asistență socială, cu condiția ca străinul să fie informat în prealabil, în scris, cu privire la acest aspect;

e) se constată că posesorul unei Cărți albastre a UE sau al unui permis ICT nu are resurse suficiente pentru întreținerea sa și a familiei sale la nivelul salariului minim brut garantat în plată.

f) la cerere sau la dobândirea cetățeniei române;

În situația în care se constată că un cetățean străin stă ilegal în România, potrivit art. 81 din OUG nr. 194/2002, prin Inspectoratul General pentru Imigrări se emite o decizie de returnare.

Potrivit art. 81 alin. (2), șederea străinilor este considerată ilegală în oricare dintre următoarele situații:

a) străinul a trecut sau a încercat să treacă ilegal frontiera de stat a României;

b) străinul a intrat în România în perioada interdicției de intrare în România dispusă anterior;

c) străinul nu mai îndeplinește condițiile de intrare și/sau de ședere prevăzute de prezenta ordonanță de urgență;

d) dreptul de ședere al străinului, stabilit prin viză, în baza acordurilor de desființare a vizelor, sau, după caz, prin permisul de ședere ori de mic trafic de frontieră, a încetat;

e) străinul pentru care s-a finalizat procedura de azil sau care a renunțat la aceasta și care nu a respectat obligația de a părăsi teritoriul României, stabilită potrivit legislației privind azilul;

f) străinul a fost declarat indezirabil.

Decizia de returnare este obligatoriu să fie comunicată străinului, fie sub semnătură privată sau prin trimiterea prin poștă cu confirmare de primire (art. 84 din OUG nr. 194/2002).

b) Urmarea imediată constă în crearea unei stări de pericol pentru autoritatea statului referitoare la asigurarea respectării dispozițiilor legale privind executarea măsurilor de îndepărtare de pe teritoriul României față de anumite persoane.

c) Legătura de cauzalitate între elementul material și urmarea imediată trebuie să existe, care rezultă din însăși materialitatea faptei (*ex re*).

B. Latura subiectivă. a) Forma de vinovăție. Din analiza textului, astfel cum a fost redactat, rezultă că autorul faptei prevede rezultatul acesteia și urmărește producerea lui, iar din acest motiv infracțiunea se poate săvârși numai cu *intenție directă*.

3. Formele infracțiunii.

a) Actele pregătitoare li tentativa sunt posibile dar nu sunt pedepsibile.

b) Consumarea are loc după producerea urmării imediate, în sensul că au expirat termenele de conformare stabilite în decizia administrativă sau judiciară conform OUG nr. 194/2002.

4. Sancționarea

Infracțiunea de sustragerea de la măsurile de îndepărtare de pe teritoriul României se pedepsește cu închisoare de la 3 luni la 2 ani sau cu amendă.

Bibliografie

- Constituția României revizuită, text publicat în M.Of. nr.767 din 31 octombrie 2003;
- Codul Penal al României din 17/07/2009, (Legea nr. 286/2009 publicată în Monitorul Oficial nr. 510 din 24 iulie 2009, în vigoare de la 1 februarie 2014) cu modificările și completările ulterioare: OUG 28/2020; L 217/2020; L 228/2020; L 233/2020; L 274/2020; L 146/2021; L 186/2021; L 207/2021; L 219/2021.
- Legea nr. 187/2012 de modificare și de punere în aplicare a noului Cod penal, publicată în M.Of. nr. 757/12.11.2012;
- Legea nr. 302 din 28 iunie 2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală, publicată în M. Of. nr. 594 din 1 iulie 2004 cu modificările și completările ulterioare, republicată în M.Of. nr.377 din 31 mai 2011;
- Noul Cod penal, Legea nr.286/2009, publicată în M.Of.nr.510 din 24 iulie 2009, cu expunerea de motive, Editura Hamangiu, 2009, cu ultima modificare prin OUG 18/2016.
- Buneci Petre, Mihai Adrian Hotca și alții, *Instituții de drept penal*, Ed. Universul juridic, București, 2014
- Coord. Mihai Adrian Hotcă și alții. *Noul Cod penal. Note. Corelații. Explicații*, Ed. C.H. Beck, București, 2014;
- G.Bodorancea, V.Cioclei și alții, *Codul penal comentariu pe articole*, Ed. C.H.Beck, București, 2014
- George Antoniu, Tudorel Toader, *Explicațiile noului Cod penal*, Vol. III și IV (partea specială), Ed. Universul Juridic, București, 2015-2016.

- Vasile Dobrinoiu și alții, Noul Cod penal comentat, partea specială, Ed. a III-a, Ed. Universul Juridic, București, 2016
- Petre Buneci, Ilie Pascu, Drept penal partea specială, Vol.I, Ed. Hamangiu, București, 2017.
- Ilie Pascu , Petre Buneci , Bogdan Buneci, Drept penal. Partea speciala. Vol. II, Ed. Hamangiu, București, 2020